This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

WIDENER LIBRARY
HX J9KJ V

HARVARD UNIVERSITY LIBRARY

Digitized by Google

Asia 145.5

Harvard College Library

GIFT OF

Archibald Cary Coolidge, Ph.D.

(Class of 1887)

ASST. PROFESSOR OF HISTORY

Received 23 June 1902.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Friedrich Wilhelm Carl Umbreit

FRIDERICI GVILIELMI CAROLI VMBREIT
SONNEBORNA - GOTHANI

COMMENTATIO

EXHIBENS

HISTORIAM EMIRORVM AL OMRAH EX ABVLFEDA.

IN CERTAMINE LITTERARIO

CIVIVM

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

DIE IV. IVNII MDCCCXVI

PRAEMIO REGIS MVNIFICENTIA CONSTITVTO

EX SENTENTIA

ILLVSTRIS PHILOSOPHORVM ORDINIS

ORNATA.

Imperium ſemper ad optumum quemque a minus bono transfertur.
C. C. SALLVSTIVS.

GOTTINGAE
TYPIS HENRICI DIETERICH
MDCCCXVI.

Digitized by Google

~~Sum 956~~
Asia 145.5

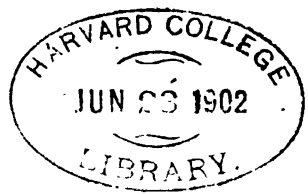

A. C. Coolidge

Digitized by Google

OPTIMO PRINCIPI

AVGVSTO

SERENISSIMO DVCI SAXO - GOTHANO

PATRI PATRIAE

PRIMITIAS STVDIORVM SVORVM IN ARA, SVMMAE REVERENTIAE CONSECRATA,

SACRAS ESSE IVBET

AVGVSTISSIMI NOMINIS

DEVOTISSIMVS CVLTOR,

AVCTOR.

Digitized by Google

413

Digitized by Google

CONSPECTVS.

PRAEFATIO. . . . . pag. 1—9

§. 1. De Emirorum al Omrah poteſtatis ambitu. — 1—3

§. 2. De cauſis Emirorum al Omrah poteſtatis. — 3

§. 3. De tempore, per quod poteſtas durabat. — 3—4

§. 4. De libris ad illuſtrandam Abulfedae narrationem in ſubſidium vocatis. . . — 4—9

SECTIO PRIMA, *quae continet res, a primo Emirorum al Omrah, Mohammede, ab anno* 324 *Arab.* (*Chriſt.* 935) *vsque ad Moezeddaulam, primum Bagdadi Buidarum a.* 334 (*Chr.* 946), *geſtas.* . — 9—39

§. 1—2. Creatio primi Emiri al Omrah, Mohammedis, Raieki filii. . — 9—11

§. 2—6. Mohammedis geſta. . . — 11—17

§. 6—7. Bahcam in Raiekidis locum ſubſtituitur Emir al Omrah. . — 17

§. 7—10. Bahcami fata. . . — 17—22

§. 10—11. Radii Chalifae mors . — 22

§. 11—12. Creatio noui Chalifae, Mottakii billah. . . . — 22—24

§. 12—13. Bahcami nex. . . — 24—26

§. 13—14. Baridicus per aliquot dies E. a. O. — 26—27

§. 14—15. Curtekin per breve tempus E. a. O. — 27—28

§. 15—16. Raiekides denuo Bagdadi E. a O. — 28—29

§. 16—17. Naſereddaula E. a. O. creatur. — 29—30

§. 17—19. Naſereddaulae geſta. . — 30—32

§. 19—20. Turun E. a. O. creatur. . — 32—33

§. 20—23. Discordia inter Turunum et Mottakium. . . . — 33—37

Digitized by Google

§ 23—24. Mostacfi billah Chalifa creatur. pag. 37
§. 24. Turuni mors et Schirzadi filii successio. — 37—39

SECTIO SECVNDA, *historiam a Moezeddaula vsque ad Adadeddaulae mortem, siue ab anno Arab.* 334 (*Chr.* 946) *vsque ad annum* 372 *Arab.* (*Christ.* 982) *exponens.* — 39—84

§. 1—2. De Buidarum dynastiae initiis. — 39—42
§. 2—3. Moezeddaula Emir al Omrah creatur. — 42—44
§. 3—4. Mostacfi imperio depellitur et Motia Chalifa creatur. — 44—46
§. 4—5. Bellum inter Nasereddaulam et Moezeddaulam. — 46—49
§. 5—6. Mors Amadeddaulae. — 49—51
§. 6—9. Moezeddaulae gesta. — 51—53
§. 9—10. Mors Moezeddaulae. — 53—56
§. 10—11. Bochteiar Emir al Omrah. — 56
§. 11—12. Nasereddaula a filio comprehenditur. — 56—58
§. 12—13. Adadeddaula Kermana potitur. — 58
§. 13—14. Mottakii mors. — 58
§. 14—16. Bagdadi tumultus. — 58—60
§. 16—17. Motiae abdicatio eiusque filii Taiae successio. — 60—62
§. 17—18. Discordia inter Bochteiarum et Soboctekinum. — Adadeddaulae Bagdadi aduentus. — 62—65
§. 18—19. Adadeddaulae perfidia in fratrem. — 65—66
§. 19—20. Adadeddaula in Persidem redit. — 66—67
§. 20—21. Brevis Rocneddaulae vitae adumbratio. — 67—68
§. 21—22. Rocneddaulae mors. — 68—70
§. 22—23. Adadeddaula Emir al Omrah. — 70—71
§. 23—24. Bochteiari perfidia. — 71—72
§. 24—28. Adadeddaulae bella. — 72—80
§. 28—29. Adadeddaulae domi gesta. — 80—82
§. 29. Mors Adadeddaulae. — 82—84

Digitized by Google

SECTIO TERTIA, *quae comprehendit tempus ab Adad-eddaulae morte vsque ad Seldschukidarum imperii Bagdadi initium, siue ab Arab. anno* 372 (*Christ.* 982) *vsque ad annum Arab.* 447 (*Chr.* 1055). . pag. 84 — 112

§. 1 — 2. Samsameddaula Emir al Omrah. — 84 — 85
§. 2 — 3. Samsameddaula a fratre Scharfeddaula capitur, et . . — 85 — 88
§. 3 — 4. obcaecatur. . . — 88 — 89
§. 4 — 5. Scharfeddaulae mors. . — 89
§. 5 — 6. Bahaeddaula fit Emir al Omrah. — 89 — 94
§. 6 — 7. Dissidia Bagdadi. . — 94
§. 7 — 8. Hamdanidarum Mauselam reditus. — 94 — 95
§. 8 — 9. Taiae lillah abdicatio. . — 95 — 96
§. 9 — 10. Cader billah Chalifa. . — 96
§. 10 — 11. Exercitus seditio contra Bahaeddaulam. — 96 — 97
§. 11 — 14. Bahaeddaulae gesta. . — 97 — 99
§. 14 — 15. Bahaeddaulae mors. . — 99
§. 15 — 16. Soltaneddaula Emir al Omrah. — 99 — 101
§. 16 — 17. Exercitus tumultus contra Soltaneddaulam. . . — 101
§. 17 — 18. Moscharrefeddaula Emir al Omrah. — 101 — 102
§. 18 — 19. Moscharrefeddaulae gesta. — 102
§. 19 — 20. Mors Soltaneddaulae. . — 102 — 103
§. 20 — 21. Mors Moscharrefeddaulae. — 103
§. 21 — 22. Tumultus Bagdadi. . — 103 — 104
§. 22 — 23. Dschalaleddaula Abu Taher rex. — 104 — 105
§. 23 — 24. Cauameddaulae mors. . — 105
§. 24 — 25. Mors Chalifae Caderi billah et Chalifatus Caiemi beamr-allah. . — 105 — 106
§. 25 — 27. Tumultus Bagdadi. . — 106 — 107
§. 27 — 28. Inimicitiae Caiemi cum Dschalaleddaula.. . . . — 107
§. 28 — 29. Mors Dschalaleddaulae. — 107
§. 29 — 30. Malek-Abu-Calidschar. — 107 — 108
§. 30 — 31. Mors Abu-Calidschari et eius filii Malek-er-Rahimi imperium. — 108 — 109
§. 31 — 32. Togrul-Beki nomen in Bagdadi templis nuncupatur. . . — 110 — 111
§. 32. Populus pugnat contra Togrul-Beki milites et Malek-er-Rahim capitur. — 111 — 112

Digitized by Google

E R R A T A.

Pag. 24. Lin. 12 l. *fugam* pro *fuſſam*; et n. *i*) l. 3 *brigandage* p. *brigaudage*
— 33. n. *q*) l. 4 l. *Emir al Omrah illi latroni* pro *Emiro al Omrah illum latronem*
— 35. — *z*) l. 3 l. *oter* pro *oſter*
— 36. — *e*) l. 1 l. مصدا pro مصدا
— 42. — *r*) l. 3 l. *la qual vindio* p. *lo qual rindio*
— 45. l. 5 l. *propellebat* p. *propellabat;* et n. *b*) l. 2 l. حدوهما p. حدوهما et n. *e*) l. 7. l. *ſoupçon* p. *ſoubçon*
— 48. — 16 l. *fiat* p. *fecit*
— 49. n. *u*) l. 3 l. *pareret* p. *parreret*
— 51. l. 11 l. *Moezeddaulae* p. *Moezeddaula*
— 56. — vlt. l. *halitum* p. *habitum*
— 60. — 4 l. *Niſibinenſibus* p. *Niſilineſibus*
— 62. — vlt. l. *eandem* p. *eundem*
— 67. — 6 l. *ſubiiciamus* p. *ſubiociamus*
— 69. — 7 a fin. l. *excepta* p. *accepta*
— 72. — 4 l. *exigere* p. *erigere*
— 79. n. *e*) l. 3 a fin. l. *cercadores* p. *cercadesres*
— 83. l. 4 l. *prodidit* p. *prodiit*
— 84. n. *b*) l. 2 a fin. l. *adnotatione* p. *adnotione*
— 86. l. 9 l. *proficiscitur* p. *profiscitur*
— 93. — 3 l. *asſato* p. *aſſalto*
— 96. — penult. l. *filiam* p. *filium*
— 107. — 1 l. *Caiemi* p. *Caderi.*

Digitized by Google

Concinnetur Emirorum al Omrah, qui sub Chalifis Abbasidis rerum potiti sunt, historia ex Abulfedae annalibus Moslemicis, ita vt res ab iis gestae simul ex aliis scriptoribus illustrentur.

Ita quidem quaestio ab Illustri Philosophorum ordine proposita est. Antequam vero ad historiam rerum ab Emiris al Omrah gestarum tractandam progrediamur, de illorum potestate, eius videlicet ambitu, causis et tempore, per quod vigebat, et de scriptoribus, quos ad illustrandam Abulfedae narrationem in subsidium vocaimus, quaedam praemittenda sunt.

§. 1.

De Emirorum al Omrah potestatis ambitu.

Titulus ipse *Emir al Omrah* i. e. *princeps principum* virum summae in republica potestatis designat. Profecto ille non vanus et inanis fuit titulus, cuius instar multi, praesertim in terris orientalibus, exstant, sed potius potestati, cui tributus erat, plane respondit. Nam ille statim, qui primus Emiri al Omrah honore ganisus est, inter amicos Chalifae in omnipotentis quasi Veziri locum ita, vt huic nil nisi nomen muneris restaret, substitutus fuerat. Quin immo Emir al Omrah Veziro potentia praestitit. Tanta enim fuit eius auctoritas, vt non solum omnes res per Chalifae vastum imperium illius nomine gubernaret, bella gereret et pacem faceret, sed etiam nomen eius Chalifae nomini in publicis precibus subiungeretur. Quamuis autem a primo statim initio illa potestas maximi fuit momenti, diu tamen nec firma satis nec perpetua fuit, sed vario modo sublata. Nam vsque ad tempus, quo Buidae illa potiti sunt, vnus tantummodo fuit *Emir al Omrah*, cui per totam vitam auctoritas mansit: alter alterum de imperio deiecit, dum vnusquisque eorum, caeca regnandi cupiditate

Digitized by Google

impulſus, Chalifae auctoritatem in ſemet ipſum transferre ita ſtuduit, vt ſibi maiorem eius partem arrogaret. Et parum abfuit, quin ipſa Emirorum al Omrah vix nata dignitas, temeraria eam augendi cupiditate adeo prorſus periret. Chalifa enim, tantae in imperio moleſtiae haud amplius patiens, celeberrimos Buiae filios, qui tum forti manu totam Perſiam ſuae ditioni ſubiecerant, vt ſuam libertatem reſtituerent, in auxilium aduocauit; vel certe, vt alii aiunt, ab iis, qui opportuno tempore Bagdadum venerant, ſua ſponte ſe regi paſſus eſt. Quodſi igitur illi, redditae Chalifis auctoritatis honore contenti, in ſuum regnum rediiſſent, ab eo inde tempore nullius Emiri al Omrah in hiſtoria amplius facta fuiſſet mentio. Sed opportuna illa occaſio regnandi cupidiſſimis atque verſutis principibus ſplendidam certamque ſpem, imperio Perſiae Chalifatum quoque Bagdadenſem adiiciendi, oſtendit. Sub Chalifae igitur tutorum ſpecie Emiri al Omrah facti, cautius, quam qui eos anteceſſerant, vincula, reſtituta Emirorum al Omrah poteſtate, Chalifae iniecta ſenſim ſenſimque tam arcte conſtringere callebant, vt tandem non ſolum illius potentiam in templum et palatium reducerent, et ei victum definirent, ſed ex ipſorum commodo arbitrium quoque in illius vitam et mortem exercerent — ne multa, vt Chalifa nil niſi ludibrium Emiri al Omrah eſſet. Regnante magno Adadeddaula Emirorum al Omrah poteſtas ad ſummum faſtigium euecta, Chalifarum autem plane depreſſa fuit. Poſt eius mortem ſtatim poteſtas, quam firmiſſimam ſtabiliuerat, diſſidiis, inter illius filios exortis, magis ac magis labefactata, in eandem, qua laborabat Chalifatus, humilitatem delapſa eſt, cum Seldſchukida Togrul-Bek Buidarum, ſed haudquaquam Emirorum al Omrah imperio finem imponeret. Poſtquam enim, a Chalifa aduocatus, tumultus ſeditionesque ſedauerat, ſub Chalifae defenſoris ſpecie, imperium, vt quondam Buidae, quamuis non ſub Emiri al Omrah titulo, (qui quidem iam ſub Buidis in titulum Regis (ملك) et Soltani (سلطان) transierat) eadem tamen, qua ille fruebatur, poteſtate, vna cum eo geſſit. Sed iam eo, magis tamen regnantibus ipſius ſucceſſoribus, Chalifa idem, qui quondam ſub Buidis, fuit. Dependebat enim a Seldſchukidis, donec eorum vaſtum regnum diuidebatur. Tunc Chalifae libertas reſtituta eſt.

Digitized by Google

§. 2.

De causis Emirorum al Omrah potestatis.

Causae, ex quibus illa potestas exorta est sub Abbasidis, in eorum regnandi ratione inueniri possunt. Ab Abbaso enim vsque ad Radium, qui primum Emirum al Omrah instituit, vnicuique Chalifae Vezirus seu consiliarius, qui pro eo rerum gubernator esset, adiunctus fuit. Nam, quemadmodum Ommiadae gloriam in fundando vasto regno posuerant, ita Abbasidae in litteris excolendis excellere studebant, adeoque omnia ad imperium pertinentia negotia negligebant. Tali modo Chalifae suam auctoritatem sua sponte in Veziros transtulerant, ita vt, si illis, in sacrosanctos fidelium (المومنين). Tutores potentia abutendi, satis fuisset audaciae atque proteruitatis, iam tunc, sicut postea ab Emirorum al Omrah, a suorum Vezirorum voluntate arbitrioque plane dependissent. Mox tamen mala, quae a Chalifarum rerum imperii negligentia proficiscebantur, cerni coepere. Praefecti enim, qui per omnes lati regni prouincias dispersi erant, Veziri iussorum rationem non habere, et in prouinciis, iis demandatis, ex suo arbitrio commodoque agere, et parua regna sibi constituere, et regum titulos sibi vindicare, et Chalifae debitum tributum recusare; ne multa, illius imperium in solam vrbem coarctare. Sed in ea ipsa factiones trudebant factiones, quae maxime sententiarum de rebus diuinis varietate conflatae erant. Radio igitur Chalifa res turbidae atque confusae Bagdadi et circum eam eo venerant, vt ille, dura rerum necessitate coactus, Mohammedem, Raieki filium, quendam illorum superborum praefectorum ex vrbe Vaseta (cui quidem praeerat) ad rerum ordinem restituendum aduocaret, eique vna cum potestate, cuius, auctoritatis atque potentiae aduersus Chalifatum ratione habita, similis nondum exstiterat, honoris titulum Emiri al Omrah daret. En! causas Emirorum al Omrah imperii.

§. 3.

De tempore, per quod Emirorum al Omrah potestas durabat.

Quod attinet ad tempus, per quod durabat illa Emirorum al Omrah potestas, eius spatium ex iis, quae sub §. 1mo de illius crescente auctoritate atque transitu ab altera gente ad alteram monui-

Digitized by Google

mus, ſatis patet. Ita quidem temporis ſpatium, ſi nominis Emiri al Omrah haud rationem habemus, definiri poteſt. Tituli vero reſpectu habito, tempus, per quod illa poteſtas florebat, multo brevius eſt. Nam iam ſub Buidis *Emir al Omrah* modo cum *Rege*, modo cum *Soltano* apud ſcriptores mutatur. Quodſi igitur, ratione tituli ſolius habita, Emirorum al Omrah hiſtoriam tractamus, ne nimia breuitate hic noſter libellus laboret, periculum eſt; ſi vero, nomine neglecto, omnes, qui Emirorum al Omrah ordini, quamuis non ipſo titulo a ſcriptoribus ornantur, tamen ſecundum poteſtatem, qua gaudebant, adnumerari poſſunt, in noſtram hiſtoriam admittimus, nos nimia longitudine fines transgredi credidimus. Quare, quod in prouerbio dicitur: *medio tutiſſimus ibis*, ſecuti ſumus. Itaque hiſtoriam vsque ad vltimum Buidarum perduximus, quamuis neutiquam Seldſchukidas ab Emirorum al Omrah numero excludendos cenſemus. Nam iis rerum potitis, Chalifae pari modo, quo ſub Buidis, omni adminiſtrationis imperii poteſtate exuti erant, dum, Togrul-Bekum omnesque, qui ei ſuccedebant, iisdem, quibus quondam Buidas, honoratos fuiſſe inſigniis, apud ſcriptores legitur. — Secundum Emirorum al Omrah increſcentem et decreſcentem auctoritatem eorum hiſtoriam tribus ſectionibus diſtinximus. Prima continet res, a primo Emirorum al Omrah, Mohammede, ab anno 324 Arab. (Chriſt. 935) vsque ad Moezeddaulam, primum Bagdadi Buidarum a. 334 Arab. (Chr. 946) geſtas. Secunda pertractat hiſtoriam a Moezeddaula vsque ad eius patruelis, Adadeddaulae, maximi Emiri al Omrah mortem, ſiue ab anno Arab. 334 (Chriſt. 945) vsque ad annum 372 Arab. (Chriſt. 982). Tertia denique comprehendit tempus ab Adadeddaulae morte vsque ad Seldſchukidarum imperii Bagdadi initium, ſiue ab Arab. anno 372 (Chriſt. 982) vsque ad annum Arab. 447 (Chriſt. 1055).

§. 4.

De libris, quos ad illuſtrandam Abulfedae narrationem in ſubſidium vocaui.

1) Abulfedae annales Moslemici. Opera et ſtudiis Io. Iacobi Reiskii, ſumtibus atque auſpiciis Petri Friderici Suhmii, nunc primum edidit

Digitized by Google

Iacobus Georgius Christianus Adler. Tom. II et III. Hafniae 1790 et 1791.

Plura de Abulfeda, et eius aetate, fatis et scriptis hic adiicere, Elias post Homerum esset. Quis enim est, cui vel minima scriptorum Orientalium cognitio sit, qui ignoret, Abulfedam, Soltanum Hamatae, ineunte saeculo 13mo floruisse, et litteris, praesertim historiae et geographiae scriptis suis, quae egregie excellunt inter libros aliorum scriptorum Orientalium, magnam comparasse vtilitatem? — Multa adtulit de eo Koehlerus in Repertorio für bibl. und morgenl. Litteratur T. II. p. 54 seqq. Cf. Casiri Biblioth Escurial. T. II. p. 14 seqq. Rosarium Gregor. in Rerum Arabicarum ad Historiam Siculam spectantium ampla Collectione, Panormi 1790. fol. p. 67 seqq. — Cf. quoque ea, quae Adlerus T. I. p. V. nostri autoris ex praefatione Reiskii ad editionem latinam primae partis Abulfedae annalium citat, vbi quoque p. VIII nonnulla de nostri fontibus inuenies.

2) تاريخ المسلمين Historia Saracenica etc. Arabice olim exarata a Georgio Elmacino, filio Abil Gaseri Elamidi, et latine reddita opera ac studio Thomae Erpenii. Accedit et Roderici Ximenez archiepiscopi Toletani Historia Arabum, longe accuratius, quam ante e Msto Codice expressa. Lugd. Bat. 1625. fol.

Georgius Elmacin (جرجس المكين) anno 620 Arabum (Christ. 1223) in Aegypto natus, 672 (Christ. 1273 — 1274) Damasci mortuus est. Distincte narrat, ab initio tamen historiae Emirorum al Omrah fusius, quam sub finem Buidarum. — Si plura de hoc scriptore scire vis, adeas quoque Koehlerum in Repertorio für bibl. und morgenländ. Litteratur T. II. p. 47.

3) تاريخ مختصر الدول Historia compendiosa Dynastiarum autore Georgio Abulfaragio, Malatiensi medico, arabice edita et latine versa ab Eduardo Pocockio. Oxoniae 1663. 4. 5 eiusdemque autoris opus syriacum sub titulo.

4) ܬܪܝܡܬܐ ܕܡܬܠܐ ܕܥܕܢܐ ܕܡܪܝ ܝܥܩܘܒ ܡܦܪܝܢܐ ܕܗܘ ܒܪ ܥܒܪܝܐ i. e. Bar Hebraei Chronicon syriacum. E Codicibus Bodleianis descriptum coniunctim ediderunt Paulus Iacobus Bruns et Georgius Guilielmus Kirsch. Lipsiae 1788. 4. 2 voll.

Georgius Abulfaragius vel Bar Hebraeus Mafrianus Orientis fuit, quo munere functus optime meruit. Sed scriptis quoque magnam gloriam sibi comparauit. Inde a vigesimo vitae anno vsque ad vl-

Digitized by Google

timum halitum, nunquam legere et ſcribere deſiit. Ipſe multos libros in lucem prodidit, aliosque ex vna lingua in alteram transuertit. Ex ipſius operibus, a fratre enumeratis, Abulfaragium laborioſiſſimum atque varia doctrina excultiſſimum fuiſſe, apparet. Nam ſi ex librorum titulis nobis concludere licet, fuit ille et Theologus, et Philoſophus, et Philologus, et Grammaticus, et Medicus, praecipue autem Hiſtoricus. Scripſit enim Chronicon Syriacum tribus partibus conſtans, quarum prima continet chronicon patrum et regum, altera Chronicon Patriarcharum Antiochiae et Iacobitarum, tertia Patriarcharum et Mafrianorum Orientis. Chronicon enim, quod Bruns et Kirſch ediderunt, prima tantummodo pars totius operis eſt. Hiſtoria dynaſtiarum, vt vulgo dicitur, Chronici Syriaci compendium eſt Arabicum; quod vltimis vitae diebus, rogantibus eum quibusdam Arabibus, eum incepiſſe, ſed haud abſoluiſſe, ab illius fratre narratur *a*). In conficiendo compendio alios quoque ſcriptores adhibuiſſe videtur. Saepiſſime enim hiſtoria dynaſtiarum cum Chronico Syriaco parum conſentit, ita vt illa in lingua Arabica exarata editio appellari poſſit. Hoc certe in ea librorum parte cerni poteſt, vbi Abulfaragius de Emiris al Omrah ſcripſit. In Chronico enim Syriaco res nimia breuitate atque tenuitate narrantur, quas in hiſtoria dynaſtiarum ſcriptor fuſius atque clarius refert. Fontes ſuos breuiter tantummodo indicat, nec autores ipſos, vt e. g. Abulfeda, enumerat. Libros enim ex multis Syriacis, Arabicis et Perſicis, quae in bibliotheca (ܡܕܝܢܬܐ) Maragae, vrbis Adſerbidſchan, inuenerit, operibus compoſuiſſe, ipſe dixit. Memorabile mihi videtur, pluribus hiſtoriae dynaſtiarum locis eius narrationem cum Abulfedea in ipſis verbis convenire, ita vt vterque ſcriptor ex vno eodemque fonte hauſiſſe videatur.

5) Bibliothèque orientale par D'Herbelot Tom. I–III à la Haye 1777, 4. Plerumque ea, quae in hoc doctiſſimo opere ad Abulfedae hiſtoriam illuſtrandam inueni, ex Perſicis ſcriptoribus, praecipue ex Khondemiro, hauſta ſunt. Cum autem plures huic operi elaborando operam nauarent, nec Herbelotus ipſe, praematura morte prohibitus, a variis varia collata examinare et emendare poſſet, haud raro rerum narratarum repugnantiae occurrunt.

---

a) vide Aſſemani Bibl. Or. Vat. T. II. p. 265, vbi dicitur: "ܫܬܐ ܕܫܬ ܡܠܬܐ ܕܡܬܩܢ i. e. reliqua fuerunt circiter tria folia."

Digitized by Google

6) Lubb-It-Tavarich seu medulla Historiarum autore Ommia Jahhia etc. Vulgo hocce opus Persicum, quod Ommia Jahhia 948 Arab. (Christ. 1541) scripsit, ab Herbeloto pronunciatur Labb al Tarikh et Lebtarikh et Labb al Taovarikh. Gallandus, qui Herbeloti bibliothecam orientalem edidit, Ommiae Jahhiae operi titulum *Lubb-It-Tavarich* imposuit et versionem latinam a populari Gaulmino male inceptam male perfecit. Simulac autem liber Parisiis typis impressus fuerat, statim, ex incognitis causis, ne in lucem prodiret, retentus est. Postea Reiskius, nimia libri raritate permotus, apographum exempli, quod in bibliotheca Dresdensi Regia, tum Electorali, inuenit, sibi describendum curauit, quod descriptum Antonio Friderico Büschingio tradidit. Inuenies hocce in eius collectione vtilissima sub titulo: *Magazin für die neuere Historie und Geographie.* T. XVII p. 1-180, Halle 1783, 4.

7) Relaciones de Pedro Teixeira d'el origen descendencia y succession de los Reyes de Persia, y de Harmuz, y de un viage hecho por el mismo autor dende la India oriental hasta Italia por tierra. En Amberes en casa de Hieronymo Verdussen MDCX. Hunce librum Hispanicum C. Cotolendi male in linguam Gallicam Paris. 1681. 2 Voll. in 12 mai., Iohn Stevens optime in Anglicanam sub titulo: the History of Persia, Lond. 1715. 8. transtulit.

Petrus Teixeira fuit primus, qui historiae ex celeberrimi Persarum scriptoris Mirkhondii annalibus vtilitatem comparauit. Eius enim relationes in Lusitanam, deinde in Hispanicam linguam conversas edidit. Interdum Teixeirae narratio perspicuitate caret, nec cum aliorum scriptorum relatione conciliari potest. Aliis tamen locis, praesertim sub finem Buidarum imperii, vbi fusius, quam Abulfeda refert, egregie ad eius narrationem supplendam atque illustrandam adhiberi potest.

8) (Renaudot) Historia patriarcharum Alexandrinorum Iacobitarum a D. Marco vsque ad finem saeculi decimi tertii; accedit Epitome Historiae Mahomedanae ad illustrandas Res Aegyptias. Omnia collecta ex Auctoribus Arabicis. — Hunc librum Cabassutii iuris canonici theoriae et praxi subiectum in nostra bibliotheca inueni.

Hocce opus exiguam tantummodo vtilitatem nobis praebuit. Plurima hausit ex Elmacino, quamuis eum, tanquam malum scriptorem, perstrinxit.

9) Deguignes Histoire des Huns etc. T. I. p. I. siue: introduction contenant des Tables Chronol. et Historiques des Princes qui ont regné dans l'Asie.

Digitized by Google

Pag. 333 tabulam Emirorum al Omrah chronologicam de eorum imperii et vitae tempore dedit ex Elmacino atque Abulfaragio; p. 406 inuenies eodem modo tabulam Buidarum, vbi praecipue ex Mirkhondio hausisse videtur.

10) Histoire des Arabes sous le Gouvernement des Chalifes par M. L'Abbé de Marigny T. IV. à Paris MDCCL.

Arabicae linguae, vt autor ipse in operis praefatione professus est, nescius, omnia ex Herbeloto, plura quoque ex Renaudoto, quem magno elogio ornat, hausit. Nonnulla tamen ex suo ingenio adiecit, quae suo loco adnotabimus.

Cum litterae Arabicae haud ex lege certa, sed a variis scriptoribus vario modo pronuncientur, opus est, vt legem, quam in litteris efferendis mihi scripsi, indicem:

ث Syr. ܬ pronunciabo th; ش tſ; ج dſch; ح Syr. ܚ h; خ Syr. ܟ ch; ذ dſ; ز Syr. ܙ z; ص Syr. ܨ ſ, ض d; ظ dh; غ g; ف f; ق et ك Syr. ܩ k.

Digitized by Google

SECTIO PRIMA,

quae comprehendit historiam Emirorum al Omrah ab anno Arabum 324. Christ. 935 vsque ad annum Arab. 334 Christ. 946, siue a Mohammede, Raieki filio, primo Emiro al Omrah vsque ad Moezeddaulam, qui nomine fratris Amadeddaulae primus Buidarum rerum Bagdadi potitus est.

§. 1.

Creatio primi Emiri al Omrah, Mohammedis, Raieki filii.

Anno 324 (Chr. 935), incipit Abulfeda, *Radi* (الرضي) *Chalifa Mohammedem, Raieki filium a), qui Vasetae b) versabatur, vt veniret Bagdadum c), rebusque praeesset, per litteras permouere studuit, dum*

a) Plenum eius nomen fuit: ابو بكر محمد بن رايق Pro رايق scribitur quoque رائق (cf. Abulfarag. hist. dyn. p. 302). Praefectus erat Basrae et Vasetae, vbi, vt solebant eius caeteri collegae, quin Chalifae annuum tributum penderet, recusauit. (v. Abulfed. ann. Moslem. ad annum 324. p. 396).

b) Vaseta (واسط) a. 83 Arab. condita est ab Hedschadscho (الحجاج) (cf. Abulfed. ann. Moslem. ad hunc annum) Anno 132 Arab. venit in potestatem Abbasidarum, quorum imperii initium in hunc annum incidit. (cf. Abulfed. p. 480 et 482, praesertim autem locum, quem Reiskius in adnot. hist. p. 737 ex Ebn Cotaiba citauit; v. quoque Elmacin. hist. sarac. p. 93 et 97.) Cur appellata sit media vrbs, varia coniecere Geographi. Optime mihi placet illius nominis causa, quia scilicet quinquaginta parasangis a quatuor maximis vrbibus aequaliter distet, a Basra, Cufa, Ahuaza et Bagdado (cf. Abulfed. geograph. p. 261 in quarta parte operis Büschingii sub titulo: *Magazin für die neuere Historie und Geographie.*) Quod autem attinet ad Vasetae situm, secata fuit illa vrbs a Tigride in duas partes, (cf. Geogr. Nubiensem in vers. lat. p. 120) a quo situ fortasse quoque nomen traxit, ita vt significet واسط vrbs in duas partes quasi dimidiata.

c) Vrbs capitalis Abbasidarum erat. Aedificauerat eam a. 145 Arab. Mansor Chalifa, (المنصر) cum Haschemiae, (الهاشميه) vbi vsque ad hoc tempus sedem habuerant Abbasidae, haud diutius a vicinis Cufensibus se tutum esse putaret. (Abulfed. annal. Moslem. P. II. p. 15 et 17.) Locus vrbis condendae, ex Astrologorum consilio electus, erat viride

Digitized by Google

ſummum exercitus imperatorem eum declarabat, precesque a templorum ſuggeſtibus ei fieri iubebat d). Raiekides igitur vltimo h. a. menſe e) vr-

pratum, in quo caſa monachi conſpiciebatur, Bagdadi nomine, vnde in eius locum condita vrbs appellabatur (Elmac. p. 102). Sed multa alia coniecere ſcriptores de huius vrbis nominis origine, (cf. e. g. Bar Hebraei chron. Syriac. p. 129; Abulfed. Geograph. p. 252; Golii notas ad Alfragan. p. 122) ex quibus omnibus coniecturis hoc certe apparet, vrbem a loco, quo aedificabatur, nomen traxiſſe. Male confunditur autem Bagdad cum vetere Chaldaeorum metropoli, Babylone, praeſertim a ſcriptoribus hiſtoriae Byzantinae, et Bizaro aliisque. Sed Tigris diuidit Bagdadum, Euphrates vero Babylonem bifariam!

d) ان يخطب له على المنابر i. e. "vt ei preces fierent in ſuggeſtibus ſcil. templorum." Reiskius in verſione latina: "vt eius nomen poſt nomen Chalifae per templorum ſuggeſtus publico praeconio et piis votis cohoaneſtaretur" recte verborum ſenſum interpretatur. Non ita Erpenius in verſione Elmacini p. 203 "et iuſſit eum pro ſe concionari ſuper ſuggeſto" quae quidem verba, ita verſa, ſignificarent, Chalifam Emiro al Omrah ipſius loco preces publicas in templis nuncupandi, dediſſe poteſtatem; quod quidem hiſtoria non confirmatur. Chalifae enim, regnandi poteſtate plane exuti, per omne tamen ſeruitutis tempus in concionibus ſacris primum locum, quem Emiri al Omrah iis lubenter concedebant, tenuere. Vni tantum Emiro al Omrah ex Buidarum gente, celeberrimo Adadeddaulae, honor ille, preces publicas nuncupandi, a Chalifa concedebatur. Sed ſcriptores, qui hoc enarrant, ſimul adiiciunt, tam inſignem honorem ante illius Emiri al Omrah tempus haud alii, ne Chalifae quidem ſucceſſori iam deſtinato tributum fuiſſe (cf. Elmacin. p. 236 et 237; Abulfarag. hiſt. dynaſt. p. 318) Renaudotum (p. 345) igitur et Ommiam Iahhiam illam de primo Emiri al Omrah poteſtate religioſa enarrationem quoque dediſſe, equidem miror. Renaudotus, vt ipſe indicat, illud hauſit ex Elmacino, cuius verba non melius, quam Erpenius, quem ſaepe culpat atque vituperat, reddidit. Ommiae Jahhiae verſio, qualis ſit, iam ſupra dixi. Ne multa, يخطب non يَخَطُّبَ ſed يُخَطَّبَ pronunciandum eſt; خطبة ſignificat igitur, vt Meninskius in ſuo theſauro verbum interpretatur: "oratio ſolemnis, quae fieri ſolet a Muſelmanis poſt precationem meridionalem feriae ſextae in maioribus fanis, vbi benedicitur Mohammedi, eiusque familiae ac regi, vel monarchae tunc regnanti."

e) "Fine menſis Hedſchae" ſic quoque Elmacin, qui accuratius vigeſimum et quintum h. a. diem determinat. ذي الحجة autem eſt vltimus anni menſis Arabum, qui nomen trahit a. r. حَجَّ (חָגַג) aliquo contendit pec. aedem Meccanam profectus eſt. Illo enim menſe peregrinationes Meccanae fiebant.

Digitized by Google

bem intrauit, postquam iam ante ipsius introitum Sadschitas (الساجية) *comprehendi iusserat, qua de causa eum Hadschritae* (الحجرية) *auersabantur f). Simulac autem Bagdadum intrauerat, statim desiit Veziratus, et Raiekides omnibus imperii partibus solus ipsique circa vrbem tractui praefectus fuit, ita vt Chalifae nil nisi vrbs restaret. Sed in ea ipsa omnis imperandi atque iudicandi potestas penes Raiekidem fuit.*

Abulfeda, vt patet ex eius enarratione, haud dicit, Chalifam Raiekidi titulum Emiri al Omrah dedisse, sed eius successori demum illum tribuit g). Caeteri autem scriptores ad vnum omnes iam Raiekidem appellatum fuisse Emirum al Omrah, perhibent h). Noster igitur, ab omnibus aliis discrepans, ex negligentia quadam Mohammedi Emiri al Omrah, cuius potestatem certe illi tribuit, titulum detraxisse, videtur. Sed pergit:

§. 2.

Eodem anno Mohammed Raiekides Fadalum, Dschaafari filium, filii Farathi, qui in Aegypto et Syria procurator fuit, aduocatum Bagdadum ipsius ac Chalifae Vezirum esse iussit.

Elmacin i), Raiekidem Ahmedem, Alii filium, suimet ipsius scribam, qui iisdem negotiis, quae Veziri olim procurassent, vacauerit, fecisse, tradit. *Nam*, adiicit ille scriptor, *ab eo inde tempore*

---

f) Sadschitae et Hadschritae duo militum genera Bagdadi fuere 1) Sadschitae nomen capiebant a Josepho, (يوسف) filio Abi-Sadschi, (بن ابي الساج) cuius imperio subditi erant, (cf. Abulfed. annal. Moslem. P. II. p. 350). Postea, quamuis in ducis illius, a Caramitis interfecti, locum alius substitutus fuerat, tamen prioris nomen militibus mansit. 2) Hadschritae militum genus ad carceres in vrbe custodiendos institutum fuisse videtur; حجر enim significat: "prohibuit" vnde nomen حجرية is, qui prohibet captiuos ab effugio e carcere.

g) Abulfedae annal. Moslem. ad ann. 326 p. 405.

h) Cf. e. g. Elmac. hist. Sarac. p. 203; Abulfarag. hist. dynast. p. 302; Herbelot orient. biblioth. T. III. p. 102.

i) Elmacin. hist. Sarac. p. 203: "واستكتب احمد بن علي وقلّد فيما كان الوزراء ينظرون فيه ومن ذلك اليوم بطل امر الوزارة ببغداد ولم يبق الا اسمها" Addit Erpenius in latina versione illum Scribam Cufaeum fuisse: vnde hoc additamentum, cum alias additamenta in Erpenii versione rara sint?

Digitized by Google

(*quo primus Emir al Omrah creatus fuerat*) *Veziri munus Bagdadi defiit, ac nil nisi nomen vanum illius restitit.* At ne nomen quidem eodem autore mansit: nam *scribam*, non *Vezirum* fecit Raiekides.

§. 3.

Anno 325 Mohammed Raiekides Radio, vt expeditionem bellicam contra Vasetam ad bellum Baridico k) inferendum, secum susciperet, persuasit.

Huius expeditionis, cuius Elmacin quoque mentionem facit *l*), causam neuter adiecit. Sed facile coniici potest. Nam Baridicus Chalifae imperio sese subtraxerat, atque nunc Ahvazae, tanquam eius rex, Radio tributum debitum recusabat *m*). Raiekides igitur, quamuis antea ipse quoque Chalifae voluntati haud paruerat *n*), nunc, eius defensor factus, Radium ad puniendam Baridici superbiam excitabat. Simul Baridicus quoque Vasetae, quae in Baridici manu erat *o*), potitus fuerat. Haec enim apparere videntur ex enarratione Abulfedae, qui pergit: *p*)

---

k) Integrum eius nomen: عبد الله ابن البريدي (quod ابن quoque saepe omittitur); cf. Elmac. p. 210, vbi de Baridici gente et nomine dicit: كان ابوهم صاحب البريد i. e. fuit eius (gentis) pater magister cursorum (postarum, Erpen.) Vide quoque Herbelot. biblioth. orient. T. I. p. 366.

l) Elmac. hist. Sarac. p. 204.

m) Abulfeda annal. Moslem. p. 396.

n) Abulfedae annal. Moslem. l. c.

o) Vt perhibet Elmacin, Vaseta etiam ditionis fuit Baridici (cf. illum p. 203). Sed alio loco idem autor sibimet ipsi repugnat, dum Basram tantum et Ahuazam Baridico tribuit (cf. p. 210) Abulfeda testante, ne Basra quidem sub Baridici potestate fuit (p. 396 et 398).

p) اشار محمد بن رايق علي الرضي بالمسير معه الي واسط لحرب ابي البريدي quae quidem verba ita vertit Reiskius, vt simul causam expeditionis exprimeret: "persuadebat Muhammed, filius Raieki, Chalifae, vt secum Vasetam, et *inde* bello Baridicum Abu-Abdallam, *nouas res molientem* peteret." Reiskius igitur in illis verbis sensum, Baridicum Vasetam occupasse, haud inuenit. At sequentia فاجابه وسار الرضي الي واسط وامسك ابن رايق بعض الاجناد الحجرية illum sensum postulare videntur. Cur enim Raiekides comprehendisset Hadschritas Vasetae? Fortasse ii praesertim hostili Baridico portas vrbis aperuerant. Clarius Elmacini verba p. 204: انحدر الرضي الي واسط وتبعه الامير محمد بن رايق لقتال ابي عبد الله البريدي h. e. descendit Radi Vasetam,

Digitized by Google

Radius exercitum contra Vasitam duxit, vbi partem militum, qui appellabantur Hadschraei, comprehendi iussit. Baridicus omnia, quae ab eo postulabantur, concessit Raiekidi et Radio; quo facto vterque Bagdadum rediit.

Elmacin *q*) huius pacis conditionum mentionem fecit. Baridicus enim Raiekidi, vt Chalifae trecenta et sexaginta denariorum millia, et quidem triginta millia in singulum annum conferret, simulque exercitum, quem secum haberet, cuidam, ei imperato, traderet, pactus est.

Sed cum vix rediissent, statim Baridicus omnia, quae iis dederat, promissa, irrita reddidit.

Elmacino autore *q*) Basram *r*) ille occupauerat.

Raiekides igitur, pergit noster, *copias. duce Bahcamo, contra eum misit, et proelio commisso, Baridicus, in fugam coniectus, salutem apud Amadeddaulam s) quaesiuit. Tum hospiti potentiam Chalifae tanquam plane nullius momenti atque pusillam describendo, in eo cupiditatem, Iracam ipsius ditioni adiiciendi, excitauit.*

Elmacin *t*) rebus eodem anno factis aliam, haudquaquam in Raiekidis honorem, addidit. Abu Taher *u*) enim, (ابو طاهر)

(sequente eum Emiro Mohammede, f. Raieki) vt bello peteret Abuabdallam Baridicum, eum reuera Vasetam expugnasse, docent.

q) Elmacin. hist. Sarac. p. 204.

r) "Basrah est vrbs Islamismi tempore condita in diebus Omari, filii Chattabi, optimi viri. Habet ab occidente suo australi montem, cui nomen est Senan (seu gibbus) in eodem tractu occidentali australi est desertum. In austro quoque est vallis, Wad'in Nesai (seu vallis mulierum) dicta, quo illae egressae colligunt fungos. Abest ille mons, Senan, Bagdado, dimidia fere diaeta. Non est omnino in deserto Basrae ager pluuia foecundus." v. Abulfed. geogr. p. 263.

s) Amadeddaula, (عماد الدولة) filius Buiae, cuius progenies mox excellent in nostra historia, regnabat in Perside (v. Abulfed. annal. Moslem. II. 339 et Elmac. hist. Sarac. p. 203.) De hac Buidarum gente in aptiore loco aliquid proferam.

t) Elmac. l. c.

u) Abu Taher, ex Carmatica gente natus, imperio tenebat Jamamam, (اليمامة) Bahrinam (بحرين) et Hedschram (هجر) cf. Elmac. p. 204. De Carmati origine nominis refert Abulfeda T. II. p. 267: progenitor huius gentis Cuficae Sauedae (سواد الكوفة) morbo oppres-

Digitized by Google

Caramita, (قرمطي) Cufa occupata *v*), Raiekidem ad pacem, ex qua ſibi a Bagdado in annum centum et viginti denariorum millia ſoluerentur, adegit. Herbelot *x*) et Marigny pecuniae ſummam minorem fuiſſe tradunt.

§. 4.

Anno 326 Moezeddaula y), fratris Amadeddaulae iuſſu, Ahvazam z) eiusque circumiectum tractum cepit.

Baridicus enim, vt ſupra diximus, ad Amadeddaulam fuga conuerſus, Buidas ad bellum Emiro al Omrah inferendnm permo-

---

ſus, curabatur a viro, cui nomen erat Carmina (كرمينه) propter oculorum rubedinem: (بحمرة عينيه) nam Carmina (كرمينه) eſt apud Nabataeos (بالنبطية) nomen oculis rubris inditum (اسم لحمرة العين). Vt autem ſalutis ſuae reſtitutori gratiam ageret, nomen mutauit cum Carminato, quod pronunciabatur poſtea Carmat (قرمط) v. quoque Reiskii adnotat. hiſt. ad h. l. T. II. p. 723 et Herbelot. T. I. p. 507 vbi ſimul plura de Abu Tahero inuenies; Abulfed. a. M. T. II, 324 et 346; Elmac. p. 178.

v) "Cufa eſt ad brachium Eufratis, quod ab ipſo egreditur in eius auſtro et occidente. Simpliciter ait Ol Canun, eam eſſe ad propaginem Eufratis. Aequat, vt ait Al Azicus, dimidium Bagdadum fere." Abulfed. geograph. p. 258.

x) v. Herbelot. T. I, p. 510 "Lan 327 (Elmac. 325) Abu-Taher promit de laiſſer paſſer la Caravane des pélerins de la Mecque qui avoit ceſſé de ſe mettre en chemin depuis l'an 319, moyennant la ſomme de 25 mille dinars d'or, que le Khalife Radhi lui fit compter" cf. quoque Abulfed. Tom. II. p. 349, vbi, illum Caabam Meccae expilaſſe et lapidem nigrum ſecum Hedſchram traxiſſe, narratur. Quantum ſcelus!

y) معز الدولة ابو الحسين احمد Moezeddaula Abul-Haſain Ahmed (Abulfarag. hiſt. dynaſt. p. 303. Elmacin. p. 204 appellat eum Maineddaulam. (معين الدولة) Caeterum Moezeddaula nomen a ſcriptoribus praeceptum eſt: cognomen enim erat honorificum, ei poſtea demum a Chalifa Maſtacfio billa inditum.

z) Ahvaza propria fuerat Baridico. Abulfeda in geogr. p. 250 refert de ea: "Ahvaza eſt Karah (ſeu nomus) inter alios Chureſtanicos. Appellatur quoque Hormoz Schar ſeu vrbs Hormozi aut Hormisdae; eſt quidem inter Chureſtanae nomos maximus". Ahvazam alias سوق اهواز forum Ahvazae vocant; antiquitus Perſis dictam هرمز شهر ſeu, vt alii هرمزد شهر i. e. diospolin. v. Golii not. ad Alfragan. p. 118.

Digitized by Google

verat. Moezeddaula igitur, a fratre iam antecedente anno, autore Elmacino *a*), contra Ahvazam missus, hoc anno ea potitus est. Ahvazam autem, vt ait Elmacin, a Raiekide munitam, Bahcam, dum Emiro al Omrah annuum tributum triginta octo denariorum soluebat, rexit. Eodem autore Bahcam, amissa Ahvaza, Vasetam migrasse dicitur. Sed Basra, cum Baridicus a tam forti atque potente principe defenderetur, in eius potestate mansit, inuito tamen Raiekide, qui hostili animo Bagdadi vires collegit. At res gravioris momenti, quae in vrbe ipsa eius dignitatem suspensam atque periculosam reddebat, a nouo bello contra Baridicum eum retinuit. Haec res erat Ebn Moclae, Veziri Chalifae celeberrimi *b*), perfidia.

§. 5.

Eodem anno, pergit noster, *manus Abi-Alio, Moclae filio, decisa est. Causa huius poenae erat, quod, Raiekide comprehenso, Bahcamum in eius locum substituendi, consilium ceperat.*

Elmacin *c*) accuratius tradit, Ebn Moclam per litteras Radium consilii illius de amouendo Raiekide et substituendo Bahcamo capti certiorem fecisse. Tum autem, repudiato a Chalifa consilio, convocatos vrbis iudices, Ebn Moclae, ne detrimentum caperet respublica, manum esse decidendam, tulisse sententiam. Accuratissime denique hanc rem narrat Abulfaragius *d*), qui plura Elmacini enarrationi adiecit. Eo enim autore Ebn Mocla Chalifae, se, si amoueret Raiekidem, apud eum immensam pecuniae summam inventurum esse, spopondit. Simul a Radio, vt, ipsius domo relicta, vna cum eo in Chalifarum palatio habitaret, veniam petiit. Sed cum, venia impetrata, Chalifae palatium intraret, statim comprehensus in carcerem coniiciebatur. Tum, epistola Ebn Moclae cum Raiekide communicata, Emir al Omrah Radio gratias egit, nec eum precibus obruere desiit, donec Ebn Moclae, e carcere educto, manum decidi iuberet. Abulfeda de hae manus amputatione refert:

a) Elmac. hist. sarac. p. 204.

b) Ebn Mocla, (ابن مقلة) celeberrimus Corani scripturae inuentor, (Elmac. p. 205) poeta quoque et homo doctus laudatur (Elmac. l. c.)

c) Elmac. p. 205.

d) Abulfarag. hist. dyn. p. 303.

Digitized by Google

Radius in gratiam Raiekidis, qui Ebn Moclae consilium acceperat, eum in vincula dari iussit. Tum multae litterae inter Radium et Raiekidem de Ebn-Mocla vltro citroque datae erant, donec tandem res eo perveniret, vt ei, e carcere emisso, medio Schuali mense manus abscinderetur. Nihilominus tamen, vulnere mox sanato, denuo Veziratum affectabat, dum trunco decisae manus calamum ligans scribebat. Sed cum eius conatus, recipiendi Veziratum, ad Raiekidem perueniret, perfido lingua excisa, in arctiora vincula eum duci iubebat.

Ebn Moclam denuo, Veziratum sibi comparandi, tentasse, haud refert Elmacin. Sed Abulfaragius idem, quod Abulfeda, narrat, dum praecipuam durioris poenae Ebn Moclae inflictae causam, quod iste minas in Raiekidem iactasset, addit. Caeterum omnes scriptores, illum in carcere miserrime vitam exhalasse, referunt.

At nunc quoque enarrationis, quam discrepantem ab ea aliorum scriptorum, ediderunt Herbelot *e*) et Marigny *f*) ratio habenda est. Iis enim autoribus Ebn Mocla quoque litteras, vt Bahcam in Raiekidis locum substituatur, scribit, sed scriptas non ad Chalifam, sed eius nomine ad Bahcamum dat. Litteras autem interceptas Raiekides cum Radio, stupore percusso, communicat, qui, vt poenas tam inauditae perfidiae atque ipsius, Chalifae, nomine abutendi, impudentiae de Ebn Mocla capiat, statim alteram manum ei quoque desecari iubet. Nam imperante Cahero billah, qui Radium ante-

---

e) Herbelot. bibl. orient. T. I, p. 632. "Ebn Moclah, qui avoit l'esprit brouillon, voulut faire des affaires à son nouveau maitre. Il écrivit pour cet effet, comme de la part du Khalife à Jacem, le Turc, pour le faire venir à Bagdad, luy promettant le Commandement en chef de toutes les Troupes du Khalifat. Ebn Raiek qui pour lors en avoit le Commandement, ayant intercepté la lettre d'Ebn Moclah, la fit voir au Khalife; et ce prince, qui n'avoit point donné d'ordre à son Vezir de l'écrire et qui ne desiroit pas même la venue de Jakem, fit venir Ebn Moclah en sa présence et luy demanda pourquoy il avoit écrit cette lettre à son insçu. Le Vizir nia d'abord la chose; mais il fut convaincu par sa propre Lettre qui lui fut représentée, et le Khalife qui ne put souffrir cette infidélité, le condanna d'avoir son autre main coupée, et quelque temps après la langue. Cette punition arriva à Ebn Moclah l'an 326 de l'Hegire, et il traina depuis ce temps une vie misérable et languissante jusqu'en l'an 338 qu'il mourut. Khondemir, Ben Schonah, Nighiaristan."

f) Marigny l'histoire des Arabes T. IV. p. 8.

Digitized by Google

cesserat, iam altera manus, vt testantur illi autores, Ebn Moclae detruncata fuerat.

Sed Raiekides, ab homine, honori periculoso, liberatus, nunc cum multo periculosiore atque potentiore, Bahçamo illo ipso, negotia habet. Is enim reuera Emiri al Omrah munus Bagdadi affectauit. Reuertamur igitur ad Abulfedam:

§. 6.

Bahcam in Raiekidis locum substituitur Emir al Omrah.

Eodem anno, noua luna mensis Caadae, Bahcam g), ab vrbe Vaseta Bagdadum profectus, exercitum, quem contra eum miserat Raiekides, fudit fugauitque. Cum victor Bagdado appropinquaret, Raiekides Ocbaram h), vbi se reconderet, fugiebat. Elmacino autore *i*) Bagdadi delituerat.

Bahcamo autem, qui decimo h. m. die vrbem intrabat, Chalifa, dum veste augustiore eum ornabat, nomen Emiri al Omrah i. e. Emiri Emirorum dedit. Raiekidis summum imperium per vnum annum, decem menses et sexdecim dies durauerat.

Accuratissime Elmacin in determinando Raiekidis imperii tempore cum nostro conuenit.

§. 7.

De Bahcami origine et fatis haec refert Abulfeda:

Bahcam seruus Veziri Macani k), filii Calii, Dailomitae fuit. Tum Macan eum a Veziri sui familia in suam adscisebat. Postquam au-

---

g) بحكم ab omnibus aliis scriptoribus pronunciatur: بهكم

h) "Ocbara erat oppidulum ad Tigridem supra Bagdadum decem parasangis." v. Abulfed. geogr. p. 258.

i) Elmac. hist. Sarac. p. 206.

k) Elmacin p. 191 ad annum 318 quendam Macanum, (مهكان) filium Malii, (بن مالي) cui cum Mardavidscho, (مرداويج) Dailomitarum rege, inimicitiae intercessissent, commemorat. Cum ماكان (vt Abulfeda nomen scribit) ربه مهكان, et مالي ربه تالي simile sit, hunc Macanum eundem Bahcami herum fuisse, coniicio. — Eodem Elmacini loco inuenies quoque nonnulla de Dailomitis eorumque regibus. Primus eos regnabat Vaschudan, (وهشودان) filius Marzabani, (بن المرزبان)

Digitized by Google

tem ad herum suum interficiendum manus porrexerat, Iracam profectus, ibi cum Raiekidis familia tam arcte, vt vexillis illius nomen inscribi iuberet, sese coniunxit. A Raiekide Ahuazam missus, ea expugnata, Baridicum expulit. Postea autem, cum filius Buiae Ahvaza potitus fuisset, Bahcam Vasetam inuadebat; a qua vrbe Bagdadum conuersus, Raiekide expulso atque vrbe capta, ipsius Chalifae maiestatem obnoxiam sibi reddidit.

§. 8.

Anno 327 Bahcam et Radi contra Mauselam l) exercitum ducebant, quo facto Naser-eddaula, Hamdani filius, in fugam se coniiciebat. Attamen tributo penso pax firma facta est; qua facta Bahcam cum Chalifa rediit.

Elmacin *m*) accuratius enarrat, Bahcamum Nasereddaulam vsque ad Nisibinam *n*) (نصيبي), inde autem vsque ad Amidam (امد) *o*)

---

qui sedem Schaharsatanae (شهر ستان) habebat. Mardavidschus eorum, qui illi succedebant, multis, quas expugnauerat, terris, fuit celeberrimus. Redegerat enim in potestatem suam Raiam, Cazvinam, Abharam, Dschardschanam et Tabaristanam. Tum quoque Hamadana potitus, eius incolas crudelitate vexauit. Quin immo magnum exercitum, a Chalifa Mectadero billah, vt ipsius in dies crescentem potestatem cohiberet, contra se missum, inter Hamadanam et Cazvinam fudit fugauitque (a. 319). Tandem quoque Isfahan eius ditioni subiecta est. cf. quoque Abulfed. Tom. II. pag. 362.

l) Mausela (الموصل) metropolis illius, vt ita dicam, insulae, quae Euphrate et Tigride circumfluitur atque ab Arabibus بلاد الجزيرة a Graecis et Latinis Mesopotamia appellatur. Vrbs fuit magna, in occidentali Tigridis ripa exstructa. (cf. Abulfed. geogr. p. 247 et Golii notas in Alfergan. p. 232 seqq.). Nunc erat illa vrbs in Nasereddaulae potestate, qui quoque, vt eius frater in Mesopotamia regnans, Chalifae tributum superbo animo recusabat. (cf. Abulfed. annal. p. 398 et Elmac. hist. Sarac. p. 203).

m) Elmac. hist. Saracen. p. 206.

n) vrbs capitalis eius Mesopotamiae partis, quae Diar Rabia (ديار ربيعة) vocatur. Mesopotamia enim, vt notum est, in quatur partes: Dair Becrum (ديار بكر), Diar Modzarum (ديار مضر), Diar Rabiam (ديار ربيعة) et Diar Al-Dschesiram (ديار الجزيرة) diuidi solet. —

o) Amid (امد) vrbs quoque antiqua in Diar Becro ad Tigridis occidentalem ripam sita est. (cf. Abulfed. geogr. p. 249). Postea a Caesare Constantio munita est. cf. chron. Edessen. apud Assemannum T. I. p. 26

Digitized by Google

fugasse, et Radium interea Mauselam occupasse; simulque causam adiecit, cur Bahcam, licet secundae belli fortunae compos, tam propere cum Nasereddaula pacem composuerit. Nam nullo modo, vt pecuniae summa contenti, hostes in terris, a se captis, vt in suis, imperium exercere patirentur, Emir al Omrah et Chalifa expeditionem illam susceperant. Sed eos ipsos Bagdadi adesse, necesse fuit. Raiekides enim, dum Bahcam aberat, Bagdadi in lucem prodiens omnes ciues terrore impleuerat. Pergit igitur noster:

Raiekides, manu contracta, Bagdadum, vt eam, priusquam Chalifa reuerteretur, in potestatem suam redigeret, aduolauerat. Profecto quoque Chalifae Bahcamoque tantum terrorem iniecit, vt pax, ex cuius conditione Raiekides Harranae (حرّان) p), Rohae (رها) q) Canserinae (قنسرين) r) et terrae, quae appellabatur Auasem s) (عواصم), praesideretur, fieret. Tum Raiekides illis locis, ei addictis, potitus est.

ܗܕܐ ܒܡܕܝܢܬܐ ܕܐܡܝܕ ܕܒܢܐ ܡܫܝܚܐ ܕܩܣܛܢܛܝܢܘܣ ܒܪ ܩܣܛܢܛܝܢܘܣ ܡܠܟܐ ܕܪܘܡܝܐ

h. e. a. 660 muniuit (ܒܢܐ est enim non solum: "aedificare," sed etiam: "munire, restaurare") Constantius, Constantini filius, Amidam vrbem."

p) حرّان (Teschdido enim scribendum est) Syris ܚܪܢ, Hebraeis חָרָן, Romanis Carrhae, vrbs Mesopotamiae, cuius Abrahami tempore iam mentio fit (v. Genes. 11, 31). Postea clade Crasso ibi illata magnam accepit famam apud Graecos et Romanos scriptores (v. Assem. bibl. Orient. T. II. sub voce Haran). De vrbis nominis origine v. Golium in Alfergan. p. 250 et 251.

q) Roha vrbs eadem, quae quoque Edessa vel Callirrhoe appellatur, vnde per aphaeresin nomen الرها factum esse videtur. (v. Golium in notis ad Alfergan. p. 244).

r) vrbs antiqua Syriae. V. Gol. p. 276.

s) Avasem nomen eiusdem ditionis, quae antea Tsogur appellabatur. Tsogur (ثغور) autem ex verbi significatione ثغر (castellum, propugnaculum) comprehendebat omnia praesidia in finibus, et praesertim Romanorum, vnde ثغور terra Romanis igiturque Syriae et Ciliciae finitima appellabatur. Primum Mesopotamiae erat, sed postea (a. 152) a quinto Abbasidarum Chalifa, Raschide (رشيد), in peculiarem prouinciam mutabatur, ex quo tempore nomen *Avasem* obtinebat.

Digitized by Google

Elmacin *t*) pro Harrana et Roha Euphratis viam (طريق الفرات) i. e. ditiones illi fluuio adiacentes appellat. Marigny *u*), qui Herbelotum secutus est, aliarum prouinciarum, Basrae, Cufae et Iracae mentionem fecit.

Sed Raiekides, haud immemor muneris illius grauissimi, quo olim Bagdadi functus fuerat, nunc, receptis prouinciis vix potestatem aliquam nactus, statim ambitiosa, quae olim ceperat, consilia perficere tentauit. Ante omnia denuo in augusta vrbe Chalifam ipsum ex suo arbitrio ducere voluisset, nisi tanti voti tam ob Bahcami fortitudinem, quam ob eiusdem gratiam, in qua cum Chalifa populoque erat, se impotentem fore, sciuisset. Quanta autem esset Bahcami gratia, quae ei intercedebat cum Chalifa et populo, tum, cum, illo absente, de integro rebus Bagdadi potiri conaretur, expertus fuerat. Nam, a populo Bahcamo praelatus, facile voti compos factus fuisset. Sed ignominiosa, quam cum Abu-Tahero, nec minime honestiore, quam cum Baridico fecerat, pace, fortasse quoque nimis dura atque seuera poena Ebn Moclae inflicta populi inuidiam sibi conflauerat, dum Bahcam, Baridico victo, populo, et proposito, quod statim ab initio imperii in bello Nasereddaulae inferendo ostenderat, Chalifae auctoritatem (si quidem videbatur tantum) amplificandi, Radio carus fuerat. Itaque Raiekides, plane ab vrbe Bagdado exclusus, in Aegyptum, vt ibi forte nouum imperium sibi fundaret, conuersus est. De illo conatu enarrat Abulfeda:

§. 9.

Anno 328 Raiekides, Syria potitus, Damasco (دمشق) *et Emessa* (حمص) *v*) *expugnata, Badramum, Achschidi praefectum, expulit.*

عواصم enim a. r. عصم *seruauit immunem, defendit*, significat: *defendentes* scil. vrbes, quod nomen igitur indicabat, loca illa firmà nunc a Romanis in terram irrumpentibus defendentia esse. (Abulfed. Annal. Moslem. T. II. p. 60.)

t) Elmacin. hist. Sarac. p. 206.

u) Marigny Histoire des Arabes Tom. IV. p. 15.

v) v. Abulfedae Syriam edit. Koehleri p. 104.

Digitized by Google

Tum, cestris motis, vsque ad Arischum (عريش) *x) progrediebatur: Aegyptiae enim terrae inhiabat.*

Elmacino auctore Raiekides agmen paulo alia via, ita vt primum Emessam, deinde Damascum, inde autem Ramlam et denique Arischum veniret, duxit.

Sed nunc, pergit noster, *Achschid contra eum mouebat, et acri praelio commisso, Raiekides vsque ad Damascum repulsus est.*

Elmacin *y*) eo loco accuratius, quam Abulfeda, enarrans, rem optime illustrat. In proelio, (ita enarrat ille scriptor) quod medio Ramadano die Mercurii committebatur, primum Achschid salutem in fuga quaerere coactus est. Deinde autem Raiekides, cum eius exercitus cupidius praedam facere occupatus esset, ab Achschidi militibus, in latebrts absconditis *z*), oppressus, multis perditis, septuaginta tantum eum comitantibus viris, Damascum fuga petere coactus est. Pergit noster:

Tum Achschid exercitum, qui Raiekidem persequeretur, misit. Sed exercitus proelio, in quo Achschidi frater caedebatur, victus est. Raiekides igitur ad Achschidum, vt eum de fratris, qui haud data opera occisus fuisset, nece consolaretur, legatum simulque cum eo ipsius filium Mozahemum, si forte ab eo fratris caedem vlcisci vellet, admisit. Sed Achschid tantum abfuit, vt Mozahemum interficeret, vt eum potius, pretiosis ornatum vestimentis patri remitteret. Itaque Aegypti Achschido, Syriae autem possessio Raiekidi firmata est.

Illius mutuae vtriusque hostis animi magnitudinis, qua, vt videtur, pactio illa efficiebatur, exempli non mentionem fecit Elmacin. De proelio autem infaustis Achschido auspiciis ad Ladschunam (باللجون) vndecimo mense facto, Abu Nasrum, (ابي نصر) Achschidi fratrem, maxima exercitus parte confecta, fu-

x) Aegypti oppidum, quod quoque appellabatur Larissa.

y) Elmacin. hist. Sarac. p. 206.

z) كمين الاخشيد vertit Erpenius: "cumque milites (vt totum locum describam) iam toti essent in direptione, prodiit ex insidiis *quidam* militum eius, eosque de improuiso adorsus est, et in fugam vertit, non paucis interfectis." Alter Simson ille fuisset! كمين est insidiae, i. e. plures homines in latibulo absconditi.

Digitized by Google

peratum fuisse, perhibet. Quod autem ad pacis, post illud proelium compositae, conditiones attinet, alias, quam Abulfeda, refert *a*). Eo enim testante in Raiekidis potestate non tota Syria mansit, sed ille Ranilam Achschido, qui, vt centum et quadraginta millia denariorum in singulum annum ei penderet, promittebat, tradere coactus est.

Insequens annus 329 nos Bagdadum reducit. Eo enim anno Chalifa eiusque Emir al Omrah, aut potius Emir al Omrah eiusque Chalifa e vita decessere. De Chalifae morte, quae obitum Bahcami antecedebat, haec refert noster:

§. 10.

Radii Chalifae mors.

Anno 329 medio mense tertio Chalifa Radi, postquam sex annos et decem dies regnauerat, triginta et duo annos natus ex hydrope mortuus est.

In Chalifae vitae spatio scriptores concordes, in imperii tempore determinando discordes sunt. Abulfeda enim, illum sex annos et decem dies, Abulfaragius *b*) sex annos et decem menses, Elmacin *c*) denique sex annos, decem menses et decem dies regnasse, refert. Quod attinet ad eius mores et ingenium, omnes scriptores vno ore eum laudant. Abulfeda et Elmacin, haud malum poetam eum fuisse tradunt, simulque quaedam eius carmina memoriae prodiderunt. Iidemque scriptores, illum vltimum, cui certe aliquid libertatis reliquisset Emir al Omrah, fuisse Chalifam, addunt.

§. 11.

Post Radii mortem noui Chalifae creatio in Bahcami scribae Abu Abdallae Cusensis a Vaseta aduentum reiecta fuit. Bahcam enim tum temporis, dum Chalifae palatium militibus circumdari iusserat d), Va-

---

a) Elmac. hist. Sarac. p. 207.

b) Abulfarag. hist. dynast. p. 303.

c) Elmac. hist. Sarac. p. 202. cf. c. Deguignes T. I. p. 329.

d) Proficiscenti enim Vasetam propinqua esse videbatur Chalifae mors. Vt igitur mortui diuitiarum certus esset, (iam enim, vt eas raperet, in animo habebat) ad palatium aditum prohibuit.

Digitized by Google

ſetae verſatus eſt. Tandem Abu Abdalla cum Bahcami litteris, in quibus, vt apud Abul Caſemum Solimanum et omnes, aliquando Vezieri munere functi, et tribunalibus adſcripti, et Alidae, et Cadii, ſeu iudices, et Abbaſidae et cuſtodes vrbis congregati Chalifam a Cufenſi ſcriba iis oblatum e) crearent, imperabat, aduenit. Conuocati igitur vno ore Ibrahimum, filium Moctaderi billah, Abul-Faslam Dſchaafarum f) creabant eique die vigeſimo menſis tertii ſacramenta dicebant, dum eum cognomine Mattakii billah i. e. deum reuerentis, quod ex pluribus ſibi propoſitis elegerat, ornabant.

Abulfaragius g), qui quoque Chalifae creationem Bahcami iuſſu accurate refert, Emirum al Omrah, forte Cufae verſatum, inde per ſcribam rem rexiſſe, tradit. Sed cum Bahcamum iam, priusquam Bagdadum intraſſet, (a. 326) Vaſetae fuiſſe, nouimus h), veriſimilins, quod ſcripſit Abulfeda, mihi videtur. Abulfaragium potius Cufenſem ſcribam cum Cufenſi vrbe per errorem mutaſſe, puto. Praeterea Bahcam, ſi Abulfaragium ſequimur, vno eodemque tempore diuerſis locis fuiſſet. Primum enim ſcribit: لما مات الراضي كان بحكوم بالكوفة i. e. *cum mortuus eſſet Radi, erat Iahaeam Cufae;* non ita multo poſt autem, cum Mottaki Chalifa confirmaretur, idem ſcriptor: وسير الخلع واللوا الي بحكم الي واسط i. e. *miſit trabeam atque vexillum Bahcamo Vaſetam.* Hinc Abulfaragius h. l. vel reuera errauit, vel Bahcam, Radii mortis tempore Cufae verſatus, creato Chalifa Mottakio lillah Vaſetam ſeſe contulerat. Tum certe narrandi ratio vituperanda eſt. Pergit Abulfeda:

Poſtquam inauguratus erat Chalifa, Bahcamo, adhuc Vaſetae commoranti trabeam et vexillum mittebat. Bahcam, priusquam Chalifa crea-

---

e) verba Abulfedae: وبشاورهم الكوفي فيمن بتصب الخلافة quae vi quadam a noſtro adiecta ſunt, omiſit Reiskius in verſione.

f) Elmacin p. 209 appellat eum Abu Iehacum Ibrahimum (ابو اسحق ابرهيم). Male quoque ei cognomen "Moctafi billah (المقتفي بالا) indit, vt etiam Herbelotus T. III. p. 204.

g) Abulfarag. hiſt. dynaſt. p. 304.

h) iam prius Bahcamum Vaſetae fuiſſe, Abulfeda hoc loco per: ايضا quod verbum Reiskius neglexit, indicauit.

Digitized by Google

retur, ex eius palatio aulaea, et quidquid ipsius oculos mulcebut, auferri iusserat. Salamam Tulunicum Mattakii cubicularium fecit et Solaimano, Hasani filio, Radii Veziro, honorem suum confirmauit. Sed ei nil nisi nomen vanum et inane restabat. Munus enim ipsum penes illum Cusensem, Bahcami scribam, fuit.

§. 12.

Sed Bahcam haud diu, vix creato imperatori imperandi, potestate gauisus est. Omnes enim scriptores eodem anno eius mortem referunt. De mortis tamen ratione discordes sunt. Narrat primum Abulfeda:

Exercitu contra Ali Abdallam Baridicum praemisso, ipse, Vaseta relicta, secutus est. Cum autem in via nuncius, exercitum suum, victoria de hoste reportata, Baridicum ipsum in fussam coniecisse, ad eum allatus fuisset, Vasetam redibat. Rediens autem venabatur, donec ad fluuium, cui nomen fuit Chur, (جور) adueniebat. Cum iuxta illum fluuium diuites copiososque Churdos i) sedes habere certior factus fuisset, parua manu, illorum diuitiis inhians, eos adortus est. Mox fusi fugatique fuere. Sed puerilis fere aetatis quidam Churdorum, qui Bahcamum circumdabant, eum ignorans per medium corpus lancea transfixit. Bahcam animam exhalauit.

Bahcamum venantem a Churdis esse interfectum, omnes tradunt scriptores. Elmacin *k*) tamen aliam causam, quae illum in Chardorum manus coniecerat, refert. Expeditionis enim contra Baridicum, qua finita Bahcam ex Abulfeda aliisque scriptoribus a Churdis occidebatur, haud mentionem habens, illum potius, aliquamdiu *l*) venantem, cum Churdos *m*) qui, pretiosis opibus

i) "Les Kurdes sont des peuples féroces qui demeuroient dans les montagnes voisines de l'Arménie et de la Medie. Leur pays porte le nom de Kurdistan. Ils sont Nomades, et naturellement portés au brigandage. Pendant que l'empire des Khalifes a subsisté, ils y ont fait souvent de grandes incursions, et se sont emparés des villes les plus voisines de leur pays; mais comme ils n'étoient que voleurs, ils ont rarement fait des établissements solides. Chaque chef regnoit, ou plutôt étoit à la tête de sa troupe." Degnignes T. I. N. I. p. 416.

k) Elmac. hist. Sarac. p. 209.

l) die vigerimo et quarto tertii mensis.

m) Erpenius haud male Scythas eos appellat.

Digitized by Google

onerati, in via profecti fuiſſent, cupidine eorum diuitiarum abreptus, adoriretur, ſublatum fuiſſe, perhibet. Abulfaragius *n*) paucissimis verbis: *Bahcam, dum venabatur, a Churdis interfectus est* tradit, *El-Mazin rapporte autrement la mort de Iahkem* ait Marigny *o*), dum profecto de illius mortis cauſa enarrationem, quae apud nullum alium ſcriptorem occurrit, memoriae prodidit. Illa igitur enarratio, nullius alii ſcriptoris teſtimonio confirmata, quanquam Bahcami rebus conſentanea eſt, reiicienda mihi videtur. Ex quibus fontibus eam hauſerit, neſcio. Certe Herbelotus, quem alias fere ſemper ſequi ſolet, ab illa enarratione declinat. Relationem enim de nece Bahcamo per Chalifam aut Churdum quendam illata conciliare ſtudet *p*).

---

n) Abulfarag. hiſt. dynaſt. p. 304.

o) Marigny l'hiſtoire des Arabes T. IV. p. 16. "Cette attention à l'égard de Jahkem ne fut de la part du Chalife qu'un piège que ce Prince lui tendoit, afin qu'il ne ſe méfiât pas du malheureux ſort dont il étoit menacé! Cet Emir fut aſſaſſiné peu après, et l'on prétend que ce fut par ordre du Chalife. Le haut degré de puiſſance où il étoit parvenu le rendoit inſupportable. Il régloit tout à ſon gré, et s'étoit tellement rendu maitre des affaires, que les Miniſtres de l'Etat n'avoient plus de fonction. Il décidoit tout par lui même, et les expeditions qui auroient du moins du paſſer par les mains du Viſir, étoient ſcellées par ſon Sécretaire. Mais ce qui avoit contribué le plus alors à le faire haïr du Chalife, c'étoit la conduite, qu'il avoit tenue à l'inſtant de la mort de Rhadi. Il avoit envoyé ſes gens à Bagded, et avoit fait enlever d'autorité tous les meubles du Palais Impérial, et tous les chévaux qui étoient dans les écuries de ſon Chalife. C'etoit apparement un nouveau droit qu'il vouloit joindre à ceux, dont il jouiſſoit déja en vertu de ſa charge; et en effet, Jahkem fut aſſaſſiné quelque tems après ſon arrivée à Bagded."

p) Herbelot Tom. II. p. 723, vbi dicit ſub voce Motaki: Jahkem le Turc gouvernoit alors ſi abſolument le Khalifat, que ſon Kateb, ou Sécretaire faiſoit toutes les expeditions des affaires, en la place du Vizir qui n'avoit aucune autorité dans l'Etat. Ce Turc, qui ſe trouvoit dans la ville de Coufah lorsque Motaki fut élevé au Khalifat, envoya ſes gens à Bagded pour enlever tous les meubles du Palais et tous les chevaux des écuries du feu Khalife Radhi, action qui piqua ſi fort Motaki, que l'on crût aiſement qu'il avoit ſuborné un Curde qui tua peu de temps après Jahkem." At Herbelotus h. l. ſibimet ipſi repugnare videtur. Ex iis enim, quae, ab illo narrata, nunc cognovimus, nil minus, quam Mottakium autore Bahcamo creatum fuiſſe, apparet. Sed Tom. III. p. 104 ſub titulo Radhi hoc ille adſerit. Simul quoque ea, quae ſupra de Chalifae nomine ipſe dixit, cum

Digitized by Google

Hanc necis rationem, ab Herbeloto enarratam, rebus Bahcami cum Chalifa ſtantibus maxime reſpondere, haud infitias ire poſſum. Mottaki enim, ſe Emiri al Omrah gratia Chalifam factum, eiusdem voluntati et ludibrio plane ſubiectum futurum eſſe, perſuaſum ſibi habuit. Huic perſuaſioni poſtea quoque ira de Emiri al Omrah inſolentia, qua ſtatim ab imperii initio Chalifae palatium praedatus fuerat, acceſſit. Nam ex factis in futura concludere ei licitum erat. Itaque, cum ab Emiro al Omrah, qui fortaſſe mox ex commodo ſuo a loco, in quo eum poſuiſſet, detruderet, ſe liberari in votis haberet, e medio illum tollendum curauit. Quae nunc enarrat Abulfeda, illi mortis Bahcami rationi, ab Herbeloto relatae, maiorem dat veriſimilitudinem. Pergit enim noſter:

Mottaki, de Bahcami morte certior factus, ſtatim, eius palatio occupato, immenſas diuitias, quarum maxima pars in terra occulta erat, abripiebat. Baridicus nunc, omni fere libertatis ſpe deiectus, Bahcamo remoto, eam nactus eſt. Bahcami Emiratus per duos annos, octo menſes et aliquot dies durauerat q).

Chalifa, nunc a tyranno liberatus, Emirorum al Omrah potestatem abrogare voluerit. Quae nobis coniicere licet, facta fuiſſe contendit Marigny. Sed tam illa, quam ea narratio, Turcas ex ipſorum gente quendam Emirum al Omrah poſtulaſſe, ne vllo quidem ſcriptore probatur. Vnde accepit Marigny eiusmodi res?

§. 13.

Baridicus per aliquot dies Emir al Omrah.

Bahcamo occiſo, Baridicus, Bagdadum profectus, ſummo imperio per aliquot dies potitus eſt. Sed mox ob morum inſolentiam a populo expulſus eſt.

---

hoc loco male congruunt. Altero loco appellat eum Moctafium billah, altero autem Motakium Lillah. Dicit l. c. "il eſt nommé dans l'Hiſtoire Saracenique Moctafi billah contre l'autorité de tous les autres Hiſtoriens, tels que Khondemir, Ben Schona, Leb Tarikh, Aboul Farage et autres qui lui donnent tous le nom de Motaki." Deguignes nominat eum rectius *Mottakium*.

q) Elmacin p. 210 accuratius "nouem dies" et Deguignes T. I. P. I. p. 333 "nouemdecim dies".

Digitized by Google

Elmacin, Baridicum Bagdadum honoremque Emirorum al Omrah occupasse, haud refert. Sed Abulfaragius *r*) fuse de ea re scripsit. Post enim Bahcami mortem (ita enarrat Abulfaragius) Baridicus Bagdadum intrans in loco, cui nomen Schakii (شقبعي) fuit, castra posuit. Ibi vrbis proceres de ipsius salute gratulationem simulque victum in plures dies, iubente Chalifa, ei attulere. Tum Baridicus, missis ad Chalifam legatis, vt sibi quingenties millia denariorum daret, ab eo petiit. Pecuniam scilicet militibus suis largiturum esse, contendebat. Sed repulsam tulit. Cum tamen de integro ad Mottakium legato misso minantibus verbis, quid Moatus, et Mostain, et Mohtadi experti fuissent, in illius memoriam reuocaret, tandem summam pecuniae postulatam accipiebat. Per totum illud tempus, quo Baridicus Bagdadi versabatur, cum Chalifa non conuenit. Cum autem summam acceptam militibus non diuideret, seditione in eum concitata, ipse vna cum fratre et filio et sociis in fugam coniectus aqua Vasetam descendebat *s*).

§. 14.

Curtekin per breue tempus Emir al Omrah.

Tum, pergit Abulfeda, *Curtekin* (كورتكين) *breui tempore Emir al Omrah fuit.*

Elmacin *t*) appellat eius nomen Cutekin (كوتكين) eumque statim Bahcamo successisse, ait. Abulfaragius *u*), eum Dailomitam fuisse, refert. Nunc illius breuis imperii causam noster addit *v*).

Raiekides enim a Syria Bagdadum (Syriae procuratorem Abul Hasanum Ahmedem, Alii filium, filii Mocateli reliquerat) reuersus, proelio cum Curtekino facto, eum fugauit. Curtekin ipse captus a Raiekide in custodias inclusus est.

---

r) Abulfarag. hist. dyn. p. 304.

s) In Tigride enim nauigabant ab vrbe Bagdado vsque ad Vasesam, quae vrbs, vt supra diximus, illo flumine dimidiata fuit.

t) Elmacin. hist. Sarac. p. 210.

u) Abulfarag. hist. dyn. p. 305.

v) Deguignes p. 333 Curtekinum Emirorum al Omrah ordini adnumerauit "il ne resta en place que 80 jours. Il fut déposé et tué dans le mois Mouharram 330"; serius igitur, quam ex Abulfeda caeterisque scriptoribus.

Digitized by Google

Elmacino autore Chalifa Raiekidem per litteras e Syria advocauerat.

§. 15.

Raiekides denuo Bagdadi Emir al Omrah.

Mottaki, pergit noſter, *Raiekidem Emirum al Omrah Bagdadi fecit.* Sed haud diu ille honore gauiſus eſt. Fortuna enim ſtatim poſt inceptum imperium eius infinitae regnandi cupiditati finem impoſuit.

Anno 330 Ebn Baridicus, rerum Bagdadi potitus, Raiekidem interfecit. Raiekides enim cum Chaliſa Mauſelam fugerat. Baridicus ſaeuiens inaudita iniuſtitia, violentia et crudelitate Bagdadum praedatus eſt. Poſtquam Raiekides et Mottaki vsque ad Tacritam venerant, ad Naſereddaulam litteras, in quibus eius auxilium implorabant, dedere. Quo facto propius Mauſelam accedebant. Naſereddaula ex altera vrbis parte excedebat x). Mottaki ſuum filium, Abu Manſurem, vna cum Raiekide ad Naſereddaulam, qui eos non ſolum magno honore excipiebat, verum etiam Chalifae filio denarios ſuperfundebat, miſit. Cum autem abire pararent, Naſereddaula ſatellites Raiekidem interficere iuſſit. Interfecto Raiekide, Naſereddaula ad Mottakium, qui eum, trabea ornatum, Emirum al Omrah declarabat y), ſeſe contulit.

Rem aliter enarrat Elmacin z). Chalifae ſcilicet vna cum Raiekide et Abul Haſano, filio Alii, filii Moclae, fugienti Seifeddaulam Abul Haſanum Alium, Abdallae filium, Hamdani nepotem occurriſſe eosque Mauſelam ductos bene tractaſſe, auroque atque iumentis donaſſe. Optime autem eum Hamdanidarum, cui nomen Abu Mohammed al-Haſan fuerit, Chalifae ſeruiiſſe, qua de cauſa ab eo titulum Naſereddaulae accepiſſe. Quod autem attinet ad legationem illam, quae Raiekidis mortis cauſa exſtiterit, eam non commemorant Abulfaragius et Elmacin. Eo enim autore a), poſtea demum, recepta Bagdado, Raiekides a Naſereddaula interficiebatur; qui quidem de eius nece apud Chalifam eo, quod, illum ei

x) Reiskius adiecit in verſione; "cis Tigridem commigrans."

y) fiebat calendis octaui menſis h. a.

z) Elmac. hiſt. Sarac. p. 210.

a) Elmac. hiſt. Sarac. p. 211.

Digitized by Google

infidelem nec amplius addictum futurum esse, acceperit, sese excusauit.

Ipsius fratrem quoque, pergit Abulfeda, *Abul Hasanum Alium, trabea ornatum, cognomine Seifeddaulae* (سيف الدولة) *donauit. Raiekides vigesimo quarto mensis Radschabae i. e. septimi mensis h. a. interfectus est.*

Abulfedae narrationem h. l. non bene cohaerentem Reiskius vertendo emendare studuit. Incommode ille pergit:

Achschid, Aegypti princeps, cum Raiekidis caedem accepisset, Damascum reuersus, ea potitus est b).

§. 26.

Nasereddaula Emir al Omrah.

Tum Mottaki et Nasereddaula Bagdadum profecti sunt. Baridicus igitur vrbe excedebat, quo facto ciues rapinis sese inuicem vexabant. Commoratus fuerat Baridicus Bagdadi per tres menses et viginti dies. Mense Schualo Mottaki, comitantibus eum Hamdanidis, magno circumdatus exercitu, vrbem augustam intrauit.

Elmacin *c)*, Nasereddaulae fratrem, Abul Hasanum Alium, solum Baridicos (plures enim huius nominis appellat) Bagdado expulisse, tradit. Cum deinde illi, pergit Elmacin, magnum exercitum contraxissent, proelio cum Abul Hasano commisso, in turpem fugam conuertebantur. Victor plures ducentis Dailomitis cepit, quos tamen bene tractans ad suum fratrem, Nasereddaulam, misit. Chalifa, vt pro magnis officiis gratias ageret, cognomen Seifeddaulae ei indidit.

Abulfeda ad ea, quae Nasereddaula eo anno gessit, rei nummariae restitutionem adiecit. *Nasereddaula enim, imperio Bagdadi confirmato, denarios restituendos* (i. e. in pristinum pretium reducendos) *curauit. Nam vsque ad hunc diem denarius decem dirhemos effecerat, nunc autem in foro cum tredecim dirhemis mutabatur.*

Cum ab eo inde tempore Hamdanidarum in nostra historia saepe mentio occurrat, de iis pauca praemittere iuuat. Noster de iis ad annum 323 p. 394 haec refert:

---

b) v. nostrum ad ann. 328 p. 408 supra.
c) Elmac. hist. Sarac. l. c.

Digitized by Google

§. 17.

Hamdan (حمدان) Mauſelae et Deiar Rebiae Emir fuit. Poſt eum filius Abdalla Abul-Haidſcha, indulgente Chalifa Moctafio, regnabat Mauſelam. Bagdadi autem, cum ad defendendum Caherum manus porrigeret, occiſus eſt. Itaque eius filius, Naſereddaula, qui, patre abſente, Mauſelae imperium capeſſerat, id, illo remoto, retinuit. Sed Abul Ola, Naſereddaulae patruus, cum a Chalifa, quae ipſius frater poſſederat, certa pecuniae ſumma conduxiſſet, Mauſelam ſeſe conferebat, vbi tamen a Naſereddaula interficiebatur. Qua de re Chalifa certior factus, copias, Ebn Mocla duce, contra Naſereddaulam miſit. Naſereddaula fugiebat quidem, ſed mox, relicta ab Ebn Mocla Mauſela, reuerſus, poſtquam, per litteras promittens, ſe annuum tributum penſurum eſſe, a Chalifa veniam impetrauerat, de integro tenebat imperium d).

De rebus eodem anno factis nihil amplius refert Abulfeda, quod ad nos pertineat. At Elmacin *e)* rei, quae non rationem tantum, qua Emir al Omrah et Chalifa conuerſabantur, verum etiam ſeditionis, a Dailomitis contra Naſereddaulam inſequente anno conflatae, cauſam indicat, mentionem fecit. Al Manſor enim, Mottakii filius, autore ipſius patre, qui ei magnam dotem dabat, Naſereddaulae filiam in matrimonium duxit. Quo facto Naſereddaula ipſius poteſtatis auctoritatem magis magisque auxit, potentiam vero Chalifae magnis ſumtibus, ipſique et eius matri agros eripiens depreſſit. Quin immo breui tota Chalifae poteſtas ad Emirum al Omrah tranſierat. Sed Turcis illa Naſereddaulae contra Chalifam ſeſe gerendi ratio valde displicuit, ita vt, eorum animis ab eo alienatis, denique vera ſeditio fieret. Pergit igitur Abulfeda:

§. 18.

Anno 331 Naſereddaula Bagdado Mauſelam exceſſit. Dailomitae enim, contra eum tumultuantes, eius palatium expilabant f). In Naſer-

---

d) cf. quoque Herbelot. T. II. p. 192 et Deguignes T. I. P. I. pag. 334.

e) Elmac. hiſt. Sarac. l. ſupra cit.

f) Verba Arabica ſunt haec: فيها (سنة احدي وثلثين وثلثماية) سار ناصر الدولة عن بغداد الي الموصل وثارت الديلم ونهبت داره quae Reiskius ita vertit: "Anno CCCXXXI Bagdado excedebat Mauſelam Naſereddaula

Digitized by Google

eddaulae fratrem eiusque socios, Vasetae versantes, Turcae quoque surgebant, eumque mense Schaabano noctu opprimebant. Confugit igitur Seifeddaula ad fratrem suum Nasereddaulam et cum eo sese coniunxit.

De tempore, quo reliquit Nasereddaula Bagdadum, dissentiunt scriptores. Abulfeda enim autore anno trecentesimo trigesimo primo, Abulfaragio *g*) iam trecentesimo trigesimo, Elmacino *h*) denique trecentesimo trigesimo secundo demum ille Emir al Omrah vrbe excessit. Deguignes cum Abulfeda consentit *i*). Sed eodem autore Nasereddaulae Emiratus tantum per tres menses durabat; quod quidem temporis spatium nimis breue videtur, nec aliis scriptoribus, minime Abulfaragio et Elmacino, quos testes ipse indicauit, comprobari potest.

Marigny *k*) Nasereddaulam Emirorum al Omrah ordini haud adnumerauit. Sed immerito. Abulfaragius enim, Chalifam ei illum titulum dedisse, plane dixit, dum quoque Abulfeda et Elmacin, quamquam Nasereddaulam Emirum al Omrah non appellant, tamen eum talem agnoscunt. Hoc quoque loco, vt fere semper, ille

---

Hamdamides; quo facto saeuientes Dailomitae ipsius aedes depraedabantur"; ex qua versione Dailomitarum seditio palatiique Nasereddaulae expilatio per eius excessum Mausolam effecta fuisset. Sed potius e contrario Dailomitarum seditio, cur Nasereddaula Bagdado excesserit, causa fuisse mihi videtur. Nam alias Abulfeda Emiri al Omrah fugam sine causa adiecta retulisset. Verbis igitur وثارت الديلم ونهبت دار illius subitae fugae causa inest. و enim copulat. Arabum, vt ו quoque Hebraeorum saepissime *quoniam* vel *nam* significat.

g) Abulfarag. hist. dynast. p. 305. Anno 330 ille fit Emir al Omrah, et imperio eodem anno iam deiectus, tamen id tenuit per tredecim menses! —

h) Elmac. hist. Sarac. p. 211.

i) Histoire des Huns T. I. P. I. p. 333 et 334 "il ne posseda cette charge que pendant 3 mois. Déposé vers le mois Ramadhan 331." Si Deguignes reuera Nasereddaulae imperii spatium ex Abulfaragio (Elmacin illud haud determinauit) sumsit, tredecim menses initio imperii determinato absurde repugnare, persuasus, عشر omisit. Attamen in determinando anno nec cum Abulfaragio, nec cum Elmacino consentit. Quomodo testibus illis auctoribus mensem Ramadanum referre potuerit, sane haud intelligo.

k) Histoire des Arabes T. IV. p. 28.

Digitized by Google

ſcriptor ex Herbeloto, qui ſcilicet de Naſereddaula tam pauca, vt Emiri al Omrah titulo haud dignus videatur, refert, hauſit *l*).

Praeterea Abulfaragii *m*) enarratio de ſeditione iſta, qua Naſereddaula Mauſelam fugere cogebatur, mihi commemoranda eſt. Scripſit enim: *Seifeddaulae, fratris Naſereddaulae, milites, ſeditione contra eum conflata, ipſum noctu comprehendere parauerant. Sed ille aufugit. Ipſius igitur frater, vt de hac certior factus fuerat, Mauſelam confugit.* Quae obſcura verborum paucitas! —

Sed pergit Abulfeda in enarranda Hamdanidae fuga:

Tum Seifeddaula Bagdadum conuerſus a Mottakio pecuniam, quam militibus, vt Turunum Turcasque a Bagdado retinerent, diuideret, petiit, Mottaki quadringenta millia denariorum, quos per milites diſtribueret, ei miſit.

§. 19.

Turun Emir al Omrah.

Turuno Bagdadum veniente, Seifeddaula ex vrbe fugit. Quo facto Turun, vigeſimo quinto menſis Ramadani h. a. vrbem intrans, a Mottakio trabea donatus, titulum Emiri al Omrah accepit. Sed Mottaki continuo metu a Turuno impletus fuit.

Abulfaragius *n*) Turuni introitum in eundem annum, vt Abulfeda, refert. Sed Elmacin *o*), illum demum a. 332 Emirum al Omrah creatum fuiſſe, tradit. Herbelot eiusque epitomator Marigny, Turunum Bahcamo propinquum fuiſſe, aiunt. Sed quo autore? *p*)

---

l) v. Herbelot. T. III. p. 25.

m) Abulfarag. hiſt. dyn. p. 305.

n) Abulfarag. hiſt. dyn. p. 306 appellat eum Tuzunum (توزون) p. 305. occurrit quidem تورون, ſed cum in ſequente pagina ſcriptum ſit توزون idemque ſcriptor in Chron. Syriac. nomen ܬܘܙܘܢ pronunciari velit, punctum ſuper ز prima vice ex negligentia omiſſum fuiſſe videtur. Pocockius p. 201 pronunciat, quaſi legiſſet تونرون

o) Elmacin. p. 211 pronunciat Buzun (بوزون)

p) Herbelot. bibl. orient. T. II. p. 724. "Motaki voulant ſe conſerver l'affectation de la Milice Turquesque donna l'an 331 de l'Hegire la charge d'Emir Al Omra, ou de Généraliſſime de ſes Troupes, qu'Jah-

Digitized by Google

Mottakii metum a Turuno haud sine causa fuisse, illius fuga, non ita multo post Turuni Bagdadum introitum, Mauselam, vt ab Hamdanidis auxilium peteret, comprobare potest. Abulfeda rem ita enarrat:

§. 20.

Anno 332 Mottaki, metu a Turuno et Ebn Schirzado permotus, Bagdado Mauselam ad Nasereddaulam excessit q).

Abulfaragius, qui hoc loco fusius, quam noster, narrat, Chalifam, opportuno, quo ipsius tyrannus, Emir al Omrah, Vasetae commoratus fuisset, tempore vsum, ad Nasereddaulam, vt ab eo milites se Mauselam proficiscentem comitantes peteret, legatum misisse, perhibet. Tum Hamdanidam ipsius patrui filium, qui eum vna cum feminis et liberis Vezirisque Mauselam comitaretur, misisse ad Chalifam. Ita quidem Abulfaragius in historia dynastiarum narrat, sed in Chronico Syriaco *r*) ait, Mottakium prae metu a Turuno Calunikum (علاحمسمص) *s*), et quidem anno 333 demum effugisse. Sed narratio in libris dynast. est melior emendatiorque. Pergit noster:

Seifeddaula descendebat, vt Tacritae eum exciperet. Tum Nasereddaula quoque Tacritam descendebat et Chalifam Mauselam comitabatur. Chalifa cum Hamdanidis Raccam conuersus, ibi sedem fixit. Sed Mottaki,

---

kem avoit possedée à Tozun son proche parent, et ôta ainsi toute espérance à Baridi de s'emperer d'un Commandement, auquel il aspiraît avec tant d'ardeur."

q) Abulfarag. in dynast. hist. p. 306 de Ebn Schirzado haec refert: "h. a. 332 prodiit Bagdadi latro, cuius impotentes erant homines. Nam Ebn Schirzad tutum eum reddidit. Fuit autem ille Schirzad ex primis Tuzuni magnatibus. Emiro al Omrah illum latronem vestem honoris induit eique conditionem, vt singulo mense quindecim mille denarios ex iis, quae ipse sociique rapuissent, ad se adferret, praefiniuit; quam quidem summam accepit modo nequissimo. Cui nequitiae simile quid nunquam auditum est."

r) v. Bar-Hebraei chon. Syriac. p. 189.

s) eadem vrbs, quae quoque الرَّقَّة appellabatur. Metropolis fuit illius Mesopotamiae partis, quae Diar Modzar nominata erat. V. de ea notas in Alfergan. p. 252 et 253.

Digitized by Google

se Hamdanidis, qui ipsius discessum optare videbantur, oneri esse, ratus, per litteras a Turuno, vt Bagdadum reueniret, veniam petiit.

Abulfedam hoc loco, nimiae breuitati studentem, obscurum esse, satis apparet. Elmacin autem multo distinctius atque clarius rem enarrauit. Liceat igitur mihi, vt Abulfedae enarrationem illustrem, Elmacini verba hic reddere *t*):

Anno 333 Mottaki, postquam regni imperium Turcae Buzuno commiserat, imperio sese abdicauit. Tum, inter eum et Buzunum discordia facta, Bagdado Mauselam, de illo iratus, conuersus, ab ipsius defensoribus, dum Hamdanidas ex locis suis, vt Buzuno bellum inferrent, euocabat, de integro auxilium contra hostem petiit. Illi igitur conuocati contracta manu Bagdadum versus profecti sunt. Tum Buzun Turca, vrbe relicta, Hamdanidis obuiam factus, eos fugauit dissipauitque. Nasereddaula et Seifeddaula Chalifam secum Mauselam traxere; in qua vrbe Moctafi mansit, illosque trabea ornauit. Tum Raccam, vbi a Buzuno de suo Bagdadum reditu, quem tamen reiiciebat, veniam accepit, reuersus est. Mox autem, cum, se Hamdanidis molestum esse, putaret, ad Buzunum, vt ab eo gratiae reconciliationem peteret, misit. Huc vsque Abulfeda antecedente anno res retulerat. Nunc igitur, priusquam ad continuatam Elmacini narrationem transimus, videamus de iis, quae noster sequente anno refert:

§. 21.

Anno 333 Achschido u), Aegypti principi litteras, in quibus de suo externo et interno statu querebatur, scripsit. Achschid ab Aegypto Halebum v), inde autem Raccam, vbi cum Mottakio conueniebat, profectus est. Chalifae pretiosa dona adtulit, simulque, vt secum in Aegyptum vel Syriam profectus, sub ipsius tutela esset, eum permouere studuit. Sed nihil effecit. Tum ei, vt Raccae remaneret, suasit metumque a Turuno eius animo iniecit. Sed frustra. Mottaki enim iam, vt supra memorauimus, de reconciliatione legatum ad Turunum miserat; qui quidem

---

t) Elmac. hist. Sarac. p. 211 seqq.

u) v. Abulfed. p. 408 et Elmacin. p. 219, qui dicit, Achschidum (الاخشيد) cognomen, quod Radi illi indidisset, fuisse.

v) حلب χαλεπ, Aleppo, inclyta illa Syriae vrbs.

Digitized by Google

de omnibus, quae Chalifa voluerat, iusiurandum dederat. Mottaki igitur die vigesimo Moharramae Bagdadum descendebat, dum Achschid in Aegyptum reuertebatur.

Elmacin *x*) et Abulfaragius *y*) eadem tradunt. Herbelot *z*) de Mottakii fuga Mauselam, vt apud Hamdanidas praesidium contra Turunum quaereret, nihil scripsit, sed eo autore Achschidi auxilium tantum implorauit; quod quidem auctoritate caret. Sed conuertamus nos ad Chalifae Bagdadum introitum. Abulfeda pergit:

§. 22.

Cum Mottaki Hitam (هيت) *a) attigisset, substitit et ad Turunum, vt sibi iusiurandum iteraret, misit. Turun igitur, Bagdado relicta, vt Chalifam exciperet, occurrit ei Sendiae,* (سندية) *b) vbi ei custodem, donec in ipsius tentorium duceretur, praefecit. Tum Mottakio comprehenso oculi obcaecati sunt c). Mottaki omnesque feminae et famuli, qui cum eo erant, alta voce exclamabant. Sed Turun, vt clamor deprimeretur, tympana pulsari iussit. Quo facto Turun cum Mottakio obcaecato Bagdadum descendebat.*

---

x) Elmacin. hist. Sarac. l. c.

y) Abulfarag. hist. Dynast. p. 307.

z) Herbelot. bibl. orient. T. II. p. 724. "L'an 332 Motaki s'étant bronillé avec Tozun, qui entreprenoit tous les jours de plus en plus sur son autorité, et voulant lui oster la charge qu'il lui avoit donnée, irrita tellement ce Turc, qu'il fut obligé lui même, pour se mettre en sûreté, de quitter pour la seconde fois la Ville de Bagdet, et de se sauver en Syrie pour implorer le secours d'Achschid qui s'étoit rendu le Maitre de cette Province, aussi-bien que de toute l'Egypte. Il étoit déja arrivé à la ville de Rakah en Mesopotamie, lorsque sans attendre le secours qu'Achschid lui avait promis, il changea tout à coup de resolution, et dépêcha un Officier de ses Gardes vers Tozun pour traiter d'accommodement avec lui."

a) Hit ad septentrionem Euphratis supra Anbar, Iracae oppidum. cf. Abulfed. geogr. p. 256 et Golii not. in Alfergan p. 124.

b) Sendia, vt patet ex hoc loco, vrbs Iracae fuit inter Bagdadum et Hitam; cf. quoque de ea Abulfedam nostrum T. II. p. 338 et 339 et Reiskii additamentum geographicum.

c) وسمله واعمى عينيه Reiskius rationem, qua oculos obcaecare solebant, circumscribens vertit; "lamina candente vsu vtriusque oculi eum priuauit."

Digitized by Google

Secundum caeteros ſcriptores Emir al Omrah non ſtatim animum detexit, ſed primum fraudem humiliſſimis blanditiis, quibus Chalifam mulcebat, celare ſtuduit *d*). Abulfaragius e. g. enarrat:

Thuzun iureiurando, quod dedit Chalifae, vt Bagdadum rediret, eum permouit. Simulac Thuzun acceperat, Chalifam cum aqua venire e), militibus collectis ex vrbe ei obuiam iuit. Cum conuenirent, Emir al Omrah equo deſcendens terram oſculabatur. Chalifam pedibus anteiuit, donec ille eum equum inſcendere adegit. Thuzun, occulta primum fraude, comitibus ſuis, vt Chalifam eiusque ſocios circumdarent, mutauit.

Abulfaragius, iam prius, quam Emir al Omrah Bagdadum veniſſet, Abdallam, ex vrbe aduocatum, Sendinae Chalifam creatum fuiſſe, perhibet. Elmacin, Chalifam imperio depulſum nouo, cuius patruus fuiſſet, traditum fuiſſe, addit.

Mottakii imperium durauerat per tres annos, quinque menſes et viginti dies. Matri eius, pellici, nomen Chalubae fuit.

Secundum caeteros autores Mottaki, minantibus ei necem, Abulfaragium Turuno, teſtibus adhibitis, Elmacinum Abdallae, ipſius ſucceſſori, Chalifatum eiurare coactus eſt. Quod attinet ad temporis ſpatium,

---

d) cf. quoque Elmac. hiſt. Sarac. p. 212; Abulfarag. hiſt. dyn. p. 307.

e) Chron. Syriac. p. 189. Verba Syriaca ſunt haec: ܕܡܝܐ ܠܡܐ ܕܡܝܐ ܕܡܝܐ ܕܡܝܐ ܕܡܝܐ ܕܡܝܐ i. e. cum Tuzun audiret, eum (Chalifam) cum aqua venire, exercitum ſuum contrahebat. Sed quid ſignificat: "cum aqua venire?" Kirſchius in lat. verſione, in adnot. 206 p. XXXI loquendi rationem "regem Thuzuni imperium aliqua ex parte accepturum eſſe" ſignificare, coniicit, dum confert. Caſtell. lexic. ſub voce ܡܝܐ et Druſ. obſeruat. ibi cit. Ex loco illo citato (v. lex. Syr. p. 496) "vt parent mihi terram ܡܝܐ et aquam h. e. vt profiteantur ſe imperium accepiſſe," (Druſ. obſeruat. XII, 20) apparet quidem, vt verba "aqua et terra" ſibi oppoſita ſenſum totius imperii exprimant, ſed verbum ſolum ܡܝܐ (aqua) in hoc verborum contextu "aliquam imperii partem" ſignificare, mihi certe non placet. Nonne liceat, vt mutatis litteris et adiecto o legamus pro ܡܝܐ melius ܡܝܡܐ *illo die*, et vertamus "cum Tuzun audiret, Chalifam venire, illo die exercitum contraxit;" quae prolixa loquendi ratio apud ſcriptores Syriacos haud offendit.

Digitized by Google

per quod Mottaki regnabat, alii ſcriptores cum Abulfeda non conſentiunt. Elmacin, Chalifam tres annos et vndecim menſes Abulfaragius *f*), tres annos et ſex menſes, Deguignes *g*), quatuor annos et vndecim menſes, Herbelot *h*) denique ſecundum Khondemirum, illum tres annos et vndecim menſes imperium tenuiſſe, contendit. Vt enarrat Elmacin, menſe Schaabano demum anni 357 ſexaginta annos natus Chalifa mortuus eſt. Renaudot, Mottakium in Aegypto, vbi, ab Achſchido inuitatus, vltimos vitae annos peregiſſet *i*), diem ſupremum obiiſſe, perhibet.

§. 23.

Pergit Abulfeda:

Turun, cum in poteſtate haberet Mottakium, Moſtacfio billah ſacramentum dicebat k). Sendinam eum aduocauerat, vbi populus in eius verba iurabat. Moſtacfi illo die, quo Mottaki imperio ſeſe abdicauerat, ſecundo h. a. menſe creatus eſt.

Turun, creato illo Chalifa, ſuam potentiam auxerat. Nouus enim imperator in omnibus rebus ipſius creatori, vt ita dicam, ſeſe accommodare debebat. Sed mors Emirum al Omrah poteſtate mox priuauit. Iam

§. 24.

Initio anni 334 Turun Bagdadi, poſtquam Emiratum duos annos, quatuor menſes et nouemdecim dies geſſerat, obiit. Poſt eius mortem ſtatim milites Schirzadi filium, Hitae commorantem, ipſorum Emirum fecere. Calendis igitur Safari Bagdadum intrauit atque ad Moſtacfium, ſe ei ſacramento dicere velle, miſit. Iurauit autem praeſentibus iudicibus factusque eſt Emir al Omrah.

---

f) cf. Elmac. et Abulfarag. l. c.

g) Deguignes T. I. p. I. p. 329.

h) Herbelot. bibl. orient. T. II. p. 724.

i) Renaudot hiſt. Patriarch. Alex. Iac. p. 350 "mox vbi depoſitus eſt Chalifa, Achſchid cum in Aegyptum, qua potiebatur, inuitauit; ſed omni dignitate exutus, ad annum 357um ſuperuixit."

k) v. Abulfarag. hiſt. dynaſt. p. 307 et 308 de cauſa, ex qua ille creatus fuerat.

Digitized by Google

Eodem modo narr
Emirum al Omrah S
huius Emiri al Omrah
nes *m*) merito ordini
lans eius nomen Dzai
menſes eo autore)
rigny *n*), Turunum,
rem decreuiſſe, neſcio

l) Abulfarag hiſt. dyn

m) Degnignes T. I. p.

n) Hiſtoire des Arabes
toutes les affaires e
zad pour les gérer
ment augmentée, il dispoſa de ſa charge comme d'une bien héréditaire, et la transmit à ce même Schirzad de ſa propre autorité."

Digitized by Google

SECTIO SECVNDA,

historiam Emirorum al Omrah ab anno Arabum 334. Christ. 945 vsque ad annum 372. Christ. 982, siue a Buidarum Bagdadi summi Emiratus initio vsque ad Adadeddaulae mortem continens.

§. 1.

Antequam ad Buidarum Bagdadi imperium, quod anno 334 incipit, progrediamur, de huius dynastiae initiis pauca praemonere, haud a re alienum erit.

Proauus illius gentis celeberrimae Buia (بوية), Abu Schodschaa (ابوشجاع) cognominatus, fuit.

Ad annum 321 p. 373 haec refert de eo Abulfeda:

Buia vir mediocris conditionis a) inter Dailomitas b) fuit. Cognomen ei erat Abu Schodschaa. Postea, cum Buiae filiorum regnum fundatum esset, ipsorum genealogia celebris erat, appellabantque Buiam, filium Fana Chosru (فنا خسرو), *cuius gens* (ne vana nomina ex Abulfeda depingam) *vsque ad Baharam Dschaur* (بهرام جور), *Persarum regem, filium Iezdedscherdi* (يزدجرد), *regis, reducebatur, ita vt denique series Ardaschiro, filio Babeki, Persarum rege, qui Cosroes appellabatur, clauderetur c). Buiae tres filii erant: Amadeddaula* (عماد الدولة), *Abul Ha-*

a) Elmac. p. 201. Buiam pauperem piscatorem fuisse, tradit; cf. quoque Deguignes T. I. p. I. p. 406 et Herbelot. bibl. orient. p. 418 sub titulo Buiah.

b) Fines terrae Dailomitarum definit Golius in notis in Alfergan. p. 204 ita: "regio ampla est, et potiorem partem montosa; quam terminat abortu quidem Tabristana ante exposita, et initium exponendae mox ditionis Rey, a meridie autem eiusdem Rey pars alia, tractus Cazwini, et dicenda post Aderbigiana; quae et alia sui portione cingit ab occasu. Denique eiusdem Deilemà septentrione terminum Arabes quidam statuunt mare Hyrcanum; ita vt hac circumscriptione vtrumque regionis Deilemicae partem comprehendant, et montosam, quae proprie Deilem vocatur, et planam, quae peculiari nomine Gilan dicitur."

c) Elmacin l. c. dicit, Buiam ipsius gentem reduxisse in Saburum Dilactanum, Kerman Schah cognominatum, filium Ardschiri Persarum regis. —

Digitized by Google

Eodem modo narrat quóque Abulfaragius *l*). Appellat nouum Emirum al Omrah Siracum (زيرك), Schirzadi filium. Elmacin huius Emiri al Omrah ne mentionem quidem fecit. Sed Deguignes *m*) merito ordini Emirorum al Omrah eum adnumerat, appellans eius nomen Dzairaq, quamuis tam breue tantum tempus (tres menses eo autore) imperauerat. Quo ex fonte hauserit Marigny *n*), Turunum, morbo oppressum, Siracum suum successorem decreuisse, nescio.

---

l) Abulfarag hist. dyn. p. 309.

m) Deguignes T. I. p. I. p. 333.

n) Histoire des Arabes T. IV. p. 36. "Tozun étant tombé malade, remit toutes les affaires entre les mains d'un Officier Turc, nommé Schirzad pour les gérer sous ses ordres; et sa maladie s'étant considerablement augmentée, il disposa de sa charge comme d'une bien héréditaire, et la transmit à ce même Schirzad de sa propre autorité."

Digitized by Google

SECTIO SECVNDA,

historiam Emirorum al Omrah ab anno Arabum 334. Christ. 945 vsque ad annum 372. Christ. 982, siue a Buidarum Bagdadi summi Emiratus initio vsque ad Adadeddaulae mortem continens.

§. 1.

Antequam ad Buidarum Bagdadi imperium, quod anno 334 incipit, progrediamur, de huius dynastiae initiis pauca praemonere, haud a re alienum erit.

Proauus illius gentis celeberrimae Buia (بوية), Abu Schodschaa (ابوشجاع) cognominatus, fuit.

Ad annum 321 p. 373 haec refert de eo Abulfeda:

Buia vir mediocris conditionis a) inter Dailomitas b) fuit. Cognomen ei erat Abu Schodschaa. Postea, cum Buiae filiorum regnum fundatum esset, ipsorum genealogia celebris erat, appellabantque Buiam, filium Fana Chosru (فنا خسرو), *cuius gens* (ne vana nomina ex Abulfeda depingam) *vsque ad Baharam Dschaur* (بهرام جور), *Persarum regem, filium Iezdedscherdi* (يزدجرد) *regis, reducebatur, ita vt denique series Ardaschiro, filio Babeki, Persarum rege, qui Cosroes appellabatur, clauderetur c). Buiae tres filii erant: Amadeddaula* (عماد الدولة), *Abul Ha-*

a) Elmac. p. 201. Buiam pauperem piscatorem fuisse, tradit; cf. quoque Deguignes T. I. p. I. p. 406 et Herbelot. bibl. orient. p. 418 sub titulo Buiah.

b) Fines terrae Dailomitarum definit Golius in notis in Alfergan. p. 204 ita: "regio ampla est, et potiorem partem montosa; quam terminat abortu quidem Tabristana ante exposita, et initium exponendae mox ditionis Rey, a meridie autem eiusdem Rey pars alia, tractus Cazwini, et dicenda post Aderbigiana; quae et alia sui portione cingit ab occasu. Denique eiusdem Deilemà septentrione terminum Arabes quidam statuunt mare Hyrcanum; ita vt hac circumscriptione vtrumque regionis Deilemicae partem comprehendant, et montosam, quae proprie Deilem vocatur, et planam, quae peculiari nomine Gilan dicitur."

c) Elmacin l. c. dicit, Buiam ipsius gentem reduxisse in Saburum Dilactafum, Kerman Schah cognominatum, filium Ardschiri Persarum regis. —

Digitized by Google

ſan Ali (ابو الحسن علي) *et Rocneddaula* (ركن الدولة) *Haſan, et Moezeddaula,* (معز الدولة) *Abul Haſain Ahmed* (ابو الحسين احمد). *Sub Macano, Calii filio, Dailomita, ſtipendia fecere d). Dum Dailomita Asfar, filius Schiruieh et Mardaviſch prouincias illas, quas ſupra commemorauimus e), imperio tenuit, Macan, Calii filius, Tabareſtanae f) praefectus fuit; cui quidem illi tres Buiae filii omnium eius militum maxime aeſtimati erant g). Cum Macan, Mardavidſcho eius tractum occupante, Tabareſtana relicta, Damegana potitus, inde autem Niſaburum fugere coactus eſſet, tres Buiae filii eum non deſerebant. Cum autem eum debilem, nec Mardavidſcho in proeliis parem eſſe, viderent, ſe, mutatis rebus, redituros eſſe, promittentes, ab eo dimiſſionem petebant. Venia abeundi impetrata, ad Mardavidſchum tranſibant, dum plures Macani exercitus eorum exemplum ſequebantur. Mardavidſchus eos benigne excepit. Amadeddaulam tamen breui tempore tanto amore complectebatur, vt ei Cardſchum h) traderet. Sed ibi breui tantam auctoritatem famamque ſibi comparauit, vt Mardavidſch, quantopere eum amauerat, tantopere eum metuere inciperet. Profecto nunc ille, vt nouum imperium ſibi crearet, operam dedit. Expugnabat enim Isfahanam i) vnde, poſtquam*

Cf. quoque Ommiam Iahhiam p. 72, vbi dicitur: "Gebali ſcriba Bojadarum originem ad Beheram Gur refert."

d) Ommia Iahhia l. c. "cum Macan Kachi fil. Regioni Tabariſtan praefectus eſſet, Buja in eius famulitio viuebat, cum tribus liberis Ali, Haſan et Achmed."

e) v. Abulfedam p. 352 ad ann. 315. Confer quoque Elmacin. p. 191 ad eundem annum.

f) طبرستان "montoſa regio et mera fere ſylua, aquis ex editiore parte per planiorem effuſis irrigua." Gol. in not. in Alferg. p. 193 ſeqq.

g) De ſplendida ſpe, quam Buia in animo de filiis ſuis fouebat, et de vaticinationibus, quas de iis interroganti Aſtrologi dabant, v. Abulfarag. hiſt. dyn. p. 297, cuius hiſtoriam ibi enarratam ſed ridiculam repetit quoque Herbelot l. ſupra cit.

h) de Cardſch vide Reiskii adnot. hiſt. ad h. l. p. 753.

i) de Isfahana, vrbe Perſiae notiſſima, quae اصفهان et اسفهان atque etiam اصبهان ſcribitur v. Gol. in not. ad Alfergan. p. 214-218 et Bernhardum de Jeniſch in notis geographico-litterariis ad Mirkhondium p. 171 et 172.

Digitized by Google

eam per duos menses rapinis vexauerat, neglectis Mardavidschi precibus minisque, Ardschanam k), quo Ebn Iacut, cuius, Isfahanae a Chalifa praefecti, exercitum decem milllium militum parua manu fuderat Amadeddaula, fugerat l), mense Dulhadschia anni 320 in potestatem suam redegit. Nunc in dies eius res crescebant. Anno 321 Naubendschanam occupabat, fratremque Rocneddaulam in Cazerunam aliasque Persidis provincias, vt tributum iis imperatum exigeret m), misit. Anno 322 vrbe Schiraza potitus est. Anno 323 Isfahanae, postquam de ea aliisque provinciis, et Hamadan, et Com, et Caschan et Caradsch et Raia et Kenkewar et Cazwin cum Vaschmekiro, Mardavidschi, qui sua crudelitate eodem anno necem sibi contraxerat, fratre, acrem pugnam pugnauerat n), possessionem reddidit firmissimam o).

Ita Buidarum gens, breuissimo tempore ab humili loco ad summum fastigium euecta, tota Persia potita est. Amadeddaula Schirazae, et Rocneddaula Isfahanae *p*) sedem habebant, dum Moezdedaula Ahvazam occupauerat *q*). Nunc tempus incipit, quo

---

k) ارجان Susianae extrema pars, quae cognominem habet vrbem ad fluvium طاب Eulaeum, quae videtur esse Urzan Ptolemaei v. Gol. p. 118.

l) Elmacin l. c. rem plane aliter enarrat. Eo autore Vasmakir (وسمكير), a fratre Mardavidscho contra Amadeddaulam missus, praepotentibus viribus, vt, Isfahana relicta, Ardschanam sese conuerteret, eum coegit; qua quidem regione, vt paulatim tota Persia, Amadeddaula potitus est. Herbelot p. 419 cladis Iacuto ab Amadeddaula illatae quoque mentionem facit, sed eiusdem aliam causam addit. Iacutum scilicet haud quaquam ab Amadeddaula Isfahana expulsum fuisse, sed a Mardavidscho, quo facto in illum eiusque fratres incidisse, refert.

m) v. Abulfedam p. 380 et Abulfarag. hist. dyn. p. 298.

n) Eadem pagna de Isfahana, quam Elmacin ad ann. 315 pag. 192, viuo Mardavidscho, describit, fuisse videtur; cf. quoque Ommiam Iahhiam l. s. cit.

o) Semel scilicet eam iam expugnauerat (Abulfed. p. 372 et Elmacin. p. 202.) Mardavidscho adhuc viuente. Nunc post eius mortem de possidenda Isfahana cum illius fratre Vaschmekiro ei decertandum erat.

p) Abulfed. p. 400.

q) Abulfed. p. 401; Elmac. p. 204 ad ann. 326. Herbelot. p. 639 tradit, Moezeddaulae a fratre prouinciam Kermanam, quam tamen eius possessori Mohammedi, vulgo nominato Emiro Alio, eripere debuisset, remissam fuisse. Pluribus cum eo praeliis commissis, eum effugisse et

Digitized by Google

Buidae, rebus Bagdadi immixti, in ea quoque vrbe summum imperium affecuti sunt.

Nunc Bagdadum reuertamur. Reliqueramus eam a. 334, quo, mortuo Turuno, Ebn Schirzad Emir al Omrah creatus fuerat. Sed haud diu honore fruitus est. *Nam iam eodem anno*, pergit Abulfeda, p. 436.

§. 2.

Moezeddaula Emir al Omrah.

"*Moezeddaula Ahvazae r) de Turuni morte certior factus, vt Bagdadum proficisceretur, castra mouebat. Cum ad vrbem appropinquaret, Mostacfi billah et Schirzadi filius s), cuius Emiratus tres menses aliquotque dies durauerat, delituere. Hasan, Mohammedis filius, Mohallabita, Moezeddaulae Saheb t), Bagdadum intrabat u), quo facto Turcae Mausse-*

---

in castello sese inclusisse. De pronincia Kermana a Moezeddaula occupata cf. quoque Ommiam Iahhiam p. 73 et Relaciones de Pedro Teixeira etc. p. 270 "despues que Emaududaule Aly despacho su hermano Roknadaule Acan (como queda dicho) lo hizo tambien al otro Mohayzedudaule Achmet sobre Kerman, el qual lo occupo."

r) Mirkhondio autore a Kermana statim Bagdadum sese contulit, dum apud Teixeiram legitur. p. 270 "haviendolo (Kermanam scilicet) seguardo con buenos presidios se fue sobre Bagadad, lo qual vindio por fuerza etc." quod quidem cum aliorum scriptorum chronologia haud conciliari potest. Kermanam enim a. 322 (cf. Herbelot T. II. p. 639) Ahvazam autem (cf. Abulfed. p. 402; Elmacin p. 204; Abulfarag. hist. dyn. p. 303) demum a. 326 cepit. Hinc sequitur, ne a Kermana statim Bagdadum proficisceretur, sed vt antea Ahvazam occuparet. Eum porro Bagdadum vi cepisse, omnium aliorum scriptorum testimonio plane repugnat.

s) Elmacin hoc quoque loco Schirzadi filium non commemorat, sed Chalifam solum effugisse, tradit.

t) Saheb (صاحب) h. l. est comes, socius. De hac voce dubitat Reiskius in adnot. hist. p. 764 dum dicit: "notat vox Saheb comitem, principis familiarem. Videtur dignitas paullo minor, quam Veziri fuisse. Nam infra sub annum 339 ait Noster, hunc Hasanam a Moezeddaula post obitum veteris Veziri suffectum in eius locum fuisse. Sed ad ann. 385 Ibn-Albadum ait primum Sakebi titulum gessisse; quod cum hoc loco non concilio." At cur non? Dum hoc loco noster Hasanum comitem et amicum Moezeddaulae appellat, titulo صاحب non certum munus inhaeret, quod forte cum Veziri dignitate conferendum esset. Nam p. 454,

Digitized by Google

lam confugiebant. Tum Moſtacfi prodiit, et ad Mohallabitam, laetitiam de Moezeddaulae aduentu prae ſe ferens, ſeſe contulit. Dicebat ei, ſe tantum prae Turcarum timore delituiſſe, nunc igitur, relicta ab iis Bagdado, denuo comparere. Moezeddaula duodecimo die ſecundi Dſchamadi i. e. quinti menſis h. a. Bagdadum intrauit. Conueniebat cum Moſtacfio eumque Chalifam agnouit. Viciſſim ei Chalifa ſacramento dicebat, trabeaque ornato cognomen Moezeddaulae ab eo inde die dabat, ſimulque titulum omnium Buidarum denariis et drachmis incudi iubebat x). Moez-

---

vt docent ipſa Abulfedae verba (واستوزر معزالدولة ابا محمد الحسن المهلبي), Moezeddaula non *Sahebum*, ſed ſolum *Mohammedem Haſanum* in Veziri locum ſubſtituit, vel, vt clarius dicam, Haſan, dum Vezirus creabatur, non ab inferiore Sahebi muneris gradu ad maiorem adſcendebat, ſed plane fortuito is, qui p. 436 a noſtro Moezeddaulae comes et ſocius appellatur, nunc, eius Vezirus fit. Si igitur noſter ad annum 385 de Abul Caſemo, celeberrimo Abadi filio p. 586 refert: وهو اول من لقب بالصاحب من الوزراء "primus Vezirorum, qui Saheb appellabatur, fuit" haudquaquam ſibimet ipſi repugnat. Nam ab eo inde tempore, quo ille vir praeclarus Veziri munere fungebatur, eius titulus *conſiliarii* in familiariorem *comitis* mutabatur, ita vt nunc primum ei certa dignitas ineſſet.

u) Mohallabitae nullus alius ſcriptor mentionem fecit.

x) Elmacin, qui p. 217 inſignia Moezeddaulae a Chalifa tributa enumerat, addit: وفوض اليه ما وراء بابه quae quidem verba ita vertit Erpenius: "conceſſit ei etiam poſteriorem aulae ſuae partem" — ſed num honor Emiro al Omrah fuit, quod in parte Chalifae aulae poſteriore habitabat? Inſuper, ſi Abulfedae credimus, in Munaſi aedibus ſedem habuit. وراء eſt *pars poſtica*, ſed وراء ſignificat quoque: *praeter*. Verti igitur poſſunt illa verba: *et conceſſit ei omnia praeter ipſius vel extra ipſius palatium*, ita vt verborum ſenſus ſit: Chalifae imperium tantummodo intra ipſius palatium vim habebat; extra ipſum omnis poteſtas de tota terra in Emiri al Omrah arbitrio fuit poſita. Perſici ſcilicet ſcriptores, qui Moezeddaulae quam maximam poteſtatem tribuere volunt, Emirum al Omrah Chalifae ne in ipſius palatio quidem imperium remiſiſſe, tradunt. Dicit igitur Herbelot ex Khondemiro T. II. p. 706, ſub titulo Moſtacfi: "Le Khalife Moſtacfi qui ne pouvoit aſſez reconnoitre le grand ſervice que Moezaldoulat lui avoit rendu, crût qu'il devoit pour ſa propre ſureté lui confier la garde des dehors de ſon Palais, et parce qu'il lui donnoit par ce moyen une entière autorité, non ſeulement dans ſes Etats, mais encore, ſur ſa perſonne même, il ordonna que ſon nom fût publié dans des Mosquées après celui du Khalife, et que l'on battît auſſi de la monnoye à ſon coin."

Digitized by Google

eddaula in Munari palatium commigrabat, militesque per ciuium domos distribuebat. Quod quidem ciuibus admodum oneri fuit, inprimis cum iis Moezeddaula in Mostacfii gratiam quinque millia drachmarum, quam quidem summam ipsius scribam exigere et in Chalifae aerarium conferre iubebat, imperaret.

Omnes scriptores de honorifico, quo Moezeddaulam Bagdadi excipiebant, modo consentiunt, immo autores Persici, vt popularem magis celebrent, Moezeddaulam a Chalifa aduocatum fuisse, addunt *y*).

Mox autem Chalifa, quam imprudenter, quod tantam potestatem credidisset Persae, egisset, intellexit.

§. 3.

Mostacfi imperio depellitur et Motia Chalifa creatur.

Eodem anno Mostacfi billa, Abul Casem Abdalla, filius Moctafii Alii, filii Moatadedi, filii Movafeki vigesimo secundo die secundi Dschamadi dignitate priuatus est z). Abdicatio fiebat hoc modo: Moezeddaula eiusque milites, et alii propter principis Chorasanici a) legatorum aduentum in Chalifae palatium confluebant. Chalifa Moezeddaulam secum in

---

y) v. Ommiam Iahhiam p. 73 "aduocatus a Chalifa ann. Heg. 334 Bagdadum cepit"; Herbelot l. c. ex Khondemiro "les habitans de Bagdet ne pouvant plus souffrir le gouvernement tyrannique de Schirzad, resolurent d'appeller un des Princes de la Maison de Bouiah qui fut depuis surnommé Moezaldoulat, pour se délivrer des mains de ce Turc. Moezaldoulat qui se trouvoit pour lors dans la Province d'Avaz qui sépare l'Iraque Babylonienne de la Perse, ne se fit pas beaucoup prier"; v. quoque Reiskii adnot. hist. 337 p. 765, vbi locum ex Hamza Isfah. citat, qui ita laudat Buidas: "principes dynastiae, quae prodiit e Taburestana, ideo commemoro, quia repurgarunt terras Moslemicas a foeda lue Carmatitarum, et regni sedem (Bagdadum) a praedonibus, et seditionum conflatoribus, et quod contuderunt Iazidicos (alias Baridicos) homines verae fidei osores, qui debitam reuerentiam Chalifatui abstulerunt, et introduxerant mores Sodomiticos; quos deus aeterni ignis aestu vehementissimo torreat".

z) cf. Elmac. p. 217; Abulfarag. hist. dynast. p. 309; Degnignes p. 330; Ommiam Iahhiam p. 58 "eum Moazzuddulas Boiades anno et sex mensibus elapsis captum et imperio depositum excaecauit, initio Guimadae prioris ann. Heg. 333".

a) princeps Chorasanae tum temporis fuit Nasr (نصر), filius Ahmedis, Samanita (السامانى). v. Abulfed. p. 398. Elmacin 204.

Digitized by Google

solio sedere iussit. Tum ingrediebantur duo quidam tribuni Dailomitici et Mostacfii manus prensabant. Persuasum, eos ipsius manus osculari velle, e solio detrahebant, dum circum eius collum cidarin obtorquebant. Tum Moezeddaula, omnibus attonitis, in suum palatium Mostacfium pedibus euntem propellabat, vbi eum includebat. Chalifae autem palatium, ita vt ne vlla quidem res in eo restaret, expilatum fuit. Temporis spatium, quo regnabat Chalifa, fuit vnus annus quatuorque menses. Cum Motia inauguratus esset, ei tradebatur Mostacfi, quem obcaecabat. Vsque ad mortem in carcere mansit b).

Abulfaragius *c)* commemorat causam Mostacfii necis, quod Moezeddaula, Alamam, Chalifae ministram, ipsum de imperio depellendi, consilium parare, cognouerit. Alamam igitur interfici iubet, interfectae autem linguam exsecari simulque Chalifam, eum malefici participem esse consilii, ratus, necem infert. Caeterum iisdem fere verbis, quibus Abulfeda, rem narrauit. In chron. Syriac. minus accurate refert. Elmacin *d)* de Chalifae caede idem docet; contendit tamen, haud creatum Chalifam, sed Moezeddaulam ipsum Mostacfio oculos obcaecasse. Idem quoque legitur apud Herbelotum, qui inimicitias inter Moezeddaulam et Mostacfium fieri debuisse, demonstrat *e)*. Marigny *f)* causae, omnibus aliis scriptori-

---

b) Autore Abulfaragio in chron. Syriac. p. 190 Chalifatum eiurare coactus est. Legitur ibi: ܟܕܢܝܠ ܗܘ ܐܠܡܢܨܘܪ ܕܢܦܩܘܢ ܠܗ ܠܩܕܡ ܡܘܬܝܐ ܕܢܫܬܚ

bus ignotae, ex qua Moezeddaula Moſtacfinum odio perſeçutus fuiſſet, mentionem fecit.

Moſtacfio in vincula dato, in eius locum Motia lilla (المصيع لله) *Chalifa inauguratus eſt, et quidem die Iouis vigeſimi et ſecundi ſexti menſis huius anni. Fuit vigeſimus tertius in ordine Chalifarum Abbaſicorum, verumque eius nomen Mofadal* (المفضل), *filius Moctaderi* (المقتدر). *Chalifae poteſtas ita deſcendebat, vt fere nihil autoritatis ei reſtaret. Moezeddaulae praefecti totam Iracam occupare, et nil, niſi quod Moezeddaula ex ſuo arbitrio ei conſtituebat, in Chalifae manibus reſtare.*

Omnes fere ſcriptores, Chalifam auctoritate, propter Emiri al Omrah arrogantiam, nunc penitus exutum fuiſſe, animaduertunt. Abulfaragio autore ne Vezirus quidem ei fuit, ſed qui huc vsque a rationibus fuerat, eius locum impleuit *g*).

Naſereddaula Hamdanida, cui Emiri al Omrah amiſſa poteſtas adhuc dolori erat *h*), nunc, ſe ſub priſtinae Chalifarum imperii auctoritatis reſtitutionis ſpecie rerum Bagdadi potiri, tempus eſſe opportunum, perſuaſum ſibi habuit.

§. 4.

Bellum inter Naſereddaulam et Moezeddaulam.

Eodem anno, pergit Abulfeda, *Naſereddaula Bagdadum verſus iter direxit. Moezeddaula milites quidem, vt eum interficerent, miſit, ſed illi eum retinere non potuerunt. Naſereddaula ab vrbe Samara i) caſtra mo-*

---

f) Marigny l'hiſt. des Arab. T. IV. p. 46 "ce fut en conſéquence de cette vive perſuaſion, qu'il forma le deſſein de mettre ſur le trône Aboul-Haſſan ben-Iahia Alzeidi, un des Chefs principeaux de la maiſon d'Ali, pour lequel les Muſelmans avoient la plus grande véneration, à cauſe de ſa ſcience de ſa piété. Mais l'Emir ayant communiqué ce projet à Mohammed-al-Zaniri ſon Secrétaire et ſon homme de confiance, celui-ci l'en d'étourna par le portrait qu'il lui fit du bouleverſement, affreux qu'un tel changement occaſionneroit, non ſeulement dans l'Etat, mais dans ſes propres affaires. Moezeddulat renonça donc à ſon deſſain etc."

g) cf. Abulfarag. hiſt. dyn. p. 311; Herbelot p. 739.

h) cf. Abulfed. p. 422, Elmacin. 211, Abulfarag. in dyn. hiſt. l. c. et quae ſupra ad annum 331 diximus.

i) haec vrbs, condita a Motaſemo, inclyta eſt, quia in ea viuus et mortuus ſedem habebat Motavakkel (المتوكل) cf. Abulfed. T. II. p. 168 et

Digitized by Google

vens decimo die Ramadani Bagdadum intrauit. Moezeddaula Motiam secum Tacritam k) duxit; quam quidem vrbem, quia Nasereddaulae subiecta erat, populabatur.

Moezeddaulam illam vrbem vastasse, haud alius scripsit. Elmacin *l*) paucis verbis bellum Moezeddaulae contra Hamdanidam commemorat, et Abulfaragius *m*) quoque hanc rem leuiter tantum stringit.

Moezeddaula cum Chalifa Bagdadum reuersus, in partem occidentalem descendit, dum Nasereddaula ipsius copias in parte orientali collocauit.

Elmacin, hunc Moezeddaulae reditum per proelium, infaustis auspiciis commissum, effectum fuisse, contendit.

Illis diebus Motiae in templis nullae preces factae sunt. Multae caedes Bagdadi inter eos perpetratae sunt n), quibus efficiebatur, Nasereddaulam cum exercitu fugari, Moezeddaulam vero orientali vrbis parte potiri, et Chalifam mense Moharramo anni trecentesimi trigesimi quinti in sedem suam redire. Moezeddaula Bagdadi, Nasereddaula Ocbarae auctoritatem suam firmauit. Simulac Nasereddaula Mauselam reuersus erat, Moharramo anni trigesimi quinti inter illum et Moezeddaulam firma pax conuenit.

---

220. Semel p. 108 inuenio eius nomen scriptum Tefchdido (سامرّا) p. 220 l. c. nominatur illa quoque Ascar (العسكر) لسكني العسكر بها "quia castra in ea habebat exercitus."

k) de Tacrita v. quoque Abulfed. T. I. p. 234.

l) Elmac. p. 219.

m) Abulfarag. chron. syriac. p. 190.

n) Bar Hebraeus viuidissimis coloribus miseriam, qua Bagdad tum afflicta fuit, depingere studet. Ipsius verba suggerere mihi liceat: "cum Victor Moez (Moezeddaula) in partem orientalem transiret, Mauselam fugiebat Nasereddaula; omnes quoque, qui illam vrbis partem habitabant, viri et mulieres, prae metu Moezeddaulae gladii, vt Mauselam confugerent, exiere. Multi, praesertim autem feminae, eundo haud adsuetae, in via ex siti et lassitudine mortem occubuere. Conspiciebatur nobilis gentis femina, quae, iuxta viam prostrata, pretiosis ornata fuit vestibus, et, dum crumenam manu tenebat, exclamabat: en! ducentos denarios: date mihi paulum aquae. Sed nemo eius rationem habuit, ita vt ne gratis quidem crumenam eius manibus eriperet, sed vnusquisque totus in fuga fuit. Periere decem millia hominum in illa fuga. Quae cum Moez accepisset, non pacem

Digitized by Google

Elmacin o) ſcribit quidem quoque, pugnam ſecundo Moezeddaulae Marte finitam fuiſſe, ſed de pace cum Naſereddaula eo anno facta nihil refert. Eo potius autore anno 337 demum Buida Mauſelam profectus pacem cum Naſereddaulae fratre, Seifeddaula, init p).

Sed pax illa a. 336 a noſtro commemorata haud diu durauit, ſed iam inſequente anno Moezeddaula nouam expeditionem contra Mauſelam ſuſcepit. Scribit de ea Abulfeda:

Anno 337 Moezeddaula Mauſela potitus eſt; quo facto inde Naſereddaula Niſibinam confugit. Sed nuncius, Choraſanae exercitum in Moezeddaulae terram incurſionem feciſſe, ad eum allatus eſt. Caſtris igitur Mauſela motis, Naſereddaula in eam vrbem rediit.

At apud Abulfedam ſolum de Emiri al Omrah eo anno expeditione bellica legitur: Caeteri ſcriptores q) eum demum, decem annis praeterlapſis, Mauſelae bellum intuliſſe, aiunt. Cum autem ad annum 347 noui contra Naſereddaulam belli apud noſtrum haud mentio fecit, illud inſuper a caeteris ſcriptoribus eo anno commemoratum ei ad annum 337 ab Abulfeda deſcripto, vtriusque ſucceſſu et ſingulis rebus comparatis, ſimile ſit r): duas illas expeditiones, quas variis annis ſuſceptas memoriae prodidere ſcriptores, vnam eandemque tantummodo eſſe, puto.

Abulfeda in determinando tempore erraſſe mihi videtur. Nam praeterquam quod omnes alii ſcriptores contra eum teſtentur, Moezeddaulam, ſtatim poſt pacem factam, denuo arma collegiſſe, haud veriſimile eſt. Abulfaragius quidem s), Naſereddaulam, ne promiſſum Moezeddaulae tributum Bagdadum mitteret, recuſaſſe, referens, Emirum al Omrah de ſubito rupta pace excuſat; ſed ta-

---

ſolum praedicari iuſſit, ſed fugientibus etiam aquam porrexit, eosque reduxit. Fertur, eos per omne vitae tempus tantam cladem, quantam illis diebus, haud expertos fuiſſe."

o) Elmac. hiſt. Sarac. p. 219.

p) Elmac. hiſt. Sarac. p. 221.

q) cf. Elmac. p. 222 et Bar Hebraei chron. Syriac. p. 192.

r) e. g. tam Elmacin, quam Abulfarag, vna cum Abulfeda, Naſereddaulam Niſibinam fugiſſe, tradunt.

s) l. c. "anno 347 Arabum, cum Naſereddaula, Emir Mauſelae, tributum, quin mitteret Bagdadum, retinuiſſet, contra cum profectus eſt."

Digitized by Google

men, Nasereddaulam, vix grauiter a Moezeddaula castigatum, iam nouum contra eum commisisse delictum, mihi certe non placet. Decem annis peractis omnia sunt verisimiliora.

Moezeddaula omnia nomine fratris Amadeddaulae fecit. Fuit enim Bagdadi vicarius Amadeddaulae, qui Schirazae sedem regiam habuit. Insequente anno noster illius mortem describit, dum pergit:

§. 5.

Mors Amadeddaulae.

Anno 338 Amadeddaula Abul Hasan, Buiae filius, Schirazae secundo Dschamado decessit. Morbus eius fuit vlcus renum, quod in dies crescens totum corpus corrumpebat. Amadeddaulae haud mascula proles fuit. Cum igitur, se diem supremum obire, sentiret, ad fratrem Rocneddaulam, vt eius filium, Adadeddaulam Fana Chosru t), quem possessorem imperii sui haeredemque ipsius regni in Perside constitueret, ab eo peteret, misit. Quod iam ante eius mortem eo anno fiebat. Adadeddaula ad patruum Amadeddaulam, qui viuus adhuc suum imperium in eum transferebat, suisque, at Adadeddaulae parerent, imperabat, sese contulit.

Abulfaragius *u*), qui ea omnia iisdem fere verbis, vt Abulfeda, enarrat, solemnis Adadeddaulae creationis in Amadeddaulae locum adiecit descriptionem. Elmacin, Adadeddaulam, viuente adhuc eius patruo Amadeddaula, ab eo ipso successorem et potestatis haeredem constitutum fuisse, negat, sed potius demum post patrui mortem haereditatem a Chalifa accepisse, perhibet. Hoc nullus alius scriptor tradit. Ipsa Elmacini *v*) verba sublicere mihi liceat:

---

t) Integrum eius nomen fuit عضد الدولة ابي شجاع فنا خسرو. Natus est Isfahanae a. 324 v. Abulfed. p. 400.

u) Abulfarag. hist. dyn. p. 312 "cum ad eum veniret, eum in suo palatio in solio sedere iussit. Ipse deinde ante eum sese constitit, populoque, vt ei parreret, imperauit. Magnus et celeber fuit ille dies!"

v) Erpenius p. 221 et 222 vertit ita haec verba "cumque obiisset, scripsit Motius lillah ad filium fratris eius Imperatorem Abusjuajaüm Adadeddaulam; qui cum diutius paulo moraretur, dedit Imperatori Rocneddaulae epistolam, in qua eum nominauit Adadeddaulam, et haereditare iussit omnia ea regna, quae possederat Amadudaula." Secundum hanc versionem Chalifa duas litteras ad Adadeddaulam misisset. Primum hic non venisset, sed secundis demum, blandis litteris, per

Digitized by Google

ولما توفي كتب المصيع لله الي ابن اخيه الامير عضد الدوله ابي شجاع فتاخر واتي الامير ركن الدولة كتابا لقبه فيه عضد الدولة وورثه ما كان بيد عماد الدولة من الممالك h. e. *Mortuo Amadeddaula Motia lillah ad fratris eius filium, Emirum Adadeddaulam Abu Schoodſchaam (in vitam priuatam ſeſe receperat) litteras dedit. Rocneddaula afferebat eas ad illum, in quibus eum (Chalifa) Adadeddaulam appellabat eumque omnium terrarum, quae ſub Amadeddaulae poteſtate fuerant, haeredem declarauit.* Quod mihi displicere, non nego. Ridicule certe eſt, Chalifam, cuius poteſtas nunc arctiſſimis conſtricta fuit vinculis, arbitrum in rebus Amadeddaulae fuiſſe hereditariis.

Pergit noſter:

Mortuo Amadeddaula, filius fratris, Adadeddaula, in Perſide quidem manſit, ſed exercitus ei obedientiam detrectauit. Veniebat igitur eius pater Rocneddaula ab vrbe Raia et Adadeddaulae imperium firmabat. Simulac Rocneddaula Schirazam venerat, Iſtacharae x) fratris ſui ſepulcrum viſebat. Ingrediebatur nudis pedibus brachiisque, et milites pari

---

Rocneddaulam ipſum allatis, aduocatus, Chalifae voluntati obtemperaſſet. At mihi certe non liquet, cur Adadeddaula, a Chalifa, vt patrui mortui haereditatem acciperet, inuitatus, diu moratus fuiſſet. Quo modo porro verba verſionis "qui cum diutius paulo moraretur etc." ſenſui accommodari poſſunt? Num Adadeddaula in primis, a Chalifa acceptis litteris alis, quam ea, Amadeddaulae patrimonium pertinentia, legere potuiſſet? Huius obſcuri verborum ſenſus praeſertim Erpenii verſio verbi فتاخر cauſa eſt. Reddit enim illud *cum diutius moraretur;* ſed اخر in V ſignificat quoque: *ſeſe retroceſſit.* Pronunciandum autem eſt Teſchdido فتاخّر et, vt puto, ad Adadeddaulae veque ad hoc tempus vitam priuate actam referendum. Ante كتاب ſupple ه ſed اتي ſequente ه *venire cum aliqua re* eſt, vt ſaepiſſime, *afferre aliquam rem.*

x) Iſtachar vrbs antiquiſſima, ad prouinciam Fars nunc adnumerata, ruinis ibi conſpectis celeberrima eſt. Vrbs ei loco, quo quondam Perſepolis cernebatur, ſuperſtructa eſt. Scribit de ea Abulfeda: من اقدم مدن فارس وبها كان سرير الملك في القديم وبها اثار عظيمة من الابنية حتي يقال انها من عمل الجن h. e. "eſt ex antiquiſſimis Perſidis vrbibus, fuitque in ea olim imperii ſedes, ac ſuperſunt ibi rudera eximia ſtructurarum, adeo vt creatur vulgo daemonum eſſe opus." Cf. Golium in not. ad Alfergan. p. 113.

Digitized by Google

modo vna cum eo. Tres dies apud sepulcrum commorabatur, donec duces primatesque eum, vt in vrbem rediret, rogabant. Tum rediit.

Hanc sanctam Rocneddaulae erga defunctum fratrem reuerentiam nullus alius scriptor refert.

Amadeddaula Emir al Omrah fuerat: nunc ipsi succedebat frater Rocneddaula. Nam Moezeddaula quidem in Iraca regnabat, sed quasi tantummodo fratrum vicarius fuit.

Eadem Elmacin quoque tradit y). Eo autore Amadeddaulae vitae tempus, quod Abulfeda non determinat, quinquaginta et septem annos, imperii autem sexdecim durabat.

§. 6.

Anno 339 Vezirus Moezeddaula Mohamed Saimarita obiit. Tum Moezeddaula Abu Mohammedem Al Hassanum Mohallabitam creabat.

Praeclarus fuit ille Vezirus, qui statim ab initio muneris arte bellum gerendi Moezeddaulae commoda parabat. *Nam*, pergit Abulfeda: *Anno 341* (vsque ad hunc annum autor nihil ad nos pertinens refert) *Ioseph, Vadschihi filius, Amanae z) princeps, terra marique Basram adortus, eam obsedit. Carmatitae autem eum adiuuabant suisque eius exercitum augebant. Substitere hoc loco aliquot dies; tum autem Mohallabita, Moezeddaulae Vezirus, copiis eos pepulit. Hinc reversi sunt.*

§. 7.

Anno 343 Moezeddaula Sebecdekinum (سبكدكين) *cum exercitu, vt vrbem Scheharzur* (شهرزور) *a) expugnaret, misit. Sed rediit, nec eam expugnauerat.*

Vsque ad annum 350 Moezeddaulae Abulfeda mentionem non fecit. Caeteri quoque scriptores, expeditione illa, quam a. 347 contra Nasereddaulam suscepit, excepta, de eo nihil referunt. Plu-

y) Elmac. hist. Sarac. p. 221.

z) v. Golium in nat. ad Alfergan. p. 80.

a) Reiskius in not. hist. de ea: "quae vrbs tum ad Nasereddaulam Hamdanicum pertinebat, inter quem et Buidas continuae inimicitiae intercedebant." Eam Nasereddaulae nunc subiectam fuisse, coniiciendum quidem est; sed apud nullum scriptorem legitur. Abulfed. T. I. p. 482 quoque eiusdem mentionem facit, et p. 484 شهرزور eam appellat.

Digitized by Google

rima verba de Seifeddaulae, fratris Nasereddaulae, bellis, his annis contra Romanos modo faustis, modo infaustis auspiciis gestis, faciunt. Ex hoc silentio apparere videtur, Moezeddaulam libere magis magisque suam auctoritatem auxisse et magnificasse, dum Chalifae dignitas ita diminuta erat, vt ne eius nomen quidem a scriptoribus commemoraretur. Quantus simul timor ab Emiro al Omrah fuerit, cernimus ex iis, quae iniusto modo in rebus ciuilibus instituit. Nemo enim contra eum seditionem facere, ne murmurare quidem ausus est. Exemplum eiusmodi iniustitiae enarrat Abulfeda ad annum 350 p. 472.

Eo anno Bagdadi potestate iudicandi Abul Abas Abdalla ducentis millibus drachmarum in singulum annum potitus est. Tunc primum vendebatur iudicandi potestas Bagdadi. Hoc fiebat diebus Moezeddaulae, filii Buiae, nec antea auditum erat. Postea quoque munera maioris momenti Bagdadi redemta sunt.

Sed Moezeddaula artem quoque sciebat, corrigendi ea, quae in populum deliquerat. Cernitur hoc e. g. in eo, quod noster nunc refert:

Anno 351 Schiitae supra templorum portas hanc formulam iussu Moezeddaulae scripserunt: amoueat deus Moauiam, Ali Sofiani filium, et istam, quae Hasanum, quominus in aui sepulcro componeretur, prohibuit, et istum, qui Abu Darrum Gofaritam in exilium misit, et istum, qui filium Abasi e numero candidatorum Chalifatus exclusit. Noctu quidam haec delebant. Vezirus autem Mohallasita Moezeddaulae suasit, vt in deleti locum haec scriberet: condemnet deus eos, qui legati Dei propinquos male tractabant; nomen Moaviae solius commemoraret. Quae fecit.

Herbelot *b*) paulo alio modo formulam repetit et ea quoque, quae illa effecit, aliter enarrat *c*).

---

b) Herbelot. T. II. p. 461. "Dieu a maudit (c'est-à-dire, Dieu maudisse) Moavie, fils d'Abou Sofian et celuy qui a ôté la terre de Fidek aux héritiers de Fathime (Fille de Mahomet et femme d'Ali) et celui qui a empêché que l'on enterrât Hasan, fils d'Ali, auprès de Mahomet son grand-père, et celui qui a empêché qu'Abbas ne fût mis au nombre de ceux qu'Omar avoit marquez et designez pour être les légitimes prétendans au Khalifat, et que Dieu veuille combler tous les Habitans de cette Ville de paix (c'est Bagdet) d'armées et de graces".

c) "Moèzeddaulat ayant donc fait graver, comme l'on a déja dit, cette excommunication, qui n'étoit fulminée auparavant que de vive voix,

Digitized by Google

Anno 352 Mohallabita Abu Mohammed, Vezirus, postquam tredecim annos et tres menses munere functus fuerat, diem supremum obiit. Fuit nobilis, prudens litterisque excultus vir.

Illius Veziri consiliis, sicut certe ex exemplo praecedente anno a nostro commemorato apparet, aures praebuisse videtur. Immò, nisi vir ille prudens iam e medio sublatus fuisset, Emir al Omrah ea, quae Abulfeda nunc nobis tradit, fortasse haud fecisset. Hac enim re periculo, vt seditionem in vrbe excitaret, sese exponere coactus est. Sed narrat Abulfeda:

Eodem anno decimo die mensis Moharrami Moezeddaula hominibus, vt, tabernis clausis, dum feminae et passis crinibus, et vultu atrato, et vestibus laceratis genas plangentes prodirent, in Hosaini, filii Alii memoriam luctum ostenderent, imperauit. Quae quidem fecere mulieres, nec Sunitae ob Schiitaram, quibuscum ipse fuit Soltan, multitudinem prohibere potuerunt.

§. 8.

Anno 353 Moezeddaula, castris motis, Mausela et Nisibina, postquam Nasereddaula, in cuius manibus vrbes erant, in fugam se dederat, potitus est. Attamen deinde pax inter eos conuenit, et quidem ea conditione, vt Nasereddaula Mauselam pecuniae summa redimeret eoque modo Moezeddaulae satisfaceret. Quo facto Moezeddaula Bagdadum reuersus est.

Hanc renouatam contra Mauselam expeditionem nullus alius scriptor refert. Expeditiones Mauselenses, vt ita dicam, haud distincte et clare descriptae atque enumeratae sunt.

§. 9.

Anno 356 Moezeddaula Vasetam exiit, atque exercitum, vt Omranum d), Schahini filium, Batihae e) principem, bello peteret, misit. Ipse

---

il se trouva des gens assez hardis dans Bagdet, pour l'effacer et mettre en sa place les paroles suivantes: *Ladn allah aldholemin ledl Mohammed*, c'est à dire, Dieu maudisse ceux qui font violence aux personnes qui sont issues de la Maison du Prophete, ce qui étoit un très-sanglant reproche au Sultan, qui avoit envahy l'autorité du Khalife et s'étoit rendu Maitre de sa personne."

d) Omran, in vrbe Dschamada (الجامدة) natus, propter delictum, quod iuuenili aetate commiserat, in Bathiam, vbi eius victus in piscibus auibusque aquaticis constabat, fugit. Mox turbam piscatorum et latronum ad se adscisceret, in collibus, qui ex palude sese efferebant, castella aedificare, soloque suo nomine terrorem pauuoremque diffun-

Digitized by Google

in via diarrhaea corripitur. Cum malum crescceret, Bagdadum abibat. Exercitum autem proeliantem contra Omranum, Schahini filium, reliquit. Cum, Bagdadum reuersus, mortem haud procul abesse, sentiret, suum filium Bochteiarum f) successorem destinabat eique cognomen Azeddaulae (عز الدولة) *dabat.*

Elmacino autore g) Bochteiar haud a patre ipso, sed a Chalifa, qui eum quoque Azeddaulam, i. e. robur regiae appellabat, Emir al Omrah creatus fuerat. Abulfaragius h) paucis tantummodo verbis Moezeddaulae mortis mentionem fecit.

Moezeddaula in bono collocabat immensas diuitias, dum seruis libertatem donabat eoque modo poenitentiam ac pietatem ostendebat. Decessit Bagdadi tertio et decimo secundi Rabiae i. e. quarti mensis, morbo diarrhaeae.

Elmacin appellat eum fortem, audacem, animosum constantemque principem, simulque imprudentem et iniustum eum vituperat. Attamen (adiecit ille scriptor) longa experientia edoctus secundisque rebus excultus eo venit, vt summam metam, quam ante ipsum nullus alius praeter Chalifam attigerat, contingeret.

Sepultus est in vico straminis i), in Coraischitarum sepulcris. Illius Emiratus viginti et vnum annos vndecimque menses durauerat. Moezed-

---

dere. Iam Moezeddaula copias, vt eum e medio tollerent, miserat; sed frustra. Ipse igitur castra nunc contra eum mouebat; v. Abulfed. p. 544 et adnot. hist. quam Reiskius de Dschameda fecit p. 782.

e) البطيحة seu *lacus*, sunt, vt ait Al Lobab, locus inter Waseth et al Basrah, vbi sunt permulti pagi collecti in media aqua. Abulfed. geogr. p. 256.

f) Bochteiar vox persica, quae significat; "felix" v. Herbelot p. 305 "Azzeddaulat ou Ezzeddoulat. C'est le surnom du fils de Moezeddoulat, fils de Buiah, dont le nom Persien était Baktiar, qui signifie Heureux."

g) Elmacini hist. Sarac. p. 225 et 226 Abulfarag. hist. dyn. p. 314 et chron. syriac. p. 199. Deguignes p. 408; Herbelot p. 640.

h) Abulfarag. hist. dyn. p. 314.

i) cum infra ad ann. 466 T. III. p. 232 occurrat باب التبن i. e. vicus ficuum, et Reiskius hoc cuiusdam vici Bagdadi nomen semel adhuc apud Ebn Cotaibam inuenerit, hoc quoque loco التبن in التين mutare vult; sed mutationis ratio mihi non satis sufficit. Caeterum nihil refert. Cf. adnot. hist. 371 et 372. p. 775.

Digitized by Google

daula defuncto, eius filius Azeddaula Bochteiar Emiratum sibi confirmauit k). Exercitum, pace cum Omrano facta, Bagdadum redire iussit l).

De bello illo contra Omranum, quod, vt enarrat Abulfeda, paulo ante mortem inceperat Moezeddaula, nullus alius scriptor aliquid perhibet.

Moezeddaula (adiecit Abulfeda,) *altera manu carebat, quae, vt fertur, ei in Kermana pugnanti detruncata fuerat.*

Vt vult Abulfaragius *m*), haud Moezeddaula, sed Azeddaula altera manu carebat.

Praeterea Abulfeda inuentionem Moezeddaulae, qua fratrem Rocneddaulam, cuius vicarius, vt iam diximus, fuit, celerrime de rebus Bagdadi factis certiorem faceret, commemorauit. Pergit:

Moezeddaula ille fuit, qui Soat (السعاة) *i. e. cursores, qui fratri Rocneddaulae celerrime de ipsius conditione nuncios ferrent, instituit. Excellebant tum temporis quidam Fadl et Maruſch. Illi omnes cursores superabant, dum vnusquisque eorum quadraginta aliquotque parasangas per*

---

k) Elmacini p. 226 verba واستقل بالامور vertit Erpenius: "ipsi autem diminuta fuit rerum administratio." Sed قَلَّ in X est: *sustulit in humeros, portauitque aliquid pec. rerum imperium.* Nos: "*er übernahm die Herrschaft*", cf. Willmeti lex. arab. p. 615.

l) Bochteiaro nunc exercitus, vt imperium firmaret, necessarius Bagdadi fuit.

m) cf. Abulfarag. hist. dynast. p. 314 vbi legitur وكانت احدي يد عز الدولة مقطوعة i. e. "abscisa erat altera manus Azeddaulae." Cum autem p. 316 legatur: وفي امارة الاقطع معز الدولة احمد بن بويه i. e. "regnante Al Acta (i. e. manu truncata) Moezeddaula Ahmed, filio Buiae etc." illo quoque loco pag. 314 معز الدولة legendum esse putarunt et Pocockium, (vers. lat. p. 208) qui p. 316, ne sibimet ipsi repugnet Abulfaragius, ابن ante معز الدولة inseri vult, vituperauere; cf. Historiam vniuersalem part. 20 pag. 382 not. G. Sed mihi videtur, Abulfaragium reuera Azeddaulam الاقطع nec Moezeddaulam (quo iure meritoque, hic non quaeritur) ita appellari voluisse. Nam 1) si contextum illius loci p. 314 perspicis, inepte fere tibi videbitur, statim post primo Azeddaulae factam mentionem Moezeddaulam denuo commemoratum fuisse. 2) Inprimis p. 316 dicit idem Abulfaragius: "regnante Al Acta floruisse celeberrimum illum medicum Thabetum, Senani filium": ille autem demum ad ann. 363, quo ergo regnabat Azeddaula, commemoratur; cf. Abulfed. p. 518 et 526.

Digitized by Google

diem currebat. Salſe quaſi et iocoſe addit noſter: *illi viciſſim alter alteri ſuccenſuere: alter enim cultor fuit Sunnita, alter Schiita.*

§. 10.

Bochteiar Emir al Omrah.

Bochteiar, poſtquam imperium acceperat, male ſeſe geſſit. Nam ludis voluptatibusque ſeſe dedere, cum feminis atque cantoribus rem habere et Dailomitarum magnates, dum eorum poſſeſſionibus inhiabat, male tractare.

Eodem, quo inceperat regnare, anno, quam in vicinos principes haberet vim, expertus eſt.

§. 11.

Naſereddaula a filio comprehenditur.

Eodem anno Naſereddaulae filius Abu Tagleb ſuum patrem comprehenſum in carcere incluſit.

Elmacino in arce Ardemano (اردمن), Abulfaragio autore in arce Covaſchai (صواصى) in vincula dabatur *n*).

Cauſa, ex qua comprehendebatur, fuit, quod filios atque familiares dure ſeuereque tractabat, omnibusque, quae cupiebant, ſeſe opponebat. Faſtidium igitur eius habebant, ita vt filius Abu Tagleb, manibus ei iniectis, vltimis primi Dſchamadi diebus eum comprehenderet, hominesque, qui ei miniſtrarent, adornaret.

Elmacin *o*) aliam cauſam, cur Abu Tagleb patrem includendum curaſſet, adiecit. Eo ſcilicet autore, ratio, qua filius erga patrem ſeſe gerebat, magis laudanda, quam vituperanda eſt. Naſereddaula (ita enarrat Elmacin) de fratris obitu (a. 356 mortuus eſt) *p*) tanto dolore abreptus fuit, vt eius animi vires admodum di-

---

n) Elmacin p. 226; Abulfarag. chron ſyriac. p. 199; cf. quoque Abulfedam p. 502, vbi legitur, Abu Taglelum, auxiliante matre Fatime, Naſereddaulam incluſiſſe. Naſereddaulam deinde per litteras filium Hamdanum, vt ſe liberaret, rogaſſe. Sed, litteris interceptis, Naſereddaulam in arcem Cavaſchi (كواشي) transportatum a. 358 ibi obiiſſe.

o) Elmacin l. c.

p) Eodem anno, quo Moezeddaula, obiit quoque Seifeddaula, frater Naſereddaulae, qui vsque ad vltimum vitae habitum continuis contra

Digitized by Google

minuerentur; de qua patris conditione filii eius tristitia affecti erant. Sed si ponderamus, quomodo, vt nobis tradet Abulfeda, Abu Tagleb Bochteiarum habebat, et suum patrem includi iubebat, Abu Taglebi cupido ex ipsius arbitrio regnandi, causa rationis, qua patrem tractabat, fuisse videtur *q*). Ita Abulfedae narratio praeferenda est.

Quae cum Abu Tagleb perfecisset, pluribus eius fratribus agendi ratio displicebat.

Secundum Elmacinum autem Taglebi factum fratres eius probabant eique soli summum de Mausela imperium committebant, dum ex Abulfedae narratione, vt illud consequeretur, Bochteiari auxilium implorare cogebatur. Nam pergit ille:

Necesse fuit Abu Taglebo, vt Bochteiarum, vt se adiuuaret, blanditiis mulceret. Abu Tagleb a Bochteiaro millies et ducenties millibus drachmis terram redemit r).

Romanos bellis implicitus erat. Sed tamen extremo vitae tempore Fortuna, vt antea, ei non fauebat.

q) v. Abulfarag. in chron. syriac. p. 199, vbi fuse de hac re scripsit.

r) Abulfeda hoc loco nimiae verborum breuitati studens, non satis clare sensum explicuit. Reiskius, ipse sensum haud perspicue circumscripsisse mihi videtur, dum vertit: "Verum non placebat eius factum fratribus omnibus, adeoque necesse ipsi erat, Bochteiarum comitate et officiis mulcere, et arma eius, quantum posset auertere, pronunciamque millies et ducenties millibus drachmis destinare." —

Eadem fere tradit Abulfaragius, dum, Abu Taglebum, se idem tributum, quod ipsius pater, Bagdadum missurum esse, promisisse, enarrat; cf. chron Syriac. p. 199 ܡܘܡܝܐ ܕܠܗ ܠܐܒܘ ܬܓܠܒ ܕܢܫܕܪ ܠܗ ܠܒܓܕܕ ܐܦ ܗܘ ܕܢܫܕܪ ܠܗ ܡܘܡܝܐ ܕܐܒܘ ܬܓܠܒ ܥܡ ܥܙܕܕܘܠܐ ܗܘ ܕܢܫܕܪ ܠܗ ܡܘܡܝܐ ܕܐܒܘ ܬܓܠܒ ܥܡ ܥܙܕܕܘܠܐ "h.e. promisit ei Abu-Tagleb, se idem tributum, quod pater, ipsum quoque Bagdadum missurum esse, quo facto Azeddaula cum eo concordauit" Kirschius in latina versione p. 203 his verbis sequentia quoque adsumit ܕܡܬܚܙܝ ܠܗ ܠܐܒܘ ܬܓܠܒ ܕܢܫܕܪ ܠܗ ܡܘܡܝܐ ܕܐܒܘ ܬܓܠܒ ܥܡ ܥܙܕܕܘܠܐ et coniuncta ita vertit; "promisit Abu Tagleb, se tributum, quod pater miserit, Bagdadum etiam missurum esse, et *sic* consensit Azeddaula, Bagdadi Emira, vt loco Sipheddaulae, Emiri Halebi et Hamadae, filius eius Abul Maali Emira esset." At ego sane non intelligo, cur Azeddaula Abul-Maalio eo quod Abu Tagleb tributum Bagdadum misisset, vt ipsius patris mortui Seifeddaulae loco Halebi et Hamadae Emir esset, permisisset? Si autem verba ita dissociamus, vt ego tentaui,

Digitized by Google

§. 12.

Anno 357 Adadeddaula, filius Rocneddaulae, filii Buiae Kermana, postquam eius princeps Ali, filius Eliasi, mortuus erat, potitus est.

Quod quidem cum illo, apud Herbelotum aliosque *s*), qui ex fontibus Persicorum scriptorum hauriebant, enarrato, Moezeddaulam iussu fratris iam Kermanam Alio eripuisse, haud conciliari potest.

§. 13.

Eodem anno Mottaki, Chalifa quondam, in palatio suo obiit, vbi quoque sepultus est.

Vsque ad annum 361 bellum in Syria saeuierat. Iam Romani secundo Marte Antiochiam et fere Halebum iterum expugnauerant *t*), ne multa totam Syriae oram et regiones Euphrati adiacentes in potestatem suam redegerant, dum Bagdadenses tranquille et placide agebant. Eo autem anno Bagdad quoque quodam modo petiebatur, et seditiones motusque excitabantur. Narrat Abulfeda:

§. 14.

Anno 361 Romani Dschesiram, Roham et Nisibinam inuadebant, ibique rapinis caedibusque saeuiebant; Moslemi igitur auxilium implorantes Bagdadum confugiebant.

Elmacin et Abulfaragius *u*) hanc Nisibinae expugnationem in sequentem demum annum 362 transferunt, dum Abulfeda, inuasionem, quam eo anno Domesticus in Maiafarakinam *v*) fecit, plane aliam, quam antecedente anno factam, fuisse expeditionem,

---

Abulfaragius quoque cum Abulfeda, Abu Taglebum terrae possessionem pecuniae summa ab Azeddaula redemisse, egregie consentit."

s) cf. Herbelot. bibl. orient. T. II. p. 639; Teixeir. p. 270 et locum, supra a nobis citatum, et Ommiam Iab. ibidem cit.

t) Abulfed. ad ann. 359 p. 504; Abulf. dyn. ad ann. 357 p. 314 et eundem ad ann. 359 p. 261.

u) Elmacin. p. 227 Abulfarag. chron. syriac. p. 202 et 203; dyn. hist. p. 315.

v) Maiafarakin, iuxta alios Amid metropolis fuit eius Dschesirae vel Mesopotamiae partis, quae Diar Becre appellabatur. Apud Zonoran occurrit eius nomen μαρτυροπολις cf. Gol. p. 233.

Digitized by Google

velle videtur. Forte duae Romanorum incursiones in vnam eandemque contrahi possunt, si ponimus, bellum sub finem 361 incepisse, haud tamen diremtum in annum 362 transiisse, quo Domesticum fuisse captum. Sed opinio tantummodo est. Conferamus tamen scriptorum enarrationes de hac re, quasi vna eademque:

Tumultuari populus magnamque seditionem excitare. Aduocabant Bochteiarum, qui forte venabatur, vt auxilio veniret. Se in pugnam excessurum esse, iis promisit. Tum Bochteiar ad Chalifam, vt ab eo pecuniam peteret, misit. Sed Chalifa respondebat: nil nisi Chotba mihi est, et, si vultis, ipse recedo. Cum autem Bochteiar minaretur, Chalifa supellectilem aliasque res vendebat, ita vt Bochteiaro quadraginta millia drachmarum mittere posset.

Eandem Bagdadi seditionem Abulfaragius x) in animo habuisse videtur, dum haec refert: *eo anno (362) populus Bagdadi, cum expugnationem Nisibinae (نصيبين) caedesque ibi factas accepisset, feruida abreptus ira, magna seditione contra Chalifam Motiam excitata, eum, quod bello contra Arabes gesto sese subtraxisset, proteruis vexabant indibriis, quin immo in eius palatium et aulicos sagittas iaculabantur. Quidam nobilium ad Emirum Azeddaulam, qui Cufam (كوفة) sese contulerat, profecti, eum, vt exercitum contra Romanos mitteret, adhortati sunt.*

Eo modo res sine fraude Emiri al Omrah relata est. Haud ita secundum Abulfedae enarrationem, inprimis si eam nunc continuamus:

Bochteiar, pecunia a Chalifa accepta, eam in suas necessitates erogavit. Fama de pugna non amplius audita est. Diuulgabatur autem inter homines, Chalifam multatum fuisse.

Profecto exemplum euidentissimum delapsae penitus Chalifae auctoritatis! — Abulfeda igitur autore Bochteiar Nisibinensibus, qui eum aduocauerant, auxilium haud tulit. Elmacin y) vero, Emirum al Omrah magnum exercitum contra Romanos misisse, tradit. Romani (addit idem scriptor) fusi multos captos, in quibus quoque Domesticus fuit, Arabibus remittere coacti sunt. Domesticus

x) chron. Syriac. pag. 203.

y) Elmac. l. c.

Digitized by Google

autem vsque ad mortem secundo Dschamado a. 363 captus mansit. At praesertim captiuitas Domestici nec cum Abulfedae, nec cum Abulfaragii relatione conciliari potest. Nam vterque scriptor perhibet, Domesticum ab Abu Taglebo, qui Nisilinesibus auxilio venisset, captum fuisse. Pergit enim Abulfeda:

Anno 362 Domesticus Maiafarekinam profectus, praedabatur, et Moslemis multa incommoda ferebat. Abu Tagleb, Nasereddaulae filius, fratrem Hebatallam cum exercitu contra Domesticum misit. Romanis victis Domesticus ipse captus est et apud Abu Taglebum in custodiis mansit, et morbo implicito hic ipse medicinam, quae tamen sine vi erat, dedit. Domesticus in vinculis obiit.

Abulfaragius z) alias quoque res eidem narrationi adiecit.

§. 15.

Bochteiar, dum multorum animos a se abalienabat, propius propiusque ad perniciem accessit. Admiratio, quam populo, Vezirum ex humili loco natum creans, mouerat, infestos potius, quam amore ei addictos animos ostendisse mihi videtur. Pergit enim Abulfeda:

Eodem anno (362) Azeddaula Bochteiar Mohammedem, Bakihi filium, Vezirum creauit. De qua creatione, quia ille vilis ordinis, Ahvabae incola, oriundus erat, omnium animi admiratione impleti sunt. Pater enim fuit agricola.

Eodem anno inter Bochteiarum eiusque duces Dailomitici et Turcici generis intercedebant inimicitiae.

Sed diffidia illa praelusiones tantummodo, vt ita dicam, maioris momenti Bagdadi tumultus insequente anno fuere. Abulfeda de eo ita enarrat:

§. 16.

Motiae abdicatio eiusque filii Taiae successio.

Anno 363 Bochteiaro Ahvazam profecto, eo inuito Soboctekin (سبكتكين) Bagdadi remanserat. Emir al Omrah igitur illos Turcarum, qui cum eo erant, interfici iussit, eaque, quae Soboctekin possidebat,

z) Abulfarag. hist. dyn. p. 315.

Digitized by Google

ipsius iuris fecit. Tum autem vicissim Soboctekin vna cum iis, qui cum eo Bagdadi remanserant, illius aduersarius, Bochteiari palatium expilans, palam prodiit.

Ille tumultus Soboctekini ab Elmacino *a*) paulo secus, quam ab Abulfeda, sed, vt mihi videtur, verisimilius narratur. Illo enim autore Soboctekin Ahvazae versatus erat, vbi, a vili Moezeddaulae ianitore *b*) ad summum vrbis praefectum euectus, Bochteiari, qui tunc forte quoque Ahvazae erat, inuidiam sibi contraxerat. Cum igitur Emir al Omrah, Ahvaza relicta, Vasetam sese contulisset, Soboctekin, tempore, quo ille Bagdado aberat, vsus, tumultum in ea vrbe fecit.

Iuxta Abulfedam ergo Bochteiar, Elmacinum vero Soboctekin primum inuidiosum animum detexit.

Abulfaragius *c*) nihil fere de hac re refert, dum seditionem, a quodam procerum, cuius nomen mutilitatum *Soboctegan* pronunciat, conflatam, paucis tantummodo verbis designat. Idem scriptor, Taiam Chalifam illi, vt gratias, quod sibi imperium conciliaverat, ei ageret, honoris causa cognomen Nazireddaulae indidisse, perhibet. Sed quomodo Soboctekin eo venerit, vt Taiae Chalifatum conciliare posset, ille haud tradidit. In describendo autem tumultu ipso cum Elmacino (Abulfeda illum tantum perstringit) in eo consentit, vt duae partes, et Turcae Sunitaeque (سنيه) Soboctekino, et Dailomitae Schiitaeque (شيعه) Azeddaula duce, inuicem in se saeuirent; partem tandem Azeddaulae inferiorem euasisse, ille monet.

Cum prudens Soboctekin, Motiae vires morbo (iam diu ille linguae membrorumque debilitatione, quam tamen dissimulare studebat, laborabat) attenuatas esse, intelligeret, ei, vt imperium in filii Taiae manibus deponeret, suasit. Motia consilio aures dedit.

Eadem quoque narrat Abulfaragius. Elmacin tamen, Motiam sua sponte Chalifatu sese abdicasse, ait. Sed illorum duorum scrip-

---

a) Elmac. hist. sarac. p. 228.

b) v. Abulfed. p. 463.

c) Bar. Hebraei chron. Syriac. p. 203.

Digitized by Google

autem vsque ad mortem secundo Dschamado a. 363 captus mansit. At praesertim captiuitas Domestici nec cum Abulfedae, nec cum Abulfaragii relatione conciliari potest. Nam vterque scriptor perhibet, Domesticum ab Abu Taglebo, qui Nisilinesibus auxilio venisset, captum fuisse. Pergit enim Abulfeda:

Anno 362 Domesticus Maiafarekinam profectus, praedabatur, et Moslemis multa incommoda ferebat. Abu Tagleb, Nasereddaulae filius, fratrem Hebatallam cum exercitu contra Domesticum misit. Romanis victis Domesticus ipse captus est et apud Abu Taglebum in custodiis mansit, et morbo implicito hic ipse medicinam, quae tamen sine vi erat, dedit. Domesticus in vinculis obiit.

Abulfaragius z) alias quoque res eidem narrationi adiecit.

§. 15.

Bochteiar, dum multorum animos a se abalienabat, propius propiusque ad perniciem accessit. Admiratio, quam populo, Vezirum ex humili loco natum creans, mouerat, infestos potius, quam amore ei addictos animos ostendisse mihi videtur. Pergit enim Abulfeda:

Eodem anno (362) Azeddaula Bochteiar Mohammedem, Bakihi filium, Vezirum creauit. De qua creatione, quia ille vilis ordinis, Ahvabae incola, oriundus erat, omnium animi admiratione impleti sunt. Pater enim fuit agricola.

Eodem anno inter Bochteiarum eiusque duces Dailomitici et Turcici generis intercedebant inimicitiae.

Sed diffidia illa praelusiones tantummodo, vt ita dicam, maioris momenti Bagdadi tumultus insequente anno fuere. Abulfeda de eo ita enarrat:

§. 16.

Motiae abdicatio eiusque filii Taiae successio.

Anno 363 Bochteiaro Ahvazam profecto, eo inuito Soboctekin (سبكتكين) *Bagdadi remanserat. Emir al Omrah igitur illos Turcarum, qui cum eo erant, interfici iussit, eaque, quae Soboctekin possidebat,*

z) Abulfarag. hist. dyn. p. 315.

Digitized by Google

ipsius iuris fecit. Tum autem vicissim Soboctekin vna cum iis, qui cum eo Bagdadi remanserant, illius aduersarius, Bochteiari palatium expilans, palam prodiit.

Ille tumultus Soboctekini ab Elmacino *a*) paulo secus, quam ab Abulfeda, sed, vt mihi videtur, verisimilius narratur. Illo enim autore Soboctekin Ahvazae versatus erat, vbi, a vili Moezeddaulae ianitore *b*) ad summum vrbis praefectum euectus, Bochteiari, qui tunc forte quoque Ahvazae erat, inuidiam sibi contraxerat. Cum igitur Emir al Omrah, Ahvaza relicta, Vasetam sese contulisset, Soboctekin, tempore, quo ille Bagdado aberat, vsus, tumultum in ea vrbe fecit.

Iuxta Abulfedam ergo Bochteiar, Elmacinum vero Soboctekin primum inuidiosum animum detexit.

Abulfaragius *c*) nihil fere de hac re refert, dum seditionem, a quodam procerum, cuius nomen mutilitatum *Soboctegan* pronunciat, conflatam, paucis tantummodo verbis designat. Idem scriptor, Taiam Chalifam illi, vt gratias, quod sibi imperium conciliaverat, ei ageret, honoris causa cognomen Nazireddaulae indidisse, perhibet. Sed quomodo Soboctekin eo venerit, vt Taiae Chalifatum conciliare posset, ille haud tradidit. In describendo autem tumultu ipso cum Elmacino (Abulfeda illum tantum perstringit) in eo consentit, vt duae partes, et Turcae Sunitaeque (سنيه) Soboctekino, et Dailomitae Schiitaeque (شيعه) Azeddaula duce, inuicem in se saeuirent; partem tandem Azeddaulae inferiorem euasisse, ille monet.

Cum prudens Soboctekin, Motiae vires morbo (iam diu ille linguae membrorumque debilitatione, quam tamen dissimulare studebat, laborabat) attenuatas esse, intelligeret, ei, vt imperium in filii Taiae manibus deponeret, suasit. Motia consilio aures dedit.

Eadem quoque narrat Abulfaragius. Elmacin tamen, Motiam sua sponte Chalifatu sese abdicasse, ait. Sed illorum duorum scrip-

---

a) Elmac. hist. sarac. p. 228.

b) v. Abulfed. p. 463.

c) Bar. Hebraei chron. Syriac. p. 203.

Digitized by Google

torum narrationem esse praeferendam, puto. Dum enim nondum Bagdadi silebant tumultus, Chalifae animum sibi addictum reddere, ad Soboctekinum magnopere referebat. Speciem igitur curae Motiae sanitatis prae se ferens, ei, vt imperium filio demandaret, persuasit. Taia enim, nouus Chalifa, Soboctekinum, tanquam suae felicitatis auctorem colere atque diligere debebat. Herbelot *d*), qui hic ex Khondemiro hausit, nihil de Bochteiari et Soboctekini, cuius ne nomen quidem commemorauit, diffidiis refert; sed eo autore primo demum Taiae imperii tempore (quomodo ad Chalifatum ille peruenisset, haud retulit) simultates inter eum et Turcarum milites Bagdadi fiebant, quibus Chalifa Vasetam fugere et Adad-eddaulam a Persia auxilio aduocare coactus erat.

Ita Motia dignitate sese abdicauit in Mofaddali gratiam dimidio mensis Caadat h. a. Chalifatus durauerat per viginti et vnum annos, et quinque menses, paucis diebus deficientibus. Succedebat ei Taia lillah, vigesimus et quartus Abbasidarum, cuius nomen erat Abdal Carim.

§. 17.

His, quae memorauimus, inter Bochteiarum, Soboctekinum Turcasque actis, Soboctekin vna cum Turcis, dum Chalifam Taiam et Motiam (qui quidem imperio sese abdicauerat) secum trahebat, Vasetam, vt ibi a Bochteiaro vindictam sumeret, sese contulit.

Elmacino autore *e*) hoc demum in sequentem annum incidebat.

Motia autem in vrbe Dair-al-Acul f) (دير العقول) *morte opprimebatur, dum Soboctekin quoque, in morbum implicitus, vitam ibi exhalabat. Vtriusque corpora Bagdadum transportata sunt.*

---

d) Herbelot. bibl. orient. T. III. p. 472 sub voce Thaia Billah. "La première année de son regne, la Milice Turquesque de Bagdet eut des différends avec Ezzaldoulat, Prince de la Race des Bouides, qui avait toute l'autorité du Khalife en main. Ces gens s'étant mutinez contre luy, il fut contraint de sortir de la Ville et de se retirer à Vaseth, d'où il envoga demander du secours à Adhad aldoulat son Cousin, qui regnoit en Perse."

e) Elmac. hist. Sarac. p. 232.

f) Dair-al-Acul, vt patet ex hoc loco, sita erat inter Bagdadum et Vasetam. Abulfeda eam decem parasangis a Modaina, seu Seleucia distantem, a Cufa tamen diuersam esse, docet, dum Bar Hebraeus eam cum illa eundem esse, contendit.

Digitized by Google

Elmacin idem referens, accuratius addit, Soboctekinum vigesimo et secundo die mensis Moharramae, postquam eius Emiratus duos menses et tredecim dies durasset, laxo ventre mortuum esse. Attamen, illo mortuo, haudquaquam tumultus silebat, sed potius, illum magis ex ardenti, quo Dailomitae et Turcae se invicem persequebantur, odio, quam ex sola inter Bochteiarum et Soboctekinum inimicitia editum fuisse, cerni poterat. Nam pergit Abulfeda:

Turcae sibi imperatorem praeficiebant Aftekinum, (افتكين) *g), ex nobilissima gente natum; quo facto Vasetam, vbi Bochteiar versabatur, profecti, haud procul ab vrbe castra posuere.*

Elmacino autore Azeddaula iam prius vrbem muniuerat.

Pugnabatur inter Turcas et Bochteiarum quinquaginta fere dies. Idem tempus definit quoque Elmacin.

Cum victoria penes Turcas esset, Bochteiar celerrime patrueli suo Adadeddaulae de propere sibi ferendo auxilio litteras his verbis misit: si aliter fieri nequit, quin deuorer: tu certe me deuora; nisi iuuat, assequere me, antequam me dilacerent. Adaddedaula ad eum profectus est.

Elmacin, Bochteiarum non Adaddedaulam tantum, vt se ab obsidione liberaret, in auxilium aduocasse, sed ad Abu Taglebum quoque, Nasereddaulae filium, vt interea Bagdado potiretur, missse, tradit. Reuera ille, Bagdado occupata, castra ibi locauit. Sed Chalifa Thaia lillah, mox ab vrbe Vaseta aduolans, Abu Taglebum expulit.

Vt tradit Herbelot *h*) ex Khondemiro, Adadeddaula, precibus Bochteiari aduocatus, non statim aduenit. Emir al Omrah igitur, a Turcis identidem victus, in Iracam Persicam fugere ibique cum copiis patruelis sui auxiliaribus sese coniungere coactus est.

---

g) Elmac. l. c. appellat eum Aftekinum Scharabaenum (افتكين الشرابي).

h) l. c. "cependant les Turcs avec le Khalife à leur tête le poursuivirent, et lui livrerent plusieurs combats, dont ils remporterent toûjours l'avantage; de sorte qu'Ezzaldoulat fut obligé de passer dans l'Iraque Persienne, pour joindre le secours que son Cousin luy amenoit en personne. — Soboctekini et Aftekini Herbelot non mentionem fecit.

Digitized by Google

Anno 364 Adadeddaula, cum Bochteiari litteras accepisset, Persicis cum militibus i) castra mouit. Cum haud procul a Vaseta esset, Aftekin et Turcae Bagdadum sese recipiebant. Adadeddaula a parte orientali, Bochteiar vero, illius iussu, a parte occidentali Bagdadum conuersus est. Tum Turcae Bagdado excessere, et, manibus consertis cum Adadeddaula, in fugam coniecti sunt. Pugna decimo et quarto die primi Dschamadi facta est.

Elmacin *k*) pugnam Adadeddaulae contra Turcas non distincte atque clare descripsit. Eo enim autore Adadeddaula quoque Bochteiario auxilio venit et pari modo Valetae orientalem partem occupat, dum Bochteiar in occidentali castra locat. Sed quomodo Adadeddaula vrbem intrare poterat, cum Turcae eam obsiderent? Illi siue coacti, siue sua sponte sese recipere debebant: sed Elmacino autore nec hoc nec illud fiebat. Abulfeda clarius adiecit, Turcas, appropinquante Buida, Bagdadum sese recepisse. Tum, castris motis, (ita pergit Elmacin) Adadeddaula atque Bochteiar ad vrbem Dair-al-Acul cum Turcis proelium committebant. Turcae victi eorumque castra a victoris Adadeddaulae militibus direpta sunt. *Tum*, pergit Abulfeda, *Adadeddaula Bagdadum intrauit.*

Elmacino autore Adadeddaula Turcarum, qui fusi Bagdadum confugerant, vestigia pressit.

Adadeddaula Chalifam, quem Turcae secum traxerant, Bagdadum reduxit. Ita Chalifa octauo die mensis septimi huius anni fluuium transgressus Bagdadum iniit.

Ex Elmacini narratione Chalifa iam prius, quam Adadeddaula, Bagdadum intrauerat. Illo enim autore, vt supra diximus, Taia, Abu Taglebo ex vrbe expulso, ibi manserat. Idem scriptor addit, Adadeddaulam, humiliter demissum, Chalifae manus osculatum fuisse, quae Buidae sese gerendi ratio nec cum Abulfedae narratione, illum Chalifam in vrbem reduxisse, nec cum illius ingenio conciliari potest. Multo aliter enarrat rem Herbelot ex Khondemiro *l*).

---

i) Marigny in hist. Arab. tradit, Adadeddaulam cum militibus Aegyptiis adueniſſe. Vnde hoc sumserit, nescio. Certe non ex Herbeloto.

k) Elmac. hist. Sarac. l. c.

l) Herbelot. bibl. orient. l. c.

Digitized by Google

Eo enim autore Turcae, ne proelium quidem contra coniunctos Adadeddaulae et Azeddaulae milites committere ausi, statim Bagdadum sese recepere. Sed mox, cum Buidae vrbem expugnare gestirent, castris motis, Chalifam inopem in vrbe relinquebant, qui haud longe resistens, portas aperire coactus erat. Postquam Adadeddaula patrueli Emiri al Omrah potestatem confirmauerat, in Persidem redibat; quod quidem, a Persicis scriptoribus traditum, cum Arabum narratione de hac re nullo modo conciliari potest. Revertamur igitur ad Abulfedam:

§. 18.

Cum Adadeddaula Bogdadi sedem fixisset, milites, seditione contra Bochteiarum conflata, stipendium deposcebant. Sed Bochteiaro ne minimum quidem pecuniae restiterat. Adadeddaula Bochteiaro, vt, domo clausa, Emiratum deponeret, quo militum animos sibi reconciliaret, suasit. Annuit Bochteiar, atque scribam et cubicularium demisit. Simul Adadeddaula, Bochteiarum inualidum, nec amplius Emiratui parem, vt eum abiiceret, optare, populo indicauit. Tum Adadeddaula Bochteiarum eiusque fratres inuitatos inter conuiuia comprehendi iussit; quod quidem factum est vigesimo die secundi Dschamadi. Adadeddaula Bagdadi mansit et Chalifae potestati maiorem auctoritatem comparauit, dum ipsum pretiosis opibus et multis supellectilibus ditauit.

De militum Bochteiari seditione nihil refert Elmacin. Paucis tantummodo verbis, Adadeddaulam patruelem eiusque exercitus duces comprehendi iussisse, dicit. De his omnibus Abulfaragius in chronico syriaco plane nihil, in historia vero dynastiarum vix aliquid obscurissimis verbis retulit *m*). Sed pergit Abulfeda;

m) Abulfarag. hist. dyn. p. 318. Ipsius verba sunt: وفيها وصل عضد الدولة واستولي علي العراق وقبض بختيار ثم اعاد اخرجه وعاد بختيار الي مكة كما كان امير الامرا quae Pocockius ita vertit: "Eodem adueniens Adadoddaula Erako potitus est, et Bochteiaro manus iniecit, deinde iterum ipsum demisit; reuersusque est Bochteiar Meccam, vt ante fuerat, Imperator Imperatorum." At sensum verborum: *reuersusque est Bochteiar Meccam, vt ante fuerat Imperator Imperatorum*, sane non intelligo. Quid sibi vult Mecca in hoc contextu? Nonne legi potest pro مكة rectius ملكه quod quidem verbum in eodem contextu apud Abulfedam p. 520 lin. 4. infra inuenies?

Digitized by Google

§. 19.

Cum Bochteiari filius, Marzaban, patrem ab Adadeddaula comprehensum esse, acciperet, ad Rocneddaulam litteras, in quibus de ista iniuria querebatur, mittebat. Rocneddaula, nuncio ad eum allato, tanto dolore incensus fuit, vt humi deiectus, cibo potuque abstineret, adeoque morbum sibi contraheret. Adadeddaulam acerbissime accusabat. Ille a Rocneddaula, per legatum, vt Bochteiarum cuidam Persidis parti praeficeret, petiit. Sed parum absuit, quiu Rocneddaula legatum interficeret. Simul Adadeddaula nuncium remisit, se, nisi illico Bochteiarum in imperium restitueret, ipsum ad eum venturum esse. Tum Adadeddaula denuo Abul Fatum, Amidi filium, ad patrem Rocneddaulam, vt eum sibi reconciliaret, misit. Sed eum quoque Rocneddaula contumeliosissime demisit.

Elmacino autore *n*), Adadeddaula ipse patrem de sua contra Bochteiarum sese gerendi ratione certiorem fecerat; sed eodem modo ei bilem commouerat. Pergit Abulfeda:

Cum Adadeddaula suum imperium patris irà labefactatum esse intelligeret, illius iussibus parere et Bochteiaro, e carcere emisso, imperium restituere, sese coactum putabat. Mense Schualo h. a. in Persidem reuersus est o).

Elmacin refert, Adadeddaulam, antequam in Persidem rediisset, Bochteiarum ad iusiurandum, eum suum vicarium in Iraca, nec ipsius, nec Rocneddaulae iussibus repugnaturum esse, adegisse. Tum quoque Taiam lillah et Adadeddaulam vicissim ius iurandum dedisse et accepisse.

---

n) Elmac. hist. Sarac. p. 232.

o) Multo aliter tractat Adadeddaula Bochteiarum ex Herbeloto, autore Khondemiro: "ces guerres étrangères étant finies, ce Sultan ait des affaires domestiques qui luy furent beaucoup plus facheuses. Car Adhadaldoulat son fils ainé, ayant depouillé son Cousin germain, nommé Azzaldoulat, fils de Moezaldoulat, troisième fils de Buiah, il en témoigna son mécontement, et fit marcher ses Troupes contre son prope fils. Le fils de son côté vint au devant du Perè, avec une armée plus forte, que la sienne, et l'obligea ainsi de retourner à Ispahan: Adhadaldoulat qui n'en vouloit pas à son Perè, ni à ses Etats, vint aussitôt le trouver et luy fit des excuses sur ce qui s'étoit passé, qui contenterent si fort le bon homme Rocneddoulat, qui avoit déja atteint l'âge de quatre-vingt ans, qu'il consentit de le retenir auprès de sa personne jus qu'à sa mort."

Digitized by Google

Nunc quidem Adadeddaula, patris voluntate coactus, in Perſidem rediit, ſed iam ſequente anno, quo obiit eius pater Rocneddaula, denuo Bagdadum profectus eſt. Antequam vero hiſtoriam de repetito Adadeddaulae conatu, Emiri al Omrah pateſtatem Bagdadi ſibi vindicandi, continuamus, vt totam Rocneddaulae vitam, e qua nunc decedit, oculis ſubieciamus, haud a re alienum erit. Ille enim verus fuit Emir al Omrah, dum eius filii ipſius tantummodo vicarii a ſcriptoribus commemorantur.

§. 20.

Rocneddaula fuit alter Buiae filius, vt ſupra memorauimus, eiusque verum nomen Haſan Abu Ali. Poſtquam eius frater magnas de Mardauidſcho reportauerat victorias et totam fere Perſiam ipſius ditioni ſubiecerat, ab eo in Cazerunam aliasque prouincias, vt tributum iis imperatum exigeret, miſſus eſt (a. 321) *p*) Anno 324 pugnabat contra Mardauidſchi fratrem et ſucceſſorem, Vaſchmekirum, de Raia, Isfahana et Dſchabalo i. e. montana regione. Eodem anno Isfahanae, quam expugnatam ſedem regiam ſibi elegerat, eius filius Abu Schodſcha Fana Chosru, magnus Adadeddaula, natus eſt *q*). Per decem annos, dum maximae Bagdadi ſaeuiebant tempeſtates, apud ſcriptores ille non commemoratur; videtur igitur illo tempore tranquille vixiſſe Isfahanae. Anno 334, cum eius frater Ahmed, vt Chalifae auctoritatem reſtitueret, Bagdadum profectus, a Moſtacfio billah honoris cauſa titulo *Moezeddaulae* donatus eſſet, ipſi quoque cognomen *Rocneddaulae* i. e. *ſaxi reipublicae* tribuebatur *r*). Anno 335 Raiae et Dſchabali poſſeſſionem, de qua vsque ad hoc tempus cum Vaſchemekiro ei dimicandum erat, confirmauit *s*); a quo quidem tempore ſedem ab vrbe Isfahana Raiam transtuliſſe videtur. Anno 338 enim, cum Adadeddaulae, quem eius frater Amadeddaula moribundus ſucceſſorem ſuum deſtinauerat, populus Schirazae obedientiam praeſtare recu-

p) Abulfed. T. II. p. 376.

q) Abulfed. T. II. p. 398-400.

r) Abulfed. T. II. p. 436; Elmacin. p. 217. Abulfarag. hiſt. dyn. 309.

s) Elmacin. hiſt. Sarac. p. 220.

Digitized by Google

ſaret, ab vrbe Raia Schirazam, vt filii ſolium firmius redderet, profectum eſſe, apud Abulfedam legitur. Simul in mortui fratris locum Emir al Omrah ſucceſſit *t*). Anno 351 Tabareſtanam et Dſchardſchanam cepit *u*). Tum contra Manſurem, Nubi Samanidae filium, Choraſanae principem, bellum geſſit. Haud bellum ipſum, ſed pax tantummodo ad ann. 361 a ſcriptoribus commemoratur. Secundum illius pacis conditiones Manſuri in ſingulum annum centum et quinquaginta millia denariorum pendere obſtrictus eſt. Simul propinquitatem cum Manſure iniit: ille enim Adadeddaulae filiam in matrimonium duxit *v*). Anno 364 ſeuerum patrem fuiſſe cognouimus. Anno 366 mortuus eſt. De eius morte Abulfeda haec enarrat:

§. 21.

Eo anno, menſe Moharramae, Rocneddaula Háſan, filius Buiae deceſſit et filium Adadeddaulam in regno ſuo ſucceſſorem deſtinauit. Rocneddaulae vita per ſeptuaginta, ſupremus vero Emiratus per quadraginta et quatuor annos duraverat. Illius tam religionis quam reipublicae ſtatus magnam fecit iacturam: optimae enim virtutes in eo coniunctae fuere. Filio Fachreddaulae (فخر الدولة) *Hamdanam* (همذان) *et regionem montanam, alteri vero filio Movgiededdaulae* (مويد الدولة) *Isfahanam eiusque tractum legauit. Sed eos in regnandis illis terris ſapienti eorum fratri Adadeddaulae ſubmiſit.*

---

t) Abulfed. p. 455; Elmac. p. 221 et 222; Abulfarag. hiſt. pyn. p. 312.

u) Abulfed. p. 478.

v) Abulfed. p. 512; de Manſure vide Abulfed. p. 470. — Teixeira, qui quoque cauſam belli indicat, expeditionem Rocneddaulae contra Manſurem ſuſceptam ita deſcribit. "Roknadaule Acan que las poſſeya (ſc. Hyerah et Rey) ſe puſo en campo y metié un hijo ſuyo con gente en tierras de Karaſon para divertir à Manſur: era Capitan General de Rokna daule Xamguir e qual en eſta conjuncion mario de enfermedad, dioſe ſu cargo à Abul Ocem que hallando diſpoſioion en uno yotro principe trató de pazes que ſe effetuaſon: con condicion que Rokna daule payaria à Manſur ciento y cincuenta mil dinares de oro en cade un anno de tibuto que ſon mas de 220000 ducados y para mas firmueza de lo ucordalo entre ellos tomo Manſur por mayer à una ſobrina de Rokna daule hija de un hermano ſuyo etc.

Digitized by Google

Vt perhibet Elmacin *x*), Rocneddaula vnum iam annum ante mortem terras filiis diuisit, quam diuisionem accuratius, quam Abulfeda, ille scriptor ita definit: Rocneddaula Adadeddaulae Persidem, Ardschanam et Kermanam, Movaiededdaulae Raiam et Isfahanam, Fachreddaulae denique Hamdanam et Dainavaram dedit. Simul addit Elmacin, Rocneddaulam, testibus adhibitis, a filiis iusiurandum, vt mutuo auxilio sese adiuuarent, accepisse.

Eandem distributionem refert quoque Herbelot *y*). Ommia Iahhia *z*) autore, (vt certe ex mala versione patet) Rocneddaula iam statim post Amadeddaulae mortem filiis terras suas diuisisse videtur.

De tempore Emiratus Rocneddaulae conspirant quidem caeteri scriptores cum Abulfeda *a*), sed haudquaquam in definiendis vitae annis. Abulfeda enim septuaginta, Elmacino, quem secutus est Deguignes, nonaginta et nouem, Persicis denique scriptoribus octoginta et aliquot annos vixit. Merito eum omnes scriptores vno ore praeclarum hominem et principem celebrant *b*).

Nunc conuertamus nos ad Rocneddaulae filium, qui omnium patris virtutum, iustitia accepta, haeres fuit. Ardente enim honoris cupiditate impletus erat: sed in ea explenda iustitia saepe violari solet. Attamen maximum Emirum al Omrah, immo optimum et celeberrimum, quo florebat, temporis principem eum cognoscemus.

Reliquimus eum, cum, a patre coactus, patrueli in imperium restituto, in Persidem rediret.

---

x) Elmacin. hist. Sarac. p. 235.

y) Herbelot. bibl. orient. T. III. p. 128.

z) Nomina ita mutilitata sunt, vt vix recognoscantur; cf. p. 72 et 73 "Rocneddaula post mortem fratris Amadeddaulae, filiis regna diuisit. Mojddaulae Abunasro Bojada Jezd Hispahan; Com Kaschan, Nadar et Gerbuckan dedit; Rei Hamadan, Cbher, Casbin, Facreddaulae, Zengian, Savam, Avam et partem Kurdistan Mujaddaulae tribuit, Azadeddaulae vero minori Senakosru, Persidem concessit, sibi a patruo donatam." —

a) Elmac. p. 235, 44 a. 1. m. et 9 dies cf. Deguign. 409. Herbel. et Omm. Iah. l. c.

b) cf. script. cit. et Abulfed. p. 454.

Digitized by Google

§. 22.

Adadeddaula Emir al Omrah.

Pergit Abulfeda:

Adadeddaula, mortuo Rocneddaula, in Iracam rediit. Bochteiar excessit, vt cum eo pugnaret, et Ahvazae bellum direxit. Cum autem maxima exercitus pars eum proderet, vsque ad Vasetam repellebatur. Bochteiar Bagdadum rediit, dum Adadeddaula Basram circumiectumque tractum, vt eius imperium constitueret, sese contulit. Inter haec tempus vsque ad anni finem conterebatur.

Paulo aliter rem enarrat Elmacin *c*).

Anno 367 Adadeddaulae Iracam versus profectus Bochteiaro ita scripsit: si ex hac terra excedis, aliam, quam cupis, ea sola excepta, tibi tribuam. Bochteiaro obtemperanti Adadeddaula pallium misit, quo ille vestitus, in Syriam conuersus est. Quo facto Adadeddaula Bagdadum intravit. Cum sedem ibi fixisset, Bochteiari Vezirum, Ebn Bakihum cruci infigi, iubebat.

Elmacin *d*), ne nimis prolixe narraret, breuius, quod, Bagdado capta, fiebat, retulit. Abulfaragius, qui vsque ad hoc tempus tacuit, idem, quod Abulfeda, tradit, dum simul in commemoranda Adadeddaulae gratia, ex qua Bochteiaro, vt Iracam cum alia terra commutaret, permittebat, verba *excepta Mausela* addit *e*). Idem scriptor perhibet, statim post Adadeddaulae Bagdadum introitum, pro eius salute preces factas et ter ante ipsius portam tympanum

---

c) Elmac. l. c.

d) Elmac. l. c.

e) Abulfarag. hist. dyn. p. 318: cum apud alios scriptores legatur, (cf. Abulfed. p. 506; Abulfarag. chron. syriac. p. 199; Elmac. p. 226) Mausela tunc temporis sub Abu-Taglebi potestate fuisse, vel Abulfaragius errauit, vel additamentum *excepta Mausela* imputandum est ostentationi Adadeddaulae, ex qua, omnes terras adeoque quoque Mauselam, sibi esse subiectas, dixerit; quod quidem mihi verisimilius est; quia illa Adadeddaulae ostentatio iam ex epistola ad Bochteiarum data apparet. Simul Abulfaragium in eadem pagina, in qua Mauselam Abu Taglebo tribuerit, eam ditionis Adadeddaulae fuisse, errantem dixisse, haud puto. Negligentia igitur, cuius Reiskius hoc loco illum scriptorem accusat, (cf. Reisk. adnot. ad hist. vniuers. quam edid. Guthrie et Gray. T. VI. P. II. p. 9.) immunis esse mihi ille videtur.

Digitized by Google

pulſatum fuiſſe, quem quidem honorem alii nondum *f*) eſſe tributum.

Herbelot *g*), qui hic male ex Khondemiro narrat, contra omnium caeterorum ſcriptorum relationem ſcripſit, Bochteiarum poſt ſecundum demum proelium, quod mox commemorabimus, Bagdado eſſe potitum. At Herbelot ſecundum illud proelium Adadeddaulae cum ſecundo eius conatu, Emiri al Omrah poteſtatem patrueli detrahendi, qui ei primo haud ſuccedebat, confudiſſe videtur.

Marigny *h*) cauſam belli, ex qua Adadeddaula contra Azeddaulam bellum geſſerit, ignotam eſſe, ait. Herbelot ſcilicet eam non indicauit, ex aliis vero ſcriptoribus ſatis illa apparet. Praeterea Marigny hic quaedam hiſtoriae immiſcuit, quae aliorum ſcriptorum autoritate haud comprobari poſſunt.

§. 23.

Profectus eſt cum Bochteiaro Hamdan (حمدان), *filius Naſereddaulae, qui ei cupiditatem Mauſelae occupandae mouebat, dum ei illius expugnationem tanquam rem pulchram ſimulque facilem ante oculos ponere ſtu-*

---

f) Ter repetita tympani pulſatio quidem extra Adadeddaulae aedes noua et adhuc inaudita fuit inſtitutio, ſed haudquoquam mentio nominis Emiri al Omrah in publicis precibus. Hic enim honos iam primo Emiro al Omrah tribuebatur. (cf. Elmac. p. 203; cf. quoque Reisk. adnot. ad hiſt. vniuerſ. Tom. II. P. I. p. 871 not. t) quae repugnat adnot. q) T. VI. P. II. p. 9.) Sed nouus tamen honor Adadeddaulae quoad preces tribuebatur, quem autem Abulfaragius haud clare ante oculos poſuit. Egregie emendat illum Elmacin p. 236 et 237. Dicit enim non de Adadeddaula, vt de omnibus fere aliis Emiris al Omrah: امر الخليفة الطايع لله بان يخطب الملك عضد الدولة ببغداد في خطبة الجمعة الثالثة الخطبة الطايع لله يخطب له على المنابر ſed: quae verba recte vertit Erpenius: *praecepit Chalifa Thaia lilla, vt rex Adadeddaula tertio quoque die Veneris Bagdadi orationem pro ipſo haberet.* Hoc ſcilicet fuit inauditum quid.

g) Herbelot. bibl. oriental. T. I. p. 98, "Ce fut auprès de Tacrit, forteresse considerable ſituée ſur le Tigre aſſez près de Moſul, que ſe donna la ſeconde bataille, par le gain de laquelle Adhadeddoulat ſe rendit maître du Khalifat, et de la ville de Bagdet, l'an de l'Hegire 367, de I. C. 977."

h) Marigny hiſt. des Arab. T. IV. p. 77.

Digitized by Google

debat. Regnabat Mauſelam illius frater, Abu Tagleb. Cum propius Mauſelam accederet, Abu Tagleb ad eum nuncium his verbis mittebat: "ſi mihi Hamdanum tradis, armis meis cum tuis coniunctis, Adadeddaulam victum ex Iraca erigere paratus ſum." Bochteiar Hamdanum comprehenſum et vinctum fratri Abu Taglebo miſit, adeoque horrendum perfidiae exemplum dedit. Abu Tagleb autem, ipſius fratre in carcere incluſo, caſtra cum Bochteiaro coniunxit; quo facto contra Adadeddaulam mouebant.

Neque Elmacin, neque Abulfaragius iſtam Bochteiari perfidiam commemorauit. Illo autore Bochteiar ad Abu Taglebum, vt eius auxilium contra fratrem imploraret, confugit, et, vt enarrat Abulfaragius, ad Haditham Abu Tagleb cum exercitu viginti millium militum, ſed haud a Bochteiaro aduocatus, ei ſe adiunxit *i*).

Adadeddaula vero Bagdado contra eos exceſſit et ad Caſr-al-Dſchas e ditione Tacritenſi decimo et octauo die menſis Schuali h. a. concucurrere exercitus. Adadeddaula, vtroque hoſte fuſo, Bochteiarum captum interfecit.

Herbeloto autore, ille ſimul interficitur, ſimulque in arcem Perſicam deducitur *k*).

Ita Azeddaula, poſtquam ſupremum Emiratum vndecim annos geſſerat *l*), triginta et ſex annos natus, deceſſit. Elmacin appellat eum principem, cui magnae tam animi, quam corporie fuiſſent vires. Laudi tamen, quam ei tribuit, modum certum imponendum eſſe, puto. Nam a primo ſtatim imperii initio tyrannicum, ſimulque, cum ex ſua inſolentia ſeditionem contra ſe conflaſſet, humilem timidumque animum oſtendebat. Immo, niſi Adadeddaula, qui ei animo praeualuit, perpetuum imperii timorem ei iniecisſet, multa alia crudelitatis exempla eum dediſſe, perſuaſus ſum. Si etiam eius ſeſe gerendi ratio erga foederatum Hamdanum certa eſſet, nullo modo, qui nobilis (ﻣﺮﺳﻲ) appellaretur, dignus erat.

§. 24.

Quo facto (Bochteiaro interfecto) *Adadeddaula Mauſelam profectus eſt; Abu Tagleb Maiafarekinam fugit. Tum Adadeddaula exerci-*

---

i) Elmac. p. 236 et Abulfarag. hiſt. dyn. p. 318.

k) Herbelot. bibl. orient. T. I. p. 98 cf. cum T. I. p. 305.

l) Elmac. p. 236; Deguignes p. 408; Herbelot 306; Omm. Iah. p. 73.

Digitized by Google

tum, duce Abulvafio, misit; qui cum Maiafarekinam veniret, Abu Tagleb Bedlisam (بدليس) *fugiebat. Sed exercitus Adadeddaulae eius vestigia pressit. Abu Tagleb fugiens attigit quidem Romanorum terras, sed ibi contra exercitum, qui eum assecutus fuerat, ei dimicandum fuit. Abu-Tagleb victor Adadeddaulae exercitum fugauit. Profectus est deinde Hasan Zaid, i. e. Zaidi castrum, quod nunc Chort Bert appellatur. Inde Amidam abiit, vbi mansit.*

Elmacin, Adadeddaulam sequente demum anno Mauselam cepisse, refert. Multo breuius hic, quam Abulfeda, narrat.

§. 25.

Adadeddaulae res cum Romanis.

Antequam ad sequentem annum, sub quo Abulfeda historiam belli Adadeddaulae contra Abu Taglebum continuat, transgrediamur, factum ex historia Romana, quod ad Adadeddaulam quoque pertinebat, hic inserere iuuat. Abulfeda illius non mentionem fecit, sed Abulfaragius de eo ita scripsit:

Fratribus Constantino et Basilio (ܩܣܛܢܛܝܢܘܣ ܘܒܣܝܠܝܘܣ) *imperium Romanum tenentibus, quidam nomine Vardusi* (ܒܪܕܘܣܝ), *Domesticus factus est. Qui quidem Vardus, cum, seditione contra illos facta, illarum terrarum, quas Romani Arabibus eripuerant, imperium sibi comparare vellet, fratrem suum legatum ad Adadeddaulam, vt auxilium ab eo peteret, misit. Simul Vardus, se, si Adadeddaula, vt ei imperium in Romanorum regno occidentali compararet, operam daret, per totam vitam Arabum captiuum fore, pollicitus est.*

Elmacino autore *m*), qui hic fusius enarrat, reuera Adadeddaula rebelli Romano, cuius nomen *Bardas* (بردس) appellatur, copias auxiliares miserat, sed priusquam illae cum eo se coniunxerant, ipse iam a Barda Phoca, (بردس الفقاس) quem imperator Romanus contra eum adornauerat, Maiafarekinam confugere coactus erat; quod quidem fiebat vigesimo et primo Schaabani die anni 368. Pergit Abulfaragius *n*);

m) Elmac. p. 244 et 245.

n) Abulfarag. chron. syriac. p. 205.

Digitized by Google

Basilius et Constantinus Imperatores legatum quoque ad Adadeddaulam, vt rebellis preces negligeret, misere. Adadeddaula igitur, qui prudenter quidem Imperatores, non vero rebellem, adiuuandos esse, censebat, illius fratri tamen sese propitium ostendebat, simulque, vt ei auxilium in omnibus rebus ferret, promittebat. Bardas, cum Romani Imperatores copias contra eum mitterent, fiduciae plenus ad Arabum fines paucis cum comitibus conuersus, ad Adadeddaulam, vt sibi exercitum promissum mitteret, legauit. Emir al Omrah autem, cum rebellem fiduciae certum reddidisset, aliquot Arabum magnates ad illum eiusque fratres et omnes caeteros, qui cum eo essent, capiendos, subministrauit. Bagdadum abducti per longum tempus ibi inclusi sunt.

Elmacin *o*) rem prolixius et quoque paulo aliter enarrat. Cum Adadeddaula (ita refert ille scriptor) secundo a Barda, qui Maiefarekinam fugerat, contra Romanum Imperatorem auxilio advocatus esset, precibus rebellis neglectis, eum potius, dum Basilius *p*) per scribam Nicephorum, cum donis ad eum missum, se omnes Moslemicos, quos cepisset, manumissurum esse, promissum dederat, a praefectis Maiafarekinae, ipso qnasi nescio, comprehensum vna cum filio Romano Bagdadum abduci iubebat. Primum ei Bagdadi domum concedebat, deinde autem imperium insulae Madidae. Simul retinuit eum promissis, se cum eo exercitum contra Romanum imperatorem missurum esse. Interea Adadeddaula ad Imperatorem, se ei, si omnes arces a Romanis Moslemicis ereptas sibi redderet, Sclerum (Elmacin enim appellat illum Bardam Sclerum) traditurum esse, legatum misit. Simul adiecit, se, si Imperator sui non rationem haberet, Sclerum non solum non traditurum, sed eum etiam adiuturum esse copiis opibusque. Tum Imperator denuo Nicephorum, vt cum Adadeddaula ageret, misit. Cum ille autem adueniret, ipse vnca cum omnibus, qui cum eo erant, comprehendebatur. Sclerus enim Adadeddaulae, Nicephorum venenum, quo eum e medio tolleret, secum portare, indicauit. Quae quidem in annum 372 referri debent. Elmacin enim addit: Adad-

o) Elmac. l. c.

p) Elmacino enim autore Basil solus, maximus fratrum natu, imperium tenebat.

Digitized by Google

eddaula, morbo implicitus, mortuus est, omnesque octo menses in captiuitate mansere.

Cedrenus *q*) continuat historiam, dum enarrat, Bardam a Chosroe (quo nomine appellatur apud Byzantinos Adadeddaula) e carcere emissum fuisse, vt exercitum contra Persas, quibus tum forte Buida bellum intulisset, duceret. Bardas primum quidem morbi, in carcere sibi contracti excusatione vsus, honorem recusauit, sed tandem, a Chosroe precibus nimis obtusus, ea conditione, vt omnes carceres, in quibus Romani captiui inclusi essent, aperirentur, potestatem imperatoriam contra Persas suscepit.

§. 26.

Sed redimus ad nostrum:

Anno 368 *Abulvasi, Adadeddaulae dux, Maiafarekinam deditione cepit. Cum ad Abu Taglebum nuncius perueniret, Amida relicta, Rahabam conuertebatur. Tum Adadeddaulae exercitus totam Daiar Becrum et Daiar Modzarum cepit. Quo facto Adadeddaula Bagdadum rediit. Abu Tagleb Damascum conuersus est.*

Quae amplius Abu Taglebo accidebant, non ad nos pertinent.

§. 27.

Adadeddaulae bellum contra fratres.

Eodem anno Adadeddaula in fratris Fachreddaulae, quocum inimicitia ei intercesserat, terram expeditionem suscepit.

Abulfaragius *r*) causam illius expeditionis in Hamdanam (ibi enim Fachreddaula regnabat) appellat superbam responsionem, quam

---

q) Cedren. edit. Venet. p. 545 et 546 Male et obscure de bellis Adadeddaulae Byzantinus ita scripsit: "*τὸ των Περσῶν γένος την ἀρχην της βασιλειας ἀφαιρεθεν ὑπο των Σαρακηνων, ἀει μὴν ἐνεκοτει τουτοις και ονεδομυχει, και καιρον ἐζητει και μηχανην, ὁπως τοὺς τὸ κρατος ἐχοντας καταστασῃ, και τὸν πατριον πάλιν ἀλαλαβῃ ἀρχην.*" Ex scriptoribus orientalibus nullum aliud bellum Adadaddaulae, quam contra fratres esset; sed Byzantinus plane alium hostem appellat: *ἦν δε τις ἐν αὐτοις ἀνηρ ἐξ εὐγενοῦς σειρᾶς καταγόμενος Ἰναργος το ονόμα, λεγειν τε δεινος, και ἀλλως πολεμικὸς και δραστηριος ἀνθρωπος: οὗτος τον βασιλεια Χοσροην καταυνεσας ἀναιμάνως και φαυλως ἄρχοντα, καὶ νῦν παρεῖναι ὃν ἐζήτουν οἱ Περσαι καιρον οἰηθεὶς ἀνασειει τε τὸ γένος των Ἀχαιμενιδῶν ἅπαν, και ἀπόστασιν κινεῖ κατα των Σαρακηνῶν.*"

r) Abulfarag. hist. dyn. p. 319.

Digitized by Google

Adadeddaulae ille frater, cum ab eo, vt Emiro al Omrah Bagdadi obedientiam praestaret, postularetur, dedit, dum alter frater Movaiededdaula promtum paratumque se ei ostenderat.

Fachreddaula in fugam coniectus, Schams al Maalium, filium Vaschmekiri, assecutus est.

Fugiebat igitur in Dschardschanam, vt recte memorat Abulfaragius.

Adadeddaula igitur fratris Fachreddaulae terram adeoque Hamdadanam et Raiam totamque terram, quae interiecta erat, occupabat.

Herbeloto autore *s*), Movaiededdaula cum Adadeddaula contra Fachreddaulam foedus iniisse videtur; quod quidem infra ab Elmacino accuratius commemoratur. Idem tradit quoque Ommia Iahhia *t*), apud quem tamen in historia Fachreddaulae plura sibi repugnant. Teixeira *u*) maxime cum Abulfeda consentit.

Elmacin de Fachreddaulae prae timore Adadeddaulae fuga ad Cabasum nihil perhibet, sed eo autore Fachreddaula prius cum Cabuso foedus contra suum fratrem icerat, eoque modo Adadeddaulae inuidiam sibi contraxerat *v*). Sed verisimilior Abulfedae et Abulfaragii narratio est; nam quomodo inualidus Fachreddaula potenti fratri Adadeddaulae bellum inferre ausus fuisset? — Sed ad annum 371 hanc Elmacini narrationem retractabimus, dum in illum annum demum belli fratrum initium refert, quod, vt tradit Abulfeda, illo anno tantum continuabatur.

---

s) Herbelot. bibl. orient. T. II. p. 10 sub titulo Fakhr al doulat "Il fut chassé de ses états de Rei, et de Hamadan par ses deux aînez nommez Muiad eddoulot, et Adhad-eddoulat, et fut obligé de ses retirer auprès de Cabus, fils de Vaschmeghir Roy du Thabarestan, et du Giorgian, Prouinces qui comprennant l'ancienne Hyrcanie etc."

t) Omm. Iah. p. 74 "Muiededdaula bellum cum Fakraddaula et Schamsalmaali Kabuso, filio Veschmeghiri, Tabarestanis rege gessit." Sed quid significat sub nomine Facraddaula: "cum Azaddeddaulae mandato Muiededdaulae auxilium tulit." Hoc sane non intelligo.

u) Teixeir. p. 274 et 275 "Moieronse diferencias entre Azududaule y Faxoro daule su hermano contra quien Azududaule illevo sus gentes, huyose Fakerodaule para las tierras de Kabus que lo recibió y trato con mucha cortezia y respetto, affresciendo à suo seruicio su persona y todo le que poseya."

v) Elmac. hist. Sarac. p. 238.

Digitized by Google

Sed pergit Abulfeda in describendis, quas eo anno suscepit Adadeddaula, expeditionibus:

Tum Adadeddaula in Curdorum terram Hasnuiam profectus, eam quoque expugnauit.

Hanc expeditionem Abulfeda solus retulit.

In eadem expeditione Adadeddaula morbo, quem tamen dissimulabat, oppressus est. Obliuio in eo tanta erat, vt rerum vix factarum non, nisi summa opera, reminisceretur. Id ipsum dissimulauit. Nemini illa debilitas nota erat. Initium erat epilepsiae, quae eum mox vita priuabat.

Nihilominus tamen expeditiones continuauit.

Eodem enim anno exercitum contra Curdos Hacaritas ex regione Mauselensi misit, qui quidem, inuasi et obsessi, arcibus ei tradisis, cum ipsius exercitu Mauselam descenderunt.

Has quoque expeditiones alii scriptores memoriae non prodiderunt. Caeteri fusius de iis, quae Abulfeddaula domi gessit, narrant.

Eodem anno Taia lillah Adadeddaulae filiam in matrimonium duxit.

Vt perhibet Elmacin x), Chalifa iam anno 364 cum Azeddaulae filia coniugium inierat. Sed Elmacin ipse sibi repugnat. Nam ad annum 370 memorat ille, eo anno Taiam lillah Adadeddaulae filiam, a. 364 ei iam desponsam, vxorem duxisse. Sed secundum ipsius testimonium illa Azeddaulae, nec Adadeddaulae filia fuit, quam insuper Chalifa a. 370 sibi non solum desponserat, sed, vt verba docent, reuera duxerat y). Negligentia scriptoris est, quae forte eo modo explicatur. In libris, ex quibus hausit, sub anno 370 Chalifae matrimonium, cum Adadeddaulae filia iunctum legebat. Cum autem simile quid iam ad annum 364 reperisse reminisceretur, nec accurate locum respiceret, nomina Adadeddaulae et Azeddaulae confundebat. Vt tamen duo Chalifae matrimonia in vnum contraheret, ad annum 364 sponsalia, ad annum 370 vero matrimonium ipsum refert z). At ego certe puto, Taiam, vt tradit Elmacin, a. 364 reuera filiam Azeddaulae nec Adadeddaulae vxorem du-

---

x) cf. Elmac. p. 233. c. p. 238.

y) p. 233. وفي هذه السنة تزوج الطايع لله سهربان بنت الامير عزالدوله

z) p. 238. وفي سنة سبعين وثلثمايه زفت ابنة عضد الدوله بن بويه الي الطايع لله وكان العقد قد وقع في سنة اربع وستين وثلثمايه

xisse. Sed cum postea eius socer ab Adadeddaula imperio depulsus esset, prudenter coniugium cum filia inimici noui Emiri al Omrah soluebat, huiusque gener fiebat.

Quae Abulfeda ad annum 370 ad Adadeddaulam pertinentia enarrat, omittimus nunc, quia aptiori loco inserenda sunt. Convertamus nos ad annum 371, sub quo continuatio belli fratrum refertur:

Anno 371 Adadeddaula terris Dschardschiana et Tabarestana potitus, inde hostem Cabusum, Vaschmekiri filium, exegit. Nam cum eo Fachreddaula Ali, frater Adadeddaulae, sese coniunxerat; quod quidem factum est eo, quod Adadeddaula a Cabuso, vt fratrem Fachreddaulam sibi traderet, postulauerat, ille autem haud paruerat.

Elmacin, qui, vt iam supra monuimus, aliam belli Buidarum causam commemorauerat, in ratione quoque, qua Adadeddaula illas duas prouincias iuris sui fecerat, referenda, cum Abulfeda non consentit. *Adadeddaula* (ita perhibet ille) *fratri Movaiededdaulae Taiae codicillos, ex quibus Dscharaschianam et Tabarestanam occupare ei licitum erat, misit. Tum Movaiededdaula, vt contra Fachreddaulam pugnaret, excessit; Fachreddaula autem Fanuso a) auxilium tulerat. Multis proeliis commissis, Fanus in fugam coniectus, Movaiededdaula vero Dschardschiana et Tabarestana potitus est.*

Abulfaragius *b*) verbis tantummodo paucis foedus Cabusi cum Fachreddaula contra Adadeddaulam ictum designat. Abulfeda ad annum 373 (vt has res deinceps enarremus) porro refert, illo anno Movaiededdaulam ab Adadeddaula imperium terrae fratris Fachreddaulae adeoque Raiae et Hamadanae accepisse. Sed statim post Movaiededdaulae mortem, quae ad eundem annum a scriptoribus refertur, (interim quoque Adadeddaula obierat et in eius locum filius Samsameddaula successerat) Fachreddaulae, autore Chalifa, impe-

---

a) Elmacin p. 238 mutat nomina. فانوس (ita nomen مهملة vt verbis Grammaticorum vtar, scribitur) pronunciari potest قابوس (Cabus) et قانوس (Fanus): Elmacin effert nomen فَانُوس Nomina quoque وسمكير et وشمكير commutari possunt: ن enim fin. et ر non plane dissimiles litterae sunt. Deguignes p. 408 pronunciat Vaschmakir.

b) Abulfarag. hist. dyn. l. sup. c.

Digitized by Google

rium esse restitutum. Eadem tradit Abulfaragius. Elmacin, qui nusquam, Fachreddaulae ditionem ab Adadeddaula Movaiededdaulae donatam fuisse, memoriae prodidit, illum, mortuo Movaiededdaula, in regnum suum rediisse, non dicere poterat, sed ex illius scriptoris narratione Fachreddaula Dschardschianam, quam Movaiededdaula viuus per procuratorem administrauerat, occupat, ibique rex creatur. Ita secundum Elmacini relationem Fachreddaula, dum Movaiededdaula Dschardschianam regnabat, in suas ciuitates Raiam et Hamadanam redire poterat. Apud Abulfedam vero, qui illum ex suis terris expulsum fuisse, perhibet, quaeritur, vbi ille vsque ad fratris mortem versatus fuisset? Abulfeda tacet. Ommia Iahhia *c*) vero aliique Persici scriptores apud Herbelotum *d*) et Teixeiram *e*) de illa re nos certiores faciunt. Hic scriptor cum Abulfeda, Adadeddaulam ipsum, nec per fratrem Movaiededdaulam Fachreddaulam ex Dschardschiana expulisse, consentit. Sed idem ille scriptor plures res ad bellum vtriusque fratris, quas apud nullum alium scriptorum reperimus, pertinentes, addidit. Caeterum hic Teixeirae relatio satis clara luce caret. Quod praesertim attinet ad Chronologiam, autor saepissime sibimet ipsi repugnat.

---

c) Omm. Iah. p. 74 "Nisapor profectus est (Nisaporem profectus est!) vnde ab Sahabo Ismaele, Hibudae filio, post Moiddaulae mortem euocatus, ann. Heg. 373 rediit, regnoque restitutus, illud 11 annos tenuit."

d) Herbelot. bibl orient. T. III. p. 10 — "ces deux Princes (Fachreddaula et Cabus) avec toutes leurs forces jointes ensemble, ne pouvant se mettre en état de lui resister, furent contraints de s'enfüir à Nischabour, ville du Khorasan, où Timurtasch, qui gouvernoit cette Province au nom de Nouh, Sultan de la dynastie des Samanides, leur donna un azyle assuré."

e) Teixeir. p. 275 "Pero Kabus y Fakorodaule agudados de Nue ben Mansur, boluieron sobre Azududoule y recobrando Gériom lo forçason à reco gerse en una fortaleza, la qual sitiaron, y passados dos meses comencaron los cercados à sentir falta de bastimientos, tunieron inteligencia con un Capitan de los defuera à quien por divero pusieron à sue devocion, acordaron lo que devian hazer, y el tiempo y quando los cercadesres menos lo podian pensar los assaltaron los citiados, y viendo todos huyr al Capitan subornado con sus gentes cada qual hizo lo mismo y an si fueron libres del cerco."

Digitized by Google

§. 28.

Adadeddaula domi.

Postquam Adadeddaulam foras virum fortem atque bellicosum cognouimus, videamus de iis, quae domi gessit.

Scriptores eum principem, qui, litterarum artiumque amans, omnium, qui illis operam nauabant, studium regiis muneribus accendebat *f*) et augebat, vno ore celebrant.

Hinc factum est, ait Abulfeda, *vt ex omnibus regionibus docti ad illum confluerent, et scripta sua ei dedicarent.* Sed ipse quoque litteris excultissimus atque poeta laudatur. Tam Abulfeda, quam Elmacin illius artis poeticae specimen memoriae prodiderunt; quod simul eo memorabile est, quod, vt testatur vterque scriptor, Adadeddaulae, qui in illis versibus nimis arroganter propter suam potentiam sese iactauerat, animi tranquillitatem per caeteros vitae annos eripuerat. Praeterea Adadeddaula a scriptoribus restitutor vrbium Bagdadi et Mauselae, quae valde bello dirutae et vastatae erant, laudatur. Immensas quoque impensas ad praecipua regni oppida, Bagdadum et Schirazam nouis vtilibusque aedificiis amplificandi erogauit. Maxima scripserunt de Adadeddaulae cura, quam in vrbibus ponebat, auctores Persici. Abulfeda nil nisi illum Prophetae vrbem moeniis circumdasse, refert *g*), et Abulfaragius *h*) tantum tradit, illum a. 370 Bagdadum, continuis bellis, quae in vrbe saevierant, dirutam, restituere incepisse. Fora et sacras aedes (ita enarrat Abulfaragius) restituit magnasque summas in sacerdotes, qui templis praeerant, erogauit. Simul quoque fluuios obrutos effodi atque aequari iussit. Idem scriptor mentionem quoque fecit nosocomii, quod Adadense (العضدي) appellabatur, et a. 371, dum varia medicamenta inferebantur, aperiebatur. In occidentali Bagdadi parte exstructum illud fuit. Ex aliorum scriptorum narratione

---

f) cf. Abulfed. p. 552; Abulfarag. hist. dyn. p. 325-329 — chr. syr. p. 205; Teix. p. 283. Herbelot. p. 99.

g) Abulfed. p. 552 et Herbelot "il fit aussi fertifier de bonnes murailles la ville du Prophete, (c'est-à-dire Medine) dont l'encrinte étoit presque'entierement minée." Cf. quoque Omm. Iah. p. 73; Teix. p. 284.

h) Abulfarag. hist. dyn. p. 319.

Digitized by Google

plura nosocomia et templa et hospitia pauperibus aedificari iussit *i*). Quin immo Christianis in ditione sua ecclesias aedificandi, dum ipse iis, sumptibus imparibus, pecuniam contulerit, potestatem dedisse dicitur *k*). Maximum tamen et admirabile opus, quod reliquit Adadeddaula, fuit illa moles, quam incredibilibus impensis circum Alii et Hassaini sepulcra, in colle exstructa, vt ab iis Tigridis inundationes retineret, duci iussit *l*). Sed in Schirazae quoque commodum magnas pecuniae summas contulit. Cum inundationibus fluuii Bendemiri eius nauigatio prohiberetur, ideoque incolis commercium habendi difficultas esset, Adadeddaula altiorem illi fluvio alueum effodi iubebat. Quo facto aquas, quae per campos diffusae erant, in illum coegit atque eo modo nauigationem effecit, dum altis molibus, circum eum exstructis, quominus denuo redundaret, prohibuit *m*). Commemoratur quoque altera vrbs, quam e Schirazae regione Adadeddaula condidisse dicitur. Mox tamen

---

i) cf. Omm. Iah. l. c. et Herbelot. p. 99 "il fit battir dans Bagdet de nouvelles Mosquées, et plusieurs Hospitaux pour les pauvres, pour les malades, et pour les orphelins"; Teixeir. p. 283; cf. quoque Marigny T. IV. p. 82 et quae ille ex suo ingenio adiecit.

k) Teixeir. p. 283 "dio licencia à los Christianos que estaun en sus tierras paraque fabricassen y glesias ayundandoles con parte del gasto à su costa."

l) Herbelot. l. c.

m) Herbelot. l. c. et Omm. Iah. p. 73. Recentiores quoque Periegetes Bendemiri mentionem faciunt cf. e. g. Chardin voy. en Perse T. II. p. 139 et Kinneir, geograph. memoir of the Persien Empire, London 1813, p. 59, vbi legitur: "the river Bund Emeer, by some ancient geographers called the Cyrus, takes its present name from a dyke (in Persian a bund) erected by the celebrated Ameer Azad-a-Doulah Delemi. It flows through the beatiful valley of Merdesht, in wich stand the magnificent ruins of Persepolis, and on entering the rich and productive districts of Kurjan, is divided into nomberless channels, for the purposes of irrigation. The part of the water wich is not expended in the cultivation of the land, runs towards the lake of Baktegan; and before entering it, joins the Shamier, a small stream, wich has its rise in a hot fantain, three miles from the village of Gazian, and previous to its junction with the Bund Emeer, passesthe villages Kuma and Syound." Cf. quoque de fluvio Kur: Viaggi di Pedro della Valle descritti da lui medesimo in Lettere familiari etc. la Persia p. 276 seqq.

Digitized by Google

illa diruta est *n*). Herbelot, in eius loco viculum, cui nomen Souk-al-Emir sit, concpici, refert. Porro Herbelot *o*) aedificii Adadeddaulae, quod ex libro Kaovam al Molk appellat Koubad Faix *c'est-à-dire* (vt Herbeloti verbis vtar) *le dome du distributeur des lumières* mentionem infert. Idem aedificium fuisse videtur, quod Franklin sub nomine *Schàh Cheraùg* vel *king's lamp* i. e. *regis lampas* commemorat. Situm est media in vrbe, (ita enarrat ille) et a Persis maxime colitur, quia fratri cuiusdam Imami eorum mausoleum est. Franklin ex illius loci annalibus, quarum epitomen magna opera sibi comparauerat, aedes illas a nostro Adadeddaula exstructas fuisse coniectat. Epitomen cum nobis communicauit, ex cuius prodigiosa quidem narratione certe cum Franklino, Adadeddaulam illius aedificii autorem fuisse, nobis coniicere licet *p*).

§. 29.

Mors Adadeddaulae.

Anno 372 octauo die mensis Schuali Adadeddaula Fana Chosru, filius Rocneddaulae Hasani, filii Buiae, a morbo comitiali, qui fere continuus erat, mortuus est. Ossa eius, ad Martyreum Alii, filii Abu Thalebi (acceptum habeat eum deus) deportata, ibi sepulta sunt. Durauerat eius imperium per quinque annos, et sex menses, tota autem vita per quadraginta et septem annos. Fertur, cum iam mors adesset, eius linguam haud alium sonum, promisisse, quam verba: quid mihi prosunt nunc mea regna: imperium meum periit!

---

n) Herbelot. et Omm. Iah. l. c. cit.: etiam vrbem ex opposito Schirzad condidit, quae nunc ager est, et imperatoris forum vocatur." Idem testatur quoque Chardin T. 2. p. 205. 4. "elles ajoutent, qu'au tems de Arad-Deulet-Deilemi elle étoit si pleine d'habitans, que la Cour ne trouvant pas de place à se loger, il fit batir une autre ville, vis-à-vis, à quelque distance, qu'il appella Kobad-Kosrou-guirde, c'est-à-dire Assemblée de Kosrou, mais que le peuple nomma Serigue-Elmir, c'est-à-dire: Dépit du Prince; laquelle est ruinée à présent, n'y restant plus qu'un Village."

o) Herbelot. bibl. orient. T. I. p. 100.

p) cf. Observations made on a Tour from Bengal to Persia in the years 1786 — 1787 by William Francklin, p. 78 seqq.

Digitized by Google

Eadem verba refert quoque Elmacin *q*), qui simul carmen Abul Casemi, celeberrimi Veziri Movaiededdaulae, quod Adadeddaula, diem fatalem haud procul abesse, sentiens, perpetuo recitare solebat, memoriae prodiit. Eodem autore Adadeddaulae mors aliquamdiu celata eiusque corpus vsque ad annum 373 in arce imperiali conseruatum est. Tum demum Cufam translatum ibi in martyreo Alii esse conditum. Vt refert Khondemir apud Herbelotum Adadeddaula iam ante mortem illud sepulcrum sibi destinauerat *r*).

Post mortem Adadeddaulae relatam omnes scriptores Panegyricum in illum addunt. Abulfeda appellat eum virum prudentem et sapientem, et bonis moribus auctoritateque pollentem. Elmacin adiicit elogium fortis animi. Abulfaragius denique laudat eum consultum et seuerum, laetis successibus gaudentem, versutum, virtutis amantem, liberalem simulque parcum principem.

---

q) Elmac. hist. Sarac. p. 238.

r) Herbelot. T. I. p. 99 "il ordonna par son testament qu'on l'enterrât auprès du Nagiaf ou sepulcre d'Ali, où il avoit fait batir une mosquée." — Omm. Iah. p. 73 "obiit epilepsia Bagdadi, Ramadano mense anni 372, in templo Ali, imperatoris fidelium, sepultus."

Digitized by Google

SECTIO TERTIA,

res ab Emiris al Omrah ab anno 372 Arabum (Christ. 982) vsque ad annum 447 Arab. (Christ. 1055) siue a morte Adadeddaulae vsque ad Seldschukidarum Bagdadi imperium gestas exponens.

§. 1.

Samsameddaula Emir al Omrah.

Post Adadeddaulae mortem regni primates congregati illius filium Calidschar Marzabanum (كالبجار المرزبان) *Emirum fecerunt. Sacramento ei dicto, cognomen Samsameddaulae* (صمصم الدولة) *accepit.*

Sed Samsameddaula haud solus haeres vasti regni, quod Adadeddaula Emir al Omrah possederat, fuit: nam ei cum fratribus dividendum erat. Pergit igitur Abulfeda:

Cum eius frater Scharfeddaula Schirzik (شرف الدولة شيرزيك) *in Kermana ipsius obitum accepisset, in Persidem profectus, eam regnabat, fratrisque Samsameddaulae Chotbam ibi delebat.*

Autore Abulfaragio *a*) Samsameddaula tum non princeps Persidis fuit, sed eam, simulac Emiri al Omrah potestatem Bagdadi capesserat, duobus suis fratribus, (causa a scriptoribus non additur) quorum Abulfeda haud rationem habet *b*), Abul Hasaino Ahmed

a) Abulfarag. hist. dyn. p. 321.

b) De numero filiorum, quos reliquit Adadeddaula, magna apud scriptores occurrit dissensio. Abulfeda tres tantummodo appellat, Samsameddaulam, Scharfeddaulam et Bahaeddaulam. Elmacin et Abulfaragius his Abul Hasainum et Abi-Taherum Firuscha adiicinut. Hunc Elmacin p. 241 اباطاهر Abulfarag. p. 321 vero ابي طاهر nominat. Herbelot, sibimet ipsi, vt saepe, repugnans T. I. p. 102 quatuor filios enumerat: Samsameddoulat Abu Kaligiar, Abul Hassan Ahmed, Abu Taher Firuzschah, denique Scharfeddoulet Abul Falvares minimum natu (Elmacino autore maximus natu fuit! cf. pag. 240) Bahaeddaulae igitur, qui postea Emir al Omrah factus erat, haud mentionem fecit! — Sed. Tom. III. p. 199, Abulfedam sequens, tres illos tantummodo, et Bahaeddaulam quidem minimum natu appellat. Marigny T. IV. p. 85 in adnotione monet, ex nonnullis scriptoribus Adadeddaulam sex filios reliquisse, sed ex quibus autoribus?

Digitized by Google

(ابو الحسين احمد) et Abi Tahero Firuzſcha (ابي طاهر فيروزشاة) cedebat. Alter eorum frater vero Scharfeddaula, quem pater iam ante mortem ad Kermanam *c*) obſidendam miſerat, inde profectus Schirazam praeoccupauerat. Sed eo autore Schiraza ſola, nec tota Perſis, vt vult Abulfeda, a Scharfeddaula regnabatur. Elmacin *d*) quoque Scharfeddaulae imperium Perſidis in vrbem Schirazam ſolam reducit, dum, caeteras illius terrae vrbes Abul Haſaino Ahmed (Abi Taherum Firuzſcha ille ſcriptor ignorat) ſubiectas fuiſſe, perhibet. Ex eodem autore apparet, Abul Haſanum Ahmed in regenda Perſide haudquaquam a fratre Scharfeddaula Schirazae pependiſſe. Nam cum Scharfeddaula Bagdadum proficiſci pararet, a fratre Ahmedo auxilium, quod ei inſuper recuſabat, petebat. Nihilominus tamen, expeditione contra Bagdadum ſuſcepta, inualidum fratrem imperio depulit; qui quidem breui tempore, quo regnabat (a. 372 — 376), a. 374 quendam Curdum Badum (باد), qui, Mauſela potitus, in dies creſcente potentia, Bagdado occupata Dailomitas expellere geſtiebat, proelio vicit, et Mauſelam ipſam expugnauit *e*). Porro, vt enarrat Abulfeda *f*), a. 375 contra Caramitas, qui eo anno Cufam occupatam vaſtauerant et diripuerant, exercitum (ipſe non dux fuit) miſit. Caramitis, qui magnam hominum iacturam fecerant, fugatis, hominibus in regione Cufam circumiecta, pauor iſtorum paululum diminutus eſt.

§. 2.

Scharfeddaula, Bagdado occupata, fratrem Samſameddaulam capit.

Anno 376, pergit noſter, *Scharfeddaula Schirzik, Ahvaza Vaſetam exceſſit eamque cepit. Suadebant igitur amici Samſameddaulae, vt Mauſelam vel in alium locum ſeſe conferret. Samſameddaula vero conſi-*

---

c) Abulfarag. hiſt. dyn. p. 320.

d) Elmac. hiſt. Sarac. p. 240, vbi de Scharfeddaula legitur: وكان بيده اصفهان والري وشيراز من بلاد الديلم h. e. in eius manu erat Isfahan, Rai et Schiraz a terra Dailomitica. De Abul Haſano Ahmed autem dicit: وكان بيده بلاد فارس h. e. erant in eius manu vrbes Perſidis.

e) Abulfarag. hiſt. dyn. p. 321.

f) Abulfed. p. 560.

Digitized by Google

filio aures non praebebat, sed, postquam a fratre incolumitatem impetraverat, cum exercitus ducibus ad eum equitabat. Scharfeddaula benigne quidem eum excipiebat, et blanditiis mulcebat; sed cum ille ab eo discedere vellet, eum comprehendebat. Scharfeddaula, fratrem secum trahens, castra mouebat, donec mense Ramadano Bagdadum perueniebat. Samsameddaulae Emiratus Bagdadi per tres annos durauerat. Tum Scharfeddaula in Persidis arcem quandam transportatum in carcere includi iussit.

De tempore, quo Samsameddaula imperio se abdicare cogebatur, scriptores dissentiunt. Abulfeda, vt vidimus, abdicationem ad annum 376 refert, quocum Abulfaragio in Chronico Syriaco *g*) (vbi autem ratio abdicationis plane aliter, quam apud alios scriptores legitur) conspirat. In compendio tamen illius operis, in historia dynastiarum *h*), Samsameddaulam a. 377 demum potestate expulsum fuisse, refert, dum rationem, qua abdicatio fiebat, eandem, quam Abulfeda, appellat. Vt computat Elmacin *i*), Scharfeddaula, iam anno 375 Bagdadum profectus, Samsameddaulam cepit. Sed illa de Samsameddaulae abdicationis tempore scriptorum dissensio ab incerta temporis, quo Scharfeddaula Bagdadum intrauerat, definitione profiscitur. Elmacino autore, qui hic quaedam, quae apud nullum alium scriptorem leguntur, habet, Scharfeddaula ante Bagdadum introitum contra fratrem Samsameddaulam pugnauit eumque cepit; quod quidem sub finem anni 375 factum fuisse verisimile est, dum autor incerto modo annum 375 totum appellat. Anno 376, cuius initii Elmacin haud mentionem habet, vrbem intrauit, et a. 377 vna cum solitis insigniis a Chalifa Emiri al Omrah potestatem accepit. Eo modo diuersos annos 375, 376 et 377 conciliare tentaui. Herbeloti solius enarratio cum aliis scriptoribus haud conciliari potest. Eo enim autore *k*) secundum Khondemirum et

g) Bar Hebraei chron. Syriac. p. 206.

h) hist. dyn. pag. 321.

i) Elmacin. hist. Sarac. p. 241.

k) Herbelot. Tom. III. p. 247 "L'an 377, Scharfaldoulat commença la guerre contre son frère Samsamaldoulat, qui avoit eu de son père pour partage la Province dite Ahvaz et l'Iraque Arabique, et se rendit Maître, dans la même année, de l'importante Ville de Bassora, qui étoit la Capitale de tout ce Pays-là. — L'an 378, après avoir

Digitized by Google

Ben Schonah, Scharfeddaula a. 378 demum in vrbem introit, dum annum 377 in capienda Ahvaza et Iraca Arabica, quam Samsameddaula a patre acceperat, conterit. Idem tradit quoque Marigny *l*). Ommia Iahhia cum Abulfeda consentit.

Ratio, qua Samsameddaula a Scharfeddaula imperio depellebatur, a scriptoribus vario modo describitur. Elmacini narrationem, quae plane diuersa ab illa Abulfedae est, hic interponere iuuat *m*).

Scharfeddaula expeditionem bellicam contra Samsameddaulam suscepit, et proelio commisso eum in vincula dari iussit. Tum Iracam inuasit, et Ahvaza, Basra et Vaseta capta, eius potentia opibus hominibusque creuit. Hinc ad Taiam Iillah, vt ab eo trabeam et codicillos potestatis, Emiri al Omrah peteret, misit, Chalifa quidem adnuit, sed simul, vt sibi fratrem Samsameddaulam, ab eo captum, traderet, eum rogauit. Reuera Scharfeddaula fratri libertatem dabat, postquam pax ea conditione, vt Scharfeddaulae nomen primum in publicis precibus nuncuparetur, nec alter in alterius ditionem transgrederetur, inter eos conuenerat. Iureiurando dato acceptoque, Samsameddaula ad Scharfeddaulam, Vasetae versatum, sese contulit. Scharfeddaula fratrem in tentorium, velis remotis, induci iussit, simulque custodes ad ipsum eiusque opes seruandas ei praefecit. Tum Scharfeddaula, castris Bagdadum versus motis, mense Ramadano, viginti millibus Dailomitarum et tribus millibus seruorum Turcicorum stipatus, illam vrbem introiuit. Imperio ibi stabilito, fratrem Samsameddaulam in arcem Persicam deductum, ibi includi iussit. Spatium temporis, quo Samsameddaula in Iraca regnauerat, tres anni et quatuor menses fuere.

Multo longius recedit Bar Hebraeus ab Abulfeda, dum scribit: *n*)

Dum Chalifa Taia in conuentu quodam in solio sedebat, praefectus Samsameddaula (ܫܡܫܡܕܘܠܐ), *vt eum salutaret, ingressus est. Terram*

rédnit ces Provinces à son obéïssance, il tourna du côté de Bagdet, ou Samsamaldoulat possédoit la charge d'Emir al Omera ou de Lieutenant-Général du Khalife. Celuy-cy ne se trouvant pas assez fort pour résister à la puissance de son frère âiné, prit le party de l'aller trouver et d'implorer sa clémence."

l) Marigny l'histoire des Arabes T. IV, p. 88.

m) Elmac. p. 240 et 241.

n) Bar Hebr. chron. Syriac. pag. 206.

Digitized by Google

oſculatus a dextra ſolii ſe ſtitit. Omnes proceres ingredientes idem faciebant. Poetae quoque intrabant, et magis, ac caeteros proceres, Samſameddaulam carminibus celebrabant. Cum illi de hac re ſuccenſi eſſent, quidam eorum, cui nomen Scharfeddaulae (هند الدولة) *erat, ſeditione occulta cum caeteris conflata, Samſameddaulam clam comprehenſum in quandam Perſidis vrbem mittebat, vbi eum obcaecabat.*

Hanc relationem, quam Abulfaragius in Chronico Syriaco de Samſameddaulae abdicatione tradidit, ipſe in illius operis compendio cum alia veriſimiliore, quae fere cum illo, ab Abulfeda narrato, conſentit, commutauit *o*). Si caeterum a ratione, qua accurate diligenterque narratur, ad fidem narrationis concludere nobis licet, Elmacini enarratio praeferenda mihi eſſe videtur. Relationis, quam Herbelot dedit, iam partem commemorauimus. Eo autore Scharfeddaula ante Bagdadum introitum fratrem in Perſidem transportari iuſſerat *p*). Apud Ommiam Iahhiam *q*) illa arx Perſica, ex latina verſione, Kejuſal appellatur. Sed Scharfeddaula quoque Emiri al Omrah honore haud diu gauiſus eſt. Reuertamur ad noſtrum:

§. 3.

Anno 379 Scharfeddaula Mohammedem, Schirazenſem, Farraſchum ſeu cubicularium, vt fratrem Samſameddaulam Marzabanum excaecaret, ſubornauit.

Autore Abulfaragio *r*), Scharfeddaulae ipſius amici, vt fratri, priusquam ipſe obiret, vitam, vel certe regnandi facultatem oculis obcaecatis eriperet, conſilium dabant, dum Samſameddaulam, ſi Emiro al Omrah ſuperſtes eſſet, eius poteſtatem recipere tentaturum eſſe credebant. At nonne Samſameddaula, in Perſica arce incluſus, quominus conſilium illud perficeret, ſatis prohibitus erat? Secundum Abulfaragium vero in manibus Scharfeddaulae manſit, donec ille diem ſupremum haud longe abeſſe ſentiebat. Tum demum vna cum fratre Abu Tahero in Perſicam arcem deductus eſt. Ommia Iahhia *s*), Scharfeddaulam fratrem ſtatim obcaecatum in Per-

o) Abulfarag. hiſt. dyn. p. 321.
p) Herbelot. l. c.
q) Omm. Iah. p. 75.
r) Abulfarag. hiſt. dyn. p. 322.
s) Omm. Iah. l. c.

Digitized by Google

ſidem miſiſſe, refert. Quamuis ex Abulfedae narratione Samſameddaula integris oculis in Perſidem transportatus, et poſtea demum, cum frater Bagdadi morbo oppreſſus eſſet, illis priuatus erat, ab eo tamen obcaecatio haud ex ſola crudelitate, ſed imperii cura fiebat. Sed Scharfeddaula, antequam crudelis iuſſus perfectus erat, obiit. Nam, pergit noſter:

Mohammed poſt Scharfeddaulae mortem ad arcem, in qua Samſameddaula incluſus erat, conuerſus, eum obcaecauit.

§. 4.

Scharfeddaulae mors.

Eodem anno, initio ſecundi Dſchamadi, Scharfeddaula Abul-Fauares Schirzik, Adadeddaulae filius, ex hydrope mortuus eſt. In Alii, filii Abu Taheri, martyrium deportatus, ibi ſepultus eſt. Emiratus eius in Iraca durauerat duos annos et octo menſes, et viginti et octo annos atque quinque menſes vixerat t).

Accuratiſſime ſcriptores in definiendo tempore conſentiunt. Secundum Herbelotum *u*) tamen Scharfeddaula vnum tantummodo annum regnabat, quia eo autore a. 378 demum Bagdadum veniebta.

§. 5.

Bahaeddaula Emir al Omrah.

Poſt Scharfeddaulae obitum eius filius Bahaeddaula Abu Naſer (بها الدولة ابو نصر), (eius nomen appellatur Chaschad (خشاذ) *v*) *Adadeddaulae filius, in imperio ſucceſſit.*

In hiſtoria huius Emiri al Omrah tot diſſenſiones atque repugnantiae apud ſcriptores occurrunt, vt vix ex difficultatibus me expediam. Vt enarrat Abulfaragius *x*), Scharfeddaulae filius quoque fuit, quem tamen cum opibus, armis et magna Turcarum turma

t) cf. Elmac. p. 241 Abulfarag. hiſt. dyn. l. c. Deguignes T. I. P. I. p. 407.

u) Herbelot. hiſt. orient. T. III. p. 247 in fine.

v) Herbelot. T. I. p. 328 "ſon nom Perſien étoit Khosrou Firuz."

x) Abulfarag. hiſt. dyn. pag. 322. At quomodo Scharfeddaula, qui iam vigeſimo et octauo vitae anno mortuus erat, tam adultum filium, qualis ille describitur, habere poterat? Mihi certe hoc non liquet. Legas totum locum apud Abulfaragium, nec invenies bonum contextum.

Digitized by Google

in Perſidem miſerat. Ad eum (nomen ei erat Abu Alii) patruus, poſtquam Emir al Omrah factus fuerat, miſit, dum blanditiis promiſſisque eum mulſit. Cum autem ad eum veniret, comprehenſum interfici iubebat. Ita Abulfaragius in hiſt. dyn. In chron. Syriaco y) vero idem ſcriptor nomen *Abu Naſer Bahaeddaula* diſſociat, ita vt Abu Naſer et Bahaeddaula duo diuerſi homines ſint. Abu Naſer enim fuit ſummus exercitus Scharfeddaulae imperator, qui, hoc defuncto, in Emiri al Omrah locum ſucceſſit (a. 379). Tum autem, Abu Nasro capto (a. 380), Emir Bahaeddaula pro eo ſubſtitutus eſt. Vtraque relatio proficiſcitur ab erroribus et nominum confuſione, quae ex narratione, ab Herbeloto de Bahaeddaulae bello, contra Samſameddaulam elapſum geſto, lata, apparere videtur. Cum Abulfeda de hoc fratrum bello, ſicut de Samſameddaulae effugio nihil referat, quamuis, dum illius mortem commemorat, eius imperii Perſidis quoque mentionem habet z), et caeteri ſcriptores rationem tantummodo, qua Samſameddaula e carcere euaſerit, enarrent, bellum vero, quod ei contra Bahaeddaulam gerendum erat, omittant, enarrationem de hac re ex Herbeloto ſecundum Khondemirum et Lebtarikh hic inſerere atque maioris perſpicuitatis cauſa eius verba ipſa repetere mihi liceat. Quod tamen Abulfaragius in hiſt. dynaſt. et Elmacin, ab aliis ſcriptoribus diſcrepantes, de Samſameddaulae effugii ratione dixerunt, praemittemus.

---

y) Bar Hebraei chron. Syriac. p. 206.

z) cf. noſtrum ad ann. 388, vbi obſcuris verbis ita enarrat: "eo anno deceſſit Samſameddaula, quod Dailomitae contra eum ſurrexerant. Triginta et quinque annos atque ſeptem menſes natus, nouem annos et octo dies in Perſide regnauerat." Abulfeda addit: "adnotat Cadi Schahabed-din, Abildami filius, illum Samſameddaulam, e carcere elapſum, a. 380 rerum potitum, ab eo inde tempore oculis priuatum fuiſſe. Manſit in regno et fiebat, quod ſupra memorauimus, donec eo anno, dum caecus erat, interficiebatur." At neque ad annum 380, neque alio loco aliquid de Samſameddaulae fatis legitur. Reiskius igitur (in adnot. hiſt. p. 788), codicem Leidanum, quem interpretabatur, non integrum fuiſſe, coniectauit. Fortaſſe autem verba illa: واستمر في الملك وكان منه ما تقدّم citata ſunt ex Schahabeddino, quem autorem noſter hic fontem indicat.

Digitized by Google

Vt perhibet Abulfaragius *a*), captorum fratrum custodes, simulac Scharfeddaulae mortem acceperant, illos liberabant, et quidem, vt verba enarrationis docere videntur, nescio et inuito Bahaeddaula. Fratres, e carcere emissi, Schirazam sese contulere, vbi magna Dailomitarum turba, circum caecum Samsameddaulam congregata, ei Persidis imperium armis reconciliabat. Ex Elmacini *b*) vero narratione patet, vt bellum inter Samsameddaulam et Bahaeddaulam haud fieri posset: illo enim autore Bahaeddaula, simulac Emir al Omrah factus fuerat, capto illi fratri non solum libertatem, sed etiam Schirazam et Ardschanam vna cum ditionibus ad eas pertinentibus dedit; quas quidem regiones cum fratre Abu Tahero, qui tamen mox vitam cum morte commutabat, communi imperio tenuit. Adiicit tamen Elmacin, illum sub specie tantummodo regnasse, dum quidam, Fuladi (فولاذ) nomine, qui simul cum eo, vt narrat Abulfaragius, in arce Persica inclusus fuerat, ipsius rebus praefuisset. Herbelot plane discrepat ab Elmacino. *Samsamaedoulat, qui s'étoit sauvé de sa prison, ayant mis sur pied une armée, vint l'attaquer et lui livra plusieurs combats, qui l'obligerent à la fin d'entendre à sa paix, qui se fit entre eux avec les conditions suivantes. La Province de Fars, qui est la Perse proprement dire, avec celle d'Aragian, demeura en propre à Samsamaldoulat, et celle de Khouzistan, qui est la Susiane, avec l'Iraque Arabique ou Chaldée, de laquelle Bagdet étoit la Capitale, resterent avec la charge et dignité d'Emir al Omrah à Bahaaldoulat.* Autore Teixeira Samsameddaula denuo rerum Bagdadi potitus, Bahaeddaulam imperii socium fecerat *d*): *Muriendose Xerfa* (Scharfeddaula) *en el anno de la Hixara* 379 *Xamsdaule*, o, *Abul Ganiar Marsabane su hermano que en la prision estava* (quomodo captus fuisset, nusquam legitur) *fue sacado della y puesto en su lugar: tomò ceste por accomparado on su gouvierno à Bahaodaule su hermano menor.* Sed hoc non verisimile est, nec vllo aliorum scriptorum testimonio comprobatur. Teixeira hic haud ex limpido Mirkhondii fonte hausisse videtur. Hoc quidem

a) Abulfarag. hist. dyn. l. c.

b) Elmac. p. 241.

c) Herbelot. bibl. orient. T. III. p. 199 cf. c. T. I. p. 328.

d) Teixeir. p. 284.

Digitized by Google

certum est, vt fratrum consensus hac re mox interrumperetur: *toutes ces choses s'étoient passées depuis l'an 372 de l'Hegire, auquel Adhadhaldoulat étoit mort, jusqu'en l'an 383, que le fix d'Azzaldoulat Bakhtiar qui avoient été enfermés, après la mort de leur père, par Adhadhaldoulat se sauverent de leur prison, et se mirent en campagne contre Samsamaldoulat, qu'ils prétendoient avoir usurpé des Etats qui leur appartenoient.* Elmacin *e*) duos tantummodo filios Azeddaulae, qui ab Adaddeddaula capti erant, commemorat, Abu Nasrum et Abul Casemum, qui eo autore custodibus corruptis, elapsi magnam contraxerunt exercitum, quocum contra Samsameddaulam profecti sunt. *Mais ces fix princes ne furent pas heureux dans leur entreprise. Car Abou Ali, fils d'Ostad Hormuz, Général de Samsamaldoulat, les défit dans une rencontre qu'il eut avec eux et les fit tous fix prisonniers. Ce Sultan ayant entre ses mains les fix prisonniers qui son Général lui avoit envoyez, il fit mourir deux et envoya les quatre autres dans un chateau, où il les fit garder très étroitement. Mais cette exécution causa la rupture de la paix qui avoit été conclue entre les deux Frères; desorte que Abou Ali, Général de Samsamaldoulat l'ainé, marcha auec une puissante armée contre Bahaaldoulat le cadet, et il remporta de si grands avantages sur lui, qu'il lui laissa peu d'espérance de conserver ses Etats, lorsque l'on apprit la nouvelle que Samsamaldoulat avait été tué par un de ses quatre frères prisonniers, qui avoit été tiré de prison par la Milice mutinée, faute de paye. Ce fils d'Azzaldoulat Bakhtiar portoit le nom d'Abou Nasser, et fit son coup à une lieue de la Ville de Schiraz, l'an 388 de l'Hegire, après que Samsamaldoulat eut regné neuf ans et huit mois en Perse.* Teixeira *f*) hanc quoque rem multo aliter enarrat. Cum inter duos fratres, (ita refert ille) qui, vt supra commemorauit, coniunctis viribus Emiri al Omrah honore functi fuerant, inimicitia intercederet, Samsameddaula Abu Alium (quem Teixeira Boaly appellat) cum exercitu contra Bahaeddaulam mittebat. Iam Bahaeddaulae exercitus paene confectus erat, cum nuncius, milites, seditione de recusato stipendio contra Samsameddaulam conflata, vt vindictam ab eo sumerent, filios Bochteiari, in carcere inclusos, liberasse, ad eum perueniret. Tum

e) Elmac. hist. Sarac. p. 255 et 256.

f) Teikeir l. c.

Digitized by Google

milites vna cum e carcere emissis Schirazam versus, in quam vrbem Samsameddaula confugerat, (*illegatosele luego mucha mas gente dieron un assalto en Xyraz, Xamsdaule que dentro estava se huyo* etc. ex quo loco apparet, Samsameddaulam regiam sedem habuisse Bagdadi) profectos, illum duos parasangas ab vrbe comprehensum et in eam reductum vna cum matre interfecisse. Abu Ali, de sui principis morte certior factus, officia offerebat Bahaeddaulae, qui eum lubentissime excipiebat. Sed haec refert Herbelot tali modo g): *Cette mort (Samsameddaulae) fit, qu'Abu Ali, Général des troupes de Samsameddoulat, prit son parti, et joignit à ses troupes les depris de celles de son ancien maitre. Le Sultan Bahaeddoulat fortifié par cette jonction, rentra dans l'Iraque Arabique qui lui avoit été enlevée: mais Abu Nasser, cependant, après avois fait perir Samsameddoulat, s'étoit rendu maitre de la province Fars, ou de Perse, et s'y maintenoit avec ses autres frères.* Hic est fortasse ille Abu Nasser, quem, vt iam supra diximus, Bar Hebraeus Emirum al Omrah appellat, adeoque eius imperium Schirazae cum Emiratu Bagdadi confudit. Conjectura comprobari videtur hisce: *Bahaeddoulat se trouvant en main des forces considerables, voulut venger la mort de son frère et envoya Abu Ali avec une puissante armée contre Abu Nasser.* Nonne liceat, de Abu Alio cogitare, quem Abulfaragius filium Scharfeddaulae appellat, et quoque in Persidem missum fuisse, refert? Sed coniicio tantum. *Ce Général eut bon marché de ses ennemis, dont les troupes n'étoient commandées que par de jeunes Princes: car il les fit tous prisonniers de guerre, à la reserve d'Abu Nasser, qui eut assez de bon heur, pour se sauver. Cependant quoyque ce Prince ne tombat pas entre les mains de son ennemi il lui en coûta neanmoins la perte de ses Etats, et la vie de ses frères. Bahaeddoulat entra donc triumphant dans la ville de Schiraz, capitale de la Perse, et resolut en même tems de faire poursuivre Abu Nasser par un autre de ses Generaux nommé Muffik. Ce Prince s'étoit enfermé dans Gireft ou Sireft, ville de la province de Kerman: mais dèslors qu'il en vit approcher Muffik, il ne s'y crut plus en sûreté, et s'enfuit dans la montagne. Cet fut-là qu'il trouva un ennemi encore plus dangereux que celui qui le poursuivit: car un de ses domestiques, qui avoit reçu autrefois quelque mécontentement de luy, luy ôta la vie, et*

g) Herbelot. bibl. orient. T. I. p. 328.

Digitized by Google

porta sa tête à Mussik. Ainsi mourut ce Prince, laissant la paisible possession de tous ses Etats à Bahaeddoulat son parent, qui en joüit jusqu'en l'an de l'Hegire 403 *de I. C.* 1012. Nonne forte idem Abu Nasser sit, cui, vt Abulfaragius monet, capto, a. 380 Bahaeddaula in imperio succedebat?

Post hanc longam ab Abulfeda digressionem, quae tamen perspicuitatis et claritatis causa mihi facienda erat, ad illum reuertamur et videamus de caeteris, quae de Bahaeddaula enarrat:

§. 6.

Dissidia Bagdadi.

Anno 379 *simultates inter Turcas et Dailomitas fiebant, et per quinque dies caedes perpetrabantur. Bahaeddaula mansit in palatio, et homines, qui pacem restituerent, emisit. Sed frustra. Dissidia inter illos durabant duodecim dies. Tum Bahaeddaula ad partes Turcarum transiit, quo facto Dailomitae, nimis inualidi, pacem inire coacti sunt. Ab eo inde tempore Turcarum potentia aucta, Dailomitarum vero diminuta est.*

Hunc tumultum Bagdadi nullus alius scriptor retulit, sed de sequente re plures scripserunt:

§. 7.

Hamdanidarum Mauselam reditus.

Abu Taher Ibrahim et Abu Abdalla Hosain, Nasereddaulae filii, apud Scharfeddaulam Bagdadi stipendia meruerant. Post eius mortem, cum Bahaeddaula imperium accepisset, ab eo veniam, vt Mauselam redirent, petiere: quae quidem a Bahaeddaula iis tribuebantur. Quamuis ab vrbis praefecto iis resistebatur, tamen ciuium auxilio, Mausela potiebantur, vbi, illo cum exercitu, qui, vt eos expelleret, missus fuerat, vsque ad Bagdadum profligato, imperium stabiliebant.

Idem refert quoque Abulfaragius *h*) paucis quidem verbis, sed ab Abulfeda in enarrandis Mauselae fatis valde discrepans. Nam Abulfeda autore Bad, Daiar Becri princeps, qui, vt vult Abulfaragius, iam sub Scharfeddaula Mauselam occupauerat, imperante Bahaeddaula demum, cum Hamdanidae iam illa vrbe potiti fuissent, iis Mauselam eripere studebat; sed expeditio vitam ei abstulit. At-

h) Abulfarag. hist. dyn. p. 322.

Digitized by Google

tamen Hamdanidae, vt narrat Abulfeda, iam sequente anno ab Oicalitis, qui ab eo inde tempore imperium Mauselae tenebant, expulsi sunt.

Tandem aliquando Chalifae, qui sub Emirorum al Omrah imperio raro, nisi cui munus ipsi fatale, ridiculis adhibitis caeremoniis, committit, vel ab eo, vix creato, depellitur imperio, commemoratur, mentio habenda est. Abulfeda de Taiae abdicatione haec refert:

§. 8.

Taiae lillah abdicatio.

Anno 381 *Bahaeddaula Taiam lillah, quia eius diuitiis inhiabat, comprehendebat. Cum Bahaeddaula id pararet, a Taia, vt foedus cum eo renouaret, veniam petiit. Taia sedebat in solio. Dailomita quidam ingressus, se Chalifae manus osculaturum esse, simulauit, adeoque eum e solio detraxit. Chalifa exclamauit:* sumus de Deo, et ad Deum reuertemur. *Taia transportatus est ad aedes Bahaeddaulae, qui homines testes illius abdicationis aduocabat.*

Ita tradit quoque Elmacin *i*) et Abulfaragio autore *k*), Taia abdicationem nomine subscripto confirmare coactus est. *Chalifatus septemdecim annos, octo menses, et aliquot dies durauerat l*). Postquam Cader imperium susceperat, Taia ad eum transferebatur et in ipsius domo, donec nocte diei festi Fetri obibat, manebat. Elmacin, eum in carcere mortuum esse, refert. Consentit cum eo Herbelot ex Khondemiro *m*). Renaudot. Bahaeddaulam Chalifam imperio depulisse, quod quendam familiarissimorum amicorum in vincula dari iussisset, perhibet *n*).

---

i) Elmacin. hist. Sarac. p. 243.

k) Bar Hebraei chron. syriac. p. 205; hist. dyn. p. 324.

l) Elmac. septemdecim annos, nouem menses et octo dies; — Teix. p. 286: septendecim annos, et duos menses; Deguignes p. 330: septemdecim annos, nouem menses et sex dies.

m) Herbelot. T. III. p. 473.

n) Renaudot. hist. Patr. p. 385 et 386.

Digitized by Google

§. 9.

Cader billah Chalifa

Abul Abbas Ahmed, filius Emiri Ishaki (ابو العباس احمد بن الامير اسحق), *filii Moctaderi, filii Matadedi, vigesimus et quintus Abbasidarum fuit. Cum in Batiha i. e. in lacubus, vt supra memorauimus, versaretur, Bahaeddaula sibi familiarissimos, vt eum aduocarent, mittebat. Propius eo Bagdadum accedente, Bahaeddaula et regni proceres, vt eum exciperent, excessere. Cader* (قادر) *duodecimo die mensis Ramadani in Chalifarum aedes introibat, quo facto sacramentum ei dicebant; tredecimo die mensis Ramadani preces ei factae sunt.*

Abulfaragius *o*), Caderum forte, cum legati Bahaeddaulae ad eum venirent, somnium, quod antecedente nocte Chalifatum ei ostendisset, hospiti narrasse, refert; cuius quidem somnii ratio, qua ille in Batiham venerat, causa exstare poterat. Herbelot *p*) illud somnium memoriae prodidit, et Marigny id descripsit.

Quamuis nouus Chalifa, vt eius antecessor, connubio cum filia Emiri al Omrah eius gratiam sibi conciliare studebat *q*), tamen ex huius historia apparet, vt minus, quam Chalifae ante eum, ab illius arbitrio penderet; cuius quidem diminutae seruitutis causa forte fuit, quod Bahaeddaula propter bella ei contra suos fratres gerenda, quae iam in tempus, quo Cader regnabat, incidunt, saepissime Bagdedo abesse coactus erat. Caeterum animaduertendum est, Emiri al Omrah potestatem iam nunc delabi. Exemplum delapsae illius autoritatis refert Abulfeda, dum pergit:

§. 10.

Anno 382 exercitus contra Bahaeddaulam seditionem fecit, quod Ebn Moallam (ابن المعلم) *totum regnum imperabat. Bahaeddaula igitur illum comprehensum militibus tradebat, a quibus interficiebatur.*

Admirandum est, vt, turbulentis illis temporibus, litterae tamen Bagdadi florerent. Abulfeda certe magnum doctorum, nume-

---

o) Abulfarag. hist. dyn. p. 322.

p) Herbelot. bibl. orient. sub titulo Cader.

q) Elmac. p. 254 cf. c. Omm. Iah. vbi plane aliud inuenies "Sultani Mahmudis, cum quo pacem fecit, filium vxorem duxit." De Mahmudo illo v. Teix. p. 299 sqq.

Digitized by Google

rum appellat, inter quos magnus Fachreddaulae Vezirus, praesertim ob bibliothecam eximiam celeberrimus, excellebat. Ille fuit quoque, qui maxime, vt Fachreddaula post fratris Movaiededdaulae obitum in suas terras rediret, pugnauerat; quo facto sub illius principis vmbra vsque ad annum 385 litteris operam nauabat. Duobus annis post Abul Casemi mortem praeterlapsis, Fachreddaula ipse in arce Tabarak obiit *r*), dum ei filius Madschdeddaula (مجد الدولة) Abu Taleb Rastam (ابا طالب رستم) successit; pro quo, quatuor annos demum nato, mater imperio praeerat *s*). Praeterea Abulfeda vsque ad annum 394 nihil ad nos pertinens refert, nisi bellum, cui Bahaeddaula cum Oicalita Carvascho implicitus erat, in quo victoria primum penes Oicalitam, deinde vero penes Bahaeddaulam erat (a. 392) *t*) Anno 394 noster exemplum auctae Chalifae auctoritatis et aliud non in honorem Caderi animi enarrat.

§. 11.

Eo anno Bahaeddaula Scharifo Abu Ahmedi Musufio, patri Scharifi Radii, munus Nakibi u), quod antea Alidis per Iracam fuerat, commisit, simulque eum supremum iudicem fecit. Filius Schidani codicillos ei expediuit et titulum Dul Manakeb (ذا المناقب) *indidit v). Sed Chalifa supremum iudicem eum eligi noluit.*

Num Taia recusationem talem sine fraude audere potuisset?

---

r) cf. Abulfed. pag. 598; Elmac. p. 255; Abulfarag. hist. dyn. p. 333. De ratione mortis v. praesertim Teixeiram p. 285: "hallandose en el anno de 378 (387?) en Tabarak fortaleza suya, estando comiendo se metio desordenadamente en vaca assada, y se harto sobre ella de vuas, dedonde se le causo un tan terrible dolor de estomago que en pocas oras acabó, dexando muy poco sentimiento en su muerte por las tiranyas que en su vida havia vzado." —

s) cf. Abulfed. ad ann. 392.

t) cf. Abulfed. 387 p. 598 c. p. 616 ad ann. 398. Fuse de Madschdeddaula narrat Teixeira p. 287 seqq.

u) v. Reisk. adnot. h. l. p. 790 de illo munere et Ricaut hist. Imp. Ottom. II. 6. p. 274.

v) v. Reisk. not. l. ad h. l. qui illud cognomen ex Merzukio ita explicat, vt *virtutibus praeditum* significet. Sed fortasse est ذا المناقب *possessor muneris Nakibi*, ita vt noster respiciat ad illud munus.

N

Digitized by Google

Eodem anno x) Cader ingrati animi ignominiam sibi contraxit, dum Batihae principem, suum hospitem quondam, qui, a perfido Veziro expulsus, regnum suum relinquere coactus erat, ne Bagdadi quidem excepit. Multo aliter egit in eadem re Bahaeddaula. Nam Mohaddebeddaulam, dum Vezirus iste a Batiha Basram versus profectus erat, nec Abul Abbas, Vazeli filius, quem vicarium in Batiha reliquerat, munus tueri poterat, per Emirum Iraki Amid-al-Dschoiuschum (عميد الجيوش) in Batiham reduxit; pro qua opera ille ei in singulum annum quinquagies mille denarios conferre obstrictus erat. Haud ita multo post Abul Abbas occisus est, vt enarrat noster:

§. 12.

Anno 397 Bahaeddaulae cum Ebn Vaselo intercedebant simultates, quarum exitus erat, vt hic Basram fugere cogeretur. Sed inde quoque fugere coactus et captus ad Bahaeddaulam abductus est. Bahaeddaula vero illum, priusquam ad eum veniret, interfici iussit. Decisum caput in Chuzistanam ei missum est. Vasetae enim decimo die secundi mensis eum interfecerant.

Ex hac igitur re forte fortuna, Emirum al Omrah sedem Bagdado in Chuzistanam transtulisse, comperimus. Clarius, Bahaeddaulam ab vrbe abfuisse, ex eo patet, quod Abulfeda ad annum 401 (nam vsque ad hunc annum nil memoria dignum reperio) cum nobis communicauit.

§. 13.

Anno 401 Amid-al-Dschoiusch, filius Istadi Hormozi (ابن استاذ هرمز), *qui nomine Bahaeddaulae Emir erat, mortuus est. Cum Bagdadi res turbidae essent, ille, a Bahaeddaula in vrbem missus, pace restituta, seditiosos sedabat. Post illum (quem Bahaeddaula breui tempore ante eius mortem contra Carvaschum, principem Oicalitarum Mauselae, qui pro Alidis, Aegypto dominantibus, et praesertim pro Hakemo vota nuncupare iusserat y), vt eum castigaret, miserat) Bahaeddaula Fachr-al-Malk Abu Galebum* (فخر الملك ابا غلب) *Bagdado praefecit.*

---

x) v. Abulfed. p. 610 et 612.

y) v. Abulfed. T. III. p. 6; Bar Hebr. p. 216; Elmac. p. 257.

Digitized by Google

§. 14.

Bahaeddaulae mors.

Anno 403 *decimo die secundi Dschamadi Bahaeddaula Abu Nasr Chaschad, filius Adadeddaulae, Buida, ex eodem morbo, ex quo eius pater mortuus erat, epilepsia nempe, obiit. Mortuus est Ardschanae, et Iracae imperium tenuit. Vixerat quadraginta et duos annos, et nouem menses, regnauerat vero viginti et quatuor annos et sex menses z).*

Ommia Iahhia eum anno 404, postquam viginti et quatuor annos cum sex mensibus regnasset, obiisse, contendit *a)*. Teixeira autore quadraginta et duos annos natus, postquam viginti et quatuor annos regnauerat, decessit *b)*.

§. 15.

Soltaneddaula Emir al Omrah.

Post Bahaeddaulae obitum eius filius Soltaneddaula Abu Schodschaa (سلطان الدولة ابو شجاع) *regnauit.*

Anno 406 (vsque ad hunc annum nihil ad nos pertinens refert Abulfeda) *Soltaneddaula, filius Bahaeddaulae, huius vicarium Iracae, Fachr al-Malk Abu Galebum, de loco suo deiectum, primi veris mensis fine, quinquaginta et duos annos natum, postquam Iracam quinque annos et quatuor menses aliquotque dies regnauerat, interfecit. Inuenit apud eum mille millenarios denarios. Comprehenderat eum vero Ahvazae. Abu Mohammedem Hasanum, Sahlani filium, Vezirum creauit.*

Istius crudelitatis noui Emiri al Omrah nullus alius scriptor mentionem infert. De Soltaneddaula valde dissentiunt scriptores, dum tamen Persici multo clarius atque distinctius, quam Arabici, narrant. Abulfeda ne sedem quidem illius Emiri al Omrah indicat, quamuis, vt e sequentibus apparebit, ille haud Bagdadi versabatur. Elmacin *c)* paucis verbis, illum sedem Schirazam transtulisse, tradit, cui assentatur quoque Herbelot autore Khondemito *d)*. Mor-

z) Elmac. p. 217: 23 a. 11 m. cf. quoque Deguignes p. 407.

a) Omm. Iah. p. 75.

b) Teixeir. p. 286.

c) Elmac. hist. Sarac. p. 257.

d) Herbelot. bibl. orient. T. III. p. 349 "Il étoit dans la ville d'Aragian, lorsque son père Bahaaldoulat mourut dans la Perse, où il regnoit, et

Digitized by Google

tuo Bahaeddaula, eius filii, vt perhibet Herbelot, imperium relictarum terrarum ita inter se diuisere, vt Soltaneddaula propriam Persidem acciperet et Schirazae sedem haberet, dum eius frater Basram et Iracam (nomen illius fuit Dschalaleddaula), alter vero frater Moscharrefeddaula Kermanam regnabat. At Teixeira *e*) velle videtur, Soltaneddaulam sedem Bagdadi habuisse, dum, Herbeloto repugnans, Dschalaleddaulae Schirazam adsignat. Moscharrefeddaulae, quem cum Abul Favare, cuius Abulfeda demum post mortem Soltaneddaulae mentionem habet, confundit, Kermanam, vt Herbelot, tribuit. Haec certe ex Abulfedae enarratione patent, Soltaneddaulam haud a primo imperii initio Bagdadi fuisse, sed postea demum, rerum necessitate coactum, in illam vrbem sese contulisse. Nam pergit noster:

Anno 408 *Soltaneddaula, Bagdadum profectus, tympana tempore quinque solemnium precationum pulsari, iussit. Adadeddaula, illud tempore solemnium precationum ter fieri, instituerat.*

Vsque ad annum 411 Abulfeda de Soltaneddaula nihil refert. Herbeloto vero autore *f*), interim ille bellum contra Moscharrefeddaulam, qui seditionem contra eum fecerat, gessit. A. 409 tamen a fratre ad malam pacem adactus est.

Quemadmodum Teixeira partitionem terrarum Bahaeddaulae multo alio modo, quam caeteri scriptores, definit: ita in enarrandis fratrum dissidiis ab illis discrepat. Eo enim autore *g*) Favares (Moscharrefeddaula) Schirazam, fratre Dschalaleddaula absente, occupat. Soltaneddaula vero, de illa re certior factus, Abul Fa-

---

vint aussitôt, après qu'il eut reçu la nouvelle de sa mort, en la ville de Schiraz pour prendre possession de la Couronne de Perse, et pour contenter ses deux frères, il envoya Gelal aldoulat commander de sa part dans la ville de Basrah ou Bassorah, et dans toute l'Iraque Babylonienne ou Arabique, qui est la Chaldée, et donna aussi le Gouvernement de la Province de Kerman à Maschrafaldoulat, son autre frère.

e) Teixeir. p. 307. "dixose atras como Bahaodaule murió en tierras de Ariam, a quien succedio Sulton daule su hijo que luego mandó para Xyraz Gelala daule su hermano, y otro llamado Abul favares para Kermon."

f) Herbelot. bibl. orient. T. II. p. 349.

g) Teix. l. c.

Digitized by Google

varem in Kermanam sese recipere cogit, vnde quoque eum profligat. Exsul ad lamineddaulam, Chorazanae regem, confugit *h*), qui quidem benigne inopem excipiens, eum non solum multis copiis ad recipiendam Kermanam adiuuat, sed etiam Schirazam ei adiicit. Sed vix Soltaneddaula nuncium de illa re acceperat, cum statim Favarem denuo in alienorum principum auxilio salutem quaerere cogeret. Postremo Dschalaleddaula, qui tum Basrae erat, dum suas terras inter fratres diuidebat, diremit illorum controuersiam. Quo facto pactio, ex qua Abul Favares Kermanam recipiebat, facta est.

§. 16.

Anno 411, vltimo mense, exercitus Bagdadi contra Soltaneddaulam tumultuabatur. Emir al Omrah igitur Vasetam fugere parabat, sed exercitus, vt antea suum filium vel fratrem Moscharrefeddaulam (مشرف الدولة) *Imperatorem militibus praeficeret, postulabat. Itaque Moscharrefeddaulam fratrem Iracae praefecit; quo facto, Bagdado relicta, Vasetam sese contulit, dum in via Sahlanidem Vezirum sibi eligebat. De qua creatione Moscharrefeddaula fratri succensuit.*

Ex Abulfedae enarratione causa, ob quam Soltaneddaula Veziro illo facto Moscharrefeddaulae bilem commouerat, haud intelligitur. Herbelot causam adiecit *i*).

Tum Soltaneddaula Vezirum Sahlanidem, vt Moscharrefeddaulam ex Iraca expelleret, misit. Sed Moscharrefeddaula, Veziro obuiam factus, eum proelio victum captumque obcaecauit.

§. 17.

Moscharrefeddaula Emir al Omrah.

De qua re Soltaneddaula certior factus, animo fracto, cum quadringentis equitibus Ahvazam aufugit. Ita Moscharrefeddaula imperium

---

h) Abulfarag. hist. dyn. p. 334: وملك يمين الدولة خوارزم

i) Herbelot l. sup. c. "La paix ne peut pas se faire entre eux, qu'à condition que Moschrafaldoulat soit déclaré Lieutenant Général de son frère Solthan al doulat dans l'Iraque Arabique, sans qu'il pût se mêler en aucune manière des affaires de la Perse, ni de l'Ahvaz, et que ni l'un, ni l'autre de ces deux Sultans ne pourroit prendre pour Vizir Ben Sahelan, qui étoit l'Auteur de leur division et qui avoit fomenté la guerre entre eux."

Digitized by Google

ſuum in Iraca fuſſit, et, precibus Soltaneddaulae ſilentibus, illi primo menſe anni 412 exeunte vota nuncupata ſunt.

Hîc quoque Teixeira ab aliis ſcriptoribus discrepat; ſed quod praecipue attinet ad ea, quae de Dſchalaleddaula ſcripſit, haud clara atque diſtincta appellari poteſt relatio.

Anno 413 inter Moſcharrefeddaulam eiusque fratrem Soltaneddaulam ea conditione, vt tota Iraca Moſcharrefeddaulae, Kermana vero et Perſis fratri Soltaneddaulae eſſet, pax conuenit.

Accuratiſſime in determinando tempore et deſcribendis pacis conditionibus cum noſtro conſpirat Herbelot *k*).

§. 18.

Eodem anno Moſcharrefeddaula Abul Haſanum, filium Haſani Rochadſchitae, Vezirum fecit eique titulum Moviad-al-Malk (مويد الملك) *tribuit. Laude eum Mahiar aliique poetae ornant. Aedificauit Vaſetae noſocomium eique idoneos curatores praefecit. Veziratum renuerat, ſed Moſcharrefeddaula eo anno ad illum accipiendum eum adegerat.*

Attamen haud diu ille honore gauiſus eſt. Nam pergit noſter:

Anno 414 Moſcharrefeddaula, Veziro Rochadſchita comprehenſo, in eius locum Abul Caſemum Mograbicum vel Occidentalem (المغربي), *(nomen eius fuit Hoſain) quem, Carvaſchi Vezirum fuiſſe, ſupra diximus, ſubſtituit.*

§. 19.

Mors Soltaneddaulae.

Anno 415 menſe Schualo Soltaneddaula Abu Schodſchaa, filius Bahaeddaulae Abu Naſri, filii Adadeddaulae, Schirazae viginti et duos annos aliquotque dies natus l) obiit. Tum eius frater Cavameddaula Abul Favares (قوام الدولة ابو الفوارس), *Kermanae princeps, Perſidis imperio potitus eſt. Abu Calidſchar* (ابو كاليجار), *filius Soltaneddaulae, Ahvazae verſatus, contra patruum profectus eſt. Fuſo hoc fugatoque, Schirazam cum patris imperio Perſidis ille ſibi ſubiecit. Tum eum patruus Abul Favares ex vrbe expulit. Sed Abu Calidſchar, reverſus, patruo Cavameddaula*

---

k) Herbelot. l. c.

l) Elmac. p. 262 et Deguignes p. 407 illum trigeſimo et ſecundo vitae anno mortuum eſſe, dicunt.

Digitized by Google

exacto, denuo vrbem regnauit. Nunc patris imperium firmissime sibi confirmauit ac stabiliuit.

Elmacin refert, Soltaneddaulam, morbo oppressum, filium (Abu Calandscharum (ابو كالنجار) appellat eum ille scriptor) successorem suum destinasse, cui statim preces fierent. Exercitum vero decretum mutasse et Abu Calandschari patruo (appellatur ab Elmacino Scharfeddàula) vota nuncupasse. Tum duos illos de principatu incerta fortuna decertasse, donec tandem Abu Calandschar Schirazam occupasset, Scharfeddaula vero Bagdadi mansisset. Elmacin hîc aperte Moscharrefeddaulam cum Cavameddaula confudit: ille enim, quem Scharfeddaulam Alium appellat, sane Moscharrefeddaula Abu Ali, Bagdadi Emir al Omrah, fuit *m*). Sed pergit Abulfeda in enarranda morte Moscharrefeddaulae:

§. 20.

Mors Moscharrefeddaulae.

Anno 416 primo Rabia Moscharrefeddaula, Abu Ali, filius Bahaeddaulae, tres et viginti annos aliquotque menses natus, decessit. Regnauerat quinque annos et quindecim dies. Iustus et comis fuit.

Pari vitae aetate ille Scharfeddaula, ab Elmacino commemoratus, moritur. Post eius mortem Bagdadi res nouae fiebant. Istarum Bagdadi seditionum mentionem quoque infert Teixeira *n*). Apud Ommiam Iahhiam res confuse traduntur *o*).

§. 21.

Anno 417 Turcae Bagdadi saeuientes vario modo insolenter et violenter incolas tractabant, ita vt angustia magna atque peruersitas esset. Grassatores, qui in vrbe exsurgebant, petulantiam contra populum exercebant, quod hic Moscharrefeddaulae obitu rectore priuatus erat.

---

m) Abulfarag. hist. dyn. p. 335 et 337 adnotat, Moscharrefeddaulam quoque Scharfeddaulam appellari.

n) Teixeir. p. 311.

o) Omm. Iah. p. 75 et 76. Eo autore Moscharrefeddaula iam a. 414 obiit. Cf. quoque Herbelot p. 350.

Digitized by Google

§. 22.

Dſchalaleddaula Abu Taher Rex.

Anno 418 *Dſchalaleddaula Abu Taher* (جلال الدولة ابو طاهر), *filius Bahaeddaulae, ab oppido Basra, Chalifae, qui, Soltano exutus, Bagdadi praedationibus et violentiis premebatur, iuſſu, a militibus aduocatus, in auguſtam vrbem ſeſe contulit. Tertio die menſis Ramadani a Chalifa extra vrbem exceptus, ſacramento dato acceptoque, Bagdadum intrauit. Tum Dſchalaleddaulae Bagdadi imperium confirmabatur.*

Hoc quidem Abulfeda iure meritoque addere poterat: nam autore Teixeira *p*) Dſchalaleddaulae imperium Bagdadi non ſtatim firmum et ſtabilitum fuit. Refert ille Hispanicus ſcriptor ita: Cum Dſchalaleddaula, ſtatim poſt Moſcharrefeddaulae mortem (a. 416) ab vrbe Basra Bagdadum Imperator aduocatus, paulo cunctaretur, alii poteſtas demandabatur. Dſchalaleddaula, de ea re ira accenſus, exercitum contra Bagdadum duxit. Chalifa illius animum ſedare ſtudebat, ſed fruſtra. Proelio facto, Dſchalaleddaula, multis militibus perditis magnaque praeda hoſtibus relicta, victus Basram ſeſe recipere coactus eſt. Mox tamen a Turcicis militibus, qui Bagdadi res (a. 417) tantopere perturbauerant, in vrbem reuocatus, a Cadero honoris inſigniis ornatus eſt (a. 418).

Elmacino autore *q*), Dſchalaleddaulae turbulentis temporibus imperium quidem committebatur, ſed paulo poſt milites ab eo deſciscebant; quo facto preces Abu Calidſcharo factae ſunt. Dſchalaleddaula, de ea re certior factus, copiis contractis, Basrae ſeſe muniuit, et anno 422 demum Bagdadum in poteſtatem ſuam redegit. Tum ſumma poteſtas a Caiemo Biamrilla in eius manibus ſolemniter poſita eſt.

Abu Calidſcharum cum patruo de principatu concertaſſe, quod quoque Herbelot *r*), quamquam illius nomen haud appellat, deſignare videtur, a Teixeira fuſe traditur *s*).

---

p) Teix. p. 310 et 311.

q) Elmac. hiſt. Sarac. p. 262 et 266.

r) Herbelot. bibl. orient. T. II. p. 89.

s) Teixeir. p. 311 et 312.

Digitized by Google

§. 23.

Cavameddaulae mors.

Anno 419 mense vltimo, Kermanae princeps, Cavameddaula Abul Favares, Bahaeddaulae filius, obiit. Tum Abu Calidschar, Persidis princeps, Soltaneddaulae filius, contra quem ille bellum gesserat, Kermanam sine vi occupauit.

Teixeira, Cavameddaulam, rebus in Perside tum perturbatis vsum, expeditione bellica in eam suscepta, in itinere mortuum esse, perhibet *t*).

§. 24.

Mors Chalifae Caderi billah et Chalifatus Caiemi beamr-allah.

Anno 422 vltimo mense Cader billah Abul Abbas Ahmed, filius Emiri Ishaci, filii Moctaderi, postquam per quadraginta et vnum annos atque vnum mensem Chalifatum gesserat, sexaginta et octo annos decemque menses natus, obiit.

Recte addit Elmacin *u*), tam longum Chalifatum nulli alii ante eum contigisse. Eius vitae aetatem vsque ad octoginta et sex annos aliquotque dies *v*), Abulfaragius vero in chron. Syriac. *x*) vsque ad octoginta et septem annos effert; sed in hist. dyn. idem scriptor cum Elmacino concordat *y*). Mores mortui Chalifae laudantur *z*).

Post illius mortem eius filius Caiem beamr-allah Abu Dschaafar Abdalla in Chalifarum solio sedebat. Iam pater illum successorem suum destinaverat eique Chalifatum iurauerat; quod quidem iusiurandum nunc tantummodo renouabatur.

---

t) Teixeir. p. 311 et 312.

u) Elmac. p. 263; Renaudot. hist. Patr. p. 417.

v) Deguignes p. 330.

x) Bar Hebraei chron. Syriac. p. 225.

y) hist. dyn. p. 338.

z) cf. Elmac. l. c., Abulfarag. l. c., Herbelot I, p. 443, Renaudot p. 398: "Kalifa Kaderus, qui hanc dignitatem tenuit vsque ad annum 422um, Bagdado conclusus, literas inuestiturae concedebat inuasoribus Prouinciarum: et anathemata vibrabat in Karmatianos, Fatimidas, alios tandem omnes, qui eius auctoritatem reiiciebant."

Digitized by Google

Idem refert quoque Elmacin *a*).

Caiem, pergit Abulfeda, *Abul Hasanum Mavardensem ad regem Abu Calidscharum, vt foedus cum eo in ipsius gratiam iniret, misit. Vota ei per regnum nuncupata sunt.*

Chalifa cum Calidscharo, Schirazae principe, nec cum Dschalaleddaula, Bagdadi Emiro, foedus iniit. Ex hac re Emirorum al Omrah potestatem iam delapsam fuisse, cerni potest. Maxime tamen illorum diminuta autoritas ex iis intelligitur, quae nunc Abulfeda nobis enarrat:

§. 25.

Anno 423 praesidia Bagdadi, seditione contra Dschalaleddaulam conflata, non solum eius palatium praedabantur, sed ipsum quoque Bagdado expellebant, dum regi Abu Calidscharo, vt in vrbem veniret, dabant litteras; qui quidem cunctabatur. Iam Dschalaleddaula Ocbaram sese contulerat. Tum, pace restituta, Dschalaleddaula Bagdadum reversus est.

Teixeira illius seditionis quoque mentionem habet, eamque pari modo describit *b*).

§. 26.

Anno 426 Chalifae et Emiri Bagdadi imperium dissolutum est. Potentia enim perditorum hominum tanta fuit, vt noctu vel etiam interdiu ciuium res diriperent, nec vllus eos prohibere posset. Dschalaleddaula eorum potentiae impar fuit, ita vt ipsius praeceptis aures non praeberent. Chalifa multo debilior, quam ille, fuit. Arabes, in regno vagantes, regiones praedabantur et latrocinia faciebant.

Ecce! celerrime nunc Emiratus supremus ad interitum adproperat. Nunquam Bagdadi silebant militum tumultus, quod Dschalaleddaula, omni auctoritate destitutus, eos sedare non valebat. Abu Calidschar quoque, quamuis aliquid potestatis retinebat, mox tamen illa plane priuatus est. Iam enim Seldschukidae in lucem prodire incipiunt.

---

a) Elmacin. pag. 266.

b) Teixeir. p. 320.

Digitized by Google

§. 27.

Inimicitiae Caderi cum Dſchalaleddaula.

Anno 434 (vsque ad hunc annum nihil ad nos pertinens) *menſe Moharramo, cum Dſchavaliorum reditus* (افتتحت الجوالي) *Bagdadum allati eſſent, Dſchalaleddaula eos ſibi vindicabat. Mos erat, illos Chaliſae, regibus haud aduerſantibus, adferre. Caiem igitur de hac re Abul Haſanum Mavardenſem ad Dſchalaleddaulam miſit. Cum autem Dſchalaleddaula ei aures non praeberet, Chalifa Bagdado abeundi conſilium capiebat; ſed conſilium non perfecit.*

Hoc nullus alius ſcriptor refert.

§. 28.

Mors Dſchalaleddaulae.

Anno 435 *menſe decimo Dſchalaleddaula Bagdadi obiit; morbus conſtabat in pulmonum exulceratione. Anno* 383 *natus, imperium Bagdadi ſextendecim annos et vndecim menſes tenuerat.*

Eo moribundo, ipſius filius Malek - al - Aziz Abu Beer Manſur (الملك العزيز ابو بكر منصور) *Vaſetae verſatus eſt; cui quidem exercitus ſtipendium, quod ſibi daret, praeſcripſit. Sed militum voluntati haud obtemperans ad plures reges, vt auxilium ab iis peteret, Carvaſchum ſcilicet et Abu Schaukum adibat; ſed ne vllus quidem eorum eum adiuuabat. Tum ad Nasreddaulam, Marvani filium, apud quem a.* 441 *Maiafarekinae exſpirabat, ſeſe contulit.*

Elmacin *c*) contra omnium caeterorum ſcriptorum teſtimonium, Manſurem reuera Dſchalaleddaulae in principatu ſucceſſiſſe, profert. Sed ille ſcriptor nunc breuius, quam vt eius narrationi fides addenda ſit, tradit. Teixeira perhibet *d*), Abu Manſurem, cui, Vaſetae verſanti, patris mortui imperium oblatum fuiſſet, tumultu, quominus Bagdadum veniret, fuiſſe prohibitum, ita vt ibi, cunctantem haud diutius exſpectantes, eius patruo Abu Calidſcharo imperium demandarent. Pergit igitur noſter:

§. 29.

Malek (rex) Abu Calidſchar.

Cum filio Dſchalaleddaulae imperium haud commiſſum fuiſſet, Malek Abu Calidſchar litteras ad praeſidia Bagdadi dabat; quo facto ſumma poteſtas ei affirmabatur.

c) Elmac. hiſt. Sarac. pag. 270. *d*) Teixeira p. 321.

Digitized by Google

Anno 436 secundo mense primum Malek Abu Calidscharo preces factae sunt. Reges quoque Abu Schauk et Dobais, Maziadi filius, in suis terris, et Nasreddaula, Marvani filius, per Diar Becrum illius nomen in templis nuncupari iussere. Abu Calidschar mense Ramadano h. a. Bagdadum intrauit, quo tempore vrbs in eius honorem adornata erat.

Eodem anno Abu Calidschar, vrbem Schirazam moenibus cingi iussit. Structura firma fuit validaque. Eius circuitus implebat duodecim vlnarum millia, in altitudine octo vlnas, in latitudine vero vndecim orgyias. Anno 440 opus perfectum est.

Nunc magis magisque Buidarum auctoritas in dies crescentis Seldschukidarum potentiae splendore obscurata est. Iam enim Togrul-Bek ipse Dschardschanam et Tabarestanam occupauerat, per fratrem vero Ibrahim Inalum Hamadanam Carschasafo et Dainavarum Abu Schauko eripuerat, quin immo Simram illis terris adiecerat, ita vt Abu Calidschar prae Seldschukidae potentis metu a. 439, ex narratione Abulfaragii *e*) et Teixeirae *f*), foedus cum eo inire, immo, vt hic scriptor perhibet, suum filium cum Togrul-Beki sobrina connubio coniungere sese coactum videret.

§. 30.

Mors Abu Calidschari et eius filii Malek-er-Rahimi imperium.

Anno 440 Malek Abu Calidschar Marzaban in vrbe Dschanaba Kermanae obiit. Nam ob praefecti Baharami Dailomitae defectionem in Kermanam profectus erat. Quamuis a Cassr Modschaschaa inde morbo oppressus erat, tamen iter continuabat, sed, febre inualescente, eius vires ita attenuatae erant, vt amplius equitare imparem in lectica portari necesse esset. Quadraginta annos aliquotque menses natus, postquam in Iraca quatuor annos et duos menses regnauerat, obiit in vrbe Dschanaba. Tum eius filius Abu Mansur Falasotun, qui eum comitatus fuerat, Schirazam reuersus, eam regnauit. Cum fama de Abu Calidschari morte Bagdadum perlata esset, ibi illius filius Malek-er-Rahim Abu Nassr Chosru Fairuz, exercitu, quem conuocauerat, sacramento adacto, Bagdadi imperium exercebat. Tum Malek-er-Rahim Schirazam milites misit; qui quidem illius fratrem Abu Mansurem Falasotun vna

e) Abulfarag. hist. dyn. p. 344.
f) Teixeir. p. 321 et 322.

Digitized by Google

cum matre mense h. a. Schualo comprehendebant. Malek-er-Rahimo Schirazae preces factae sunt.

Elmacin *g*) et Abulfaragius *h*) paucis tantummodo verbis Abu Calidschari mortem et Malek-er-Rahimi successionem commemorant. Multo fusius hanc rem enarrat Teixeira *i*), sed ab Abulfeda discrepans. Eo enim autore Abu Calidschar quoque in Kermana moritur, sed quinque filios, quos autor Hispanicus Abu-Mansur fulad Sotun, Kozrrao Feruz, Abu Taher, Abucayd Aboaly, Kay Kozrrao appellat, relinquit. Sotun maximus natu Schirazam, vt patri in imperio succederet, sese conferebat, sed Kozrrao Feruz, qui ibi erat, se ipsum imperatorem exclamari iubebat, simulque cum conditione nomen quoque mutans, sese Malek Rhayem appellabat. Tum exercitum, suo fratre Abu Seyd duce, contra Sotunum misit, dum ipse cum aliis militibus eum sequebatur. Cum haud procul a loco abessent, (cui, vt Teixeira eum appellat, nomen Stahhar fuit) vbi Sotun versatus erat, omnes copiae ad illum transibant. Quo facto Rhaym Ahvazam reuersus, eam quoque vrbem mox fratri, qui eum persequebatur, relinquere coactus est. Postremo vna cum fratribus Abu Tahero et Abu Seydo Vasetam sese recipiebat, vbi bellum vsque ad annum 447, incerto Marte, continuabatur.

Sed reuertamur ad nostrum:

Tum Malek-er-Rahim, Bagdado relicta, Churestanam profectus est, dum ei milites, qui ibi erant, praesertim autem Corschasef, Alaeddaulae filius, Hamadanae princeps, obuiam ibant; qui quidem, ab Ibrahimo Inalo, Togrul-Beki fratre, Hamadanae imperio destitutus, ad Malek Abu Calidscharum confugerat.

Anno 441 *Falasotun, Abu Calidschari filius, e carcere liberatus, magno exercitu contracto, Persidem subegit.*

Interea res Bagdadi et circa eam in dies Buidis periculosiores fiebant. Iam enim Togrul-Bek, magis magisque potentia crescens, Isfahanam expugnatam pro Raia sedem regiam fecerat *k*),

g) Elmac. p. 270.
h) Abulfarag. hist. dyn. p. 344.
i) Teixeir. p. 322.
k) Abulfed. III. p. 132 et 134.

Digitized by Google

et, ab Abu Manſure Falaſotuno ipſius tutor agnitus, Schirazae in publicis precibus commemoratus erat, et Adridſchanam atque Tabrizam, cuius princeps Vaſchudan, vt omnes caeteri circumiectae regionis reges, ei ſua ſponte ſeſe ſubiecerat, ceperat, et, in Romanorum ditionem inuaſione facta, cum vrbem Malazerdam in Armenia expugnare haud valeret, vaſtationum veſtigia reliquerat, adeoque victor terribilis vrbem auguſtam propius propiusque accedebat. Bagdadi conditio ad illum excipiendum aptiſſima fuit. Sunnitae enim et Schiitae continuo odio viciſſim ſeſe perſequebantur, quo explendo maxima vrbis pars diruebatur. Huc accedebat Chalifae discordia cum quodam Baſaſirico, qui, autore Elmacino *l*), Mottafer Abu-Haras Raslan nominatus, tantam potentiam in Iraca ſibi conciliaverat, vt eius nomen per templa nuncuparetur, Malek er-Rahimo vero nil niſi nomen principis reſtaret; quod quidem Abulfedae narrationi non reſpondet. Hoc tamen certum eſt, vt praeſertim ob iſtam Chalifae cum Baſaſirico discordiam Togrul-Bek promtis paratisque animis Bagdadi exciperetur. Abulfaragio autore amor Dei cultus Togrul-Beko portas vrbis aperuerat *m*).

§. 31.

Togrul-Beki nomen in Bagdadi templis nuncupatur.

Anno 447 Togrul-Bek Holvanam deſcendebat. Rumor eius aduentus magnam tripidationem Bagdadi exciebat, ita vt proceres ibi per legatos obedientiam et Chotbam ei offerrent; quod quidem Togrul-Bek accepit et Chalifa Caiem praecepit. Die vigeſimo et ſecundo menſis Ramadani h. a. publicae in ſacris concionibus preces ei factae ſunt. Tum Togrul Bek miſſis nunciis, vt Bagdadum intraret, veniam petiit. Viciſſim ad eum legatio, vt ab eo in Chalifae Caiemi et Malek-er-Rahimi gratiam iusiurandum acciperet, miſſa eſt. Togrul-Bek, iureiurando dato, per portam Schamaſiam (الشماسية) *Bagdadum intrauit.*

Vt perhibet Abulfaragius *n*), Togrul-Bek vrbem ipſam haud intrabat, ſed ante portam orientalem caſtra ponebat; tum autem,

l) Elmac. p. 271.

m) Bar Hebr. chr. Syr. p. 245.

n) Bar Hebr. chron. Syr. l. c.

Digitized by Google

cum Gazi, qui vrbem, vt ibi victum emerent, inierant, a Turcis atque Dailomitis, qui eos infestissimo animo persequebantur, armis peterentur, eorum Emiri Bagdadum equitabant, ibique in Turcas Dailomitasque saeuiebant.

§. 32.

Populus pugnat contra Togrul-Beki milites et Malek-er-Rahim capitur.

Cum Togrul-Bek Bagdadum intrasset, eius milites, vt commeatum necessarium emerent, in forum prodibant. Ibi contentioni cum quibusdam mercatoribus implicabantur. Accurrentes igitur illius vici habitatores, Gazos, ex Togrul-Beki militibus comprehensos, exspoliabant; hinc vera seditio inter eos fiebat, et populus in Togrul-Beki ipsius tentoria confluebat. Sed milites, equos conscendentes, populum fusum in fugam coniecere. Tum Togrul-Bek Chalisae per nuncium indicauit: se, si illud Malek-er-Rahimi iussu factum esset, hunc coram ipso adesse, haud tolerare posse, si vero ille sceleris purus esset, vt sine timore ad se veniret, ei permittere. Caiem Chalisa igitur ad Malek-er-Rahimum, vt vna cum multis proceribus ad Togrul-Bekum sese conferret, misit o). Chalisae praesidio freti illi paruere. Sed Togrul-Bek Malek-er-Rahimum et proceres, qui eum comitabantur, comprehendebat. Chalisa, de hac re iratus, ad Togrul-Bekum misit, dum conquerebatur de sua sanctitate violata et fide neglecta. Quo facto Togrul-Bek nonnullos quidem proceres dimisit, caeteros vero vna cum Malek-er-Rahimo captiuos retinuit p). Malek-er-Rahim igitur vltimus, qui ex gente Buidarum in Iraca regnabat, fuit.

---

o) Deguignes T. I. P. I. p. 408. "Après avoir été contraint d'en venir aux mains, il exigea que Malek-er-Rahim le vînt trouver; celui-ci refusa de le faire. Mais le Khalif le força, ainsi que plusieurs autres, à se rendre auprès de Thogrulbeg. Ce Prince en renvoya quelques-uns, et retint Malek-er-Rahim, qui fut le dernier de la maison des Bouïdes dans l'Eraque."

p) v. Abulfed. pd. ann. 450, vbi narratur, Malek-er-Rahimum captivum in arce Siruna (السيروان) obiisse. Ommia Iahhia autore (v. p. 76) in arce Tabrak mortuus est.

Digitized by Google

Abulfaragius quoque fuse illas Bagdadi tempestates describit, sed de Malek-er-Rahimi abdicatione nihil refert, immo ne nomen quidem illius commemorat.

Caetera omnia, quae Togrul-Bek cum Chalifa agebat, secundum finem, quem mihi praestitui, haud referenda sunt.

Ita summa Buidarum potestas, postquam per centum et viginti ac septem annos floruerat, desiit.

Exclamamus cum Elmacino Christiano:

GLORIA SIT ILLI, CVIVS IMPERIVM NVNQVAM FINITVR.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google